

Č A S O P I S
TOWARÓSTWA
MAĆICY SERBSKEJE
1868.

Redaktor:
Michał Hórnik.

Létnik XXI.

Zešiwk 1.

(Cykleho rjada zešiwk 37.)

W Budyšinje.
Z nakładem Maćicy Serbskeje.

Č A S O P I S
TOWARSTWA
MAĆICY SERBSKEJE

1868.

Redaktor:
Michał Hórnik.

Létnik XXI.

W Budyšinje.
Z nakładom Maćicy Serbskeje.

Tři spěwy.

Wot *Handrija Seilerja*.

1. Serbska lipa.

Cehnje nalče do kraja,
Drjewiny nam woblisci;
Te kraj debja, pychu maja,
Ale štom tón rjeniš:
 To je lipa serbowska,
 Bóh će škituj, nadobna.

Lipy hdžež tež zawonjachu
Něhdy přez kraj Łužiski:
Tam so Serbo zasydlachu
Z płuhom a ze stadłami;
 Lipa, z mjedom wonjata,
 Bóh će škituj, serbowka.

Njech tam w lěpšich krajach rosće
Palma, cedra, pineja,
Lipa, połna majestosće,
Statok w Serbach wuzwola;
 Lipa swěrna, lubozna,
 Bóh će škituj, krajanka.

Z khwalbu haj budź powyšana
 Lipa, štomje wótčinski,
 Zeleń, zeleń so ty rjana
 Jako banty njewjesći;
 Pyšna lipa serbowska,
 Bóh će škituj, kralowa!

2. Psalmske wotzynki.

a) Ranje.

Štó, Božo, twoju krasnosć méri,
 Štó dostoijnje ju wopiše,
 Kaž po zemi so cyłej šeri
 A swětło z nocy wuwjedźe?
 Na zerjach přikhadžeš ty Móčny,
 Dźeń skhadża z twojej powokow,
 Dźeń přewinje a směrk tón nócný
 So překhowa do žłobinow;
 Duż ranje zaswita
 A Tebje pozběha!

* * *

So hory, doły kurja,
 Swój wopor znošuja,
 Wón leci a so nurja
 Do mróchnoh' podnjebja.

A tysac ertow w haju,
 Na wodach, na poli
 Česć božu zaspěwaju
 We nowej radosći.

Też ćlowjek nětko stawa
 A swój hłós pozběha,
 Džak wjeŕšny Tebi dawa,
 Zo nowu hnadu ma!

* * *

Wšitko, štož wodych ma,
 Daj Bohu česć! Haleluja!

b) W o b d ě n.

So mjerwi zemja wubudžena,
 Džeń wšitkim džélo přikaže,
 A sćeŕpny, k česći božoh' mjena,
 Na swoju prócu člowjek dže;
 O Knježe, rjeknje, pomhaj nětka,
 Skhil ke mni hnadle wobličo,
 Ja słabý poručam Či wšitko,
 Njech by so derje radžiło.

* * *

Skutk prawych požohnuje
 Tón Knjez a zbože da
 A khlěb jim přihotuje
 A z nuzy wupomha.

Nas kryje z mótnej ruku,
 Hdyž bija njewjedra,
 A mača brózdu, łuku
 A hory z wysoka.

Wón wróća měr do kraja,
 Nas bratrow wujedna
 A kiž so rudžić maja,
 Tych z troštow napoja!

* * *

Tón Knjez je dobroćiwy
 A jeho dobrota traje wěčnje!
 Haleluja!

c) W j e č o r.

Swój dom a zachod słónco znaje,
 Džeń haša z mučnym swjatokom,
 Česc božu zynčo muška hráje
 A člowjek khwali z khěrlušom.

Měr zerjow złote wobliča
 A „božmje złote“ mikaja,
 Měr sparna nóc po zemi syje
 A mjelk a čišina ju kryje!

* * *

Won bože wójska džeja
 Kryć bydła člowjeske,
 Hdžež w komorkach tam steja
 Te džakne wołtarje.

A pastyř hwězdow jasny
 Won stadło wuwjedże;
 Mój škit, mój pastyř krasny
 Tón zbóžnje wodži mje.

O Knježe wšehomócný,
 Ty njespiš, njedrěmaš,
 Ty słodki pokoj nócný
 Nětk twojej zemi daš!

* * *

Khwaltej teho Knjeza
 Nóc a dzeń,
 Khwal teho Knjeza
 Tež moja duša! Haleluja!

3. Pola Skalicy.

(28. junija 1866.)

Pod Skalicu, po doli
 Tam wojak padnjeny
 Dych dočéra na poli
 A stona ranjeny.

Te zymne, smjertne tuhi
 Směrk lóžic přileći
 A želny měsačk pruhi
 Na njeho slěborni.

Nóc ćeče krepki rosy
 Na ranu palatu,
 Wón zdychuje a prosy:
 Njech zbózny domoj du.

* *

Štó rubi, lampku swěco,
 Sej nóc tam pokojnu?
 Mać modli so za dźečo,
 Za syna při wójsku.

Ach, zo sy dyrbjał čahnyć —
 Tam wona žałosći;
 Je žiwy, je měl panyć,
 Što hudaš, nano, mi?

To je mje zabuchało
 Džens wječor na směrku
 A „maći“, zawałało,
 „Ja druhdže domoj du!“

* *

Dwě wóccy jandżel zanka
 Kaž zerja skhadżeja —
 O njepłač, njepłač Hanka,
 Wón ju tak namołwja.

Spi słodki drěmk a spanje,
 Nětk wšitko nimo je,
 Kaž mika złote ranje,
 Wón krasny domoj dže!

* *

Pod Skalicu, po doli
 Won słónčko kromkuje
 Tón bědzeř tam na poli
 Přez zerja domoj dže!

Kral Přibysław.

Lyrisko-episka baseń we třoch dźelach.

Złožił Jan Ćěsla.

Prěni dźel.

Skałow hłowy wułamane
 K mróčelam so pinaja,
 Scěny hołe, rozpukane
 Rapak, sowa wobydla.
 Wětry wěja z cuzoh' kraja,
 Šumja w zrudnych pusčinach;
 Wuđuwaja, wurywaja
 Čemnu drohu w skalinach.
 Wěncy šmrjokow starodawnych
 Po horach so wobwija,
 Wo bitwach sej, wójnach krwawnych
 W dole wólše šeptaja.
 Rěčka běži bórbotajo,
 Žołmička z njej klukoce,
 Po kamjenjach bajki bajó
 Woda pěnjo pluskoce.
 „Rěčka, praj mi, w kajkim kraju
 So twój kužoł puzoli,
 Z kotrehož swój wukhód maju
 Twoje jasne žołmički?“
 „Hluboko je w skale čmowej
 Studnička tam skhowana,
 Hdžež so w jstwičcy dejmantowej
 Žórli woda šlěborna.
 Z njebja swětlom rada khodžu,
 Z něžnej kwětku pohrajkam;
 Z rybku so a z pěskom wodžu,
 Z kamuškami pluskotam.“
 Woda běži, wětry wuja
 Na horje hród wobdujo,

Šmrjoki wjeřški pozběhuja
 Do doła so khilejo.
 Łužicam a morju hora
 Kralow hród swój pokaže,
 Burej, kotryž polo wora,
 Rycerjej, kiž wojuje.
 Widžiš murje njepřetłate?
 Do mróčelow stupaja;
 A te wrota wobłukate?
 Twjerde ramjo spinaja;
 A tych wěžow złote krywy
 A tych dworow wobšernosé?
 Widžiš wojownikow syły,
 Khrobłosć ramnjow, zmužiłosć?
 Ćemne khódby, jstwicy émowe —
 Byđo kralow słowjanskich; —
 Kamjenjate scény hołe
 Swědcy skutkow rjekowskich.
 Horu Limas hród tón ćeži,
 Ze skały hród zrosćeny,
 Kamjeń na kamjenju leži
 Runje, hładcy točeny.
 Limas z hordej pychu hlada
 Daloko a šěroko,
 Hdźeż tam z hórkow Sprewja pada,
 Rěčkow žórła rodża so;
 Hdźeż so čicha woda haća,
 W lěsach starych, wólšowych;
 A hdźeż żołmjo Łobjo maća
 Brjohi polow pěskowych.
 Wšón tón kraj a młodne hona
 Přibysław kral wobknježi;
 Sprawnosć mudra ruka kona,
 Miłosć z njej so towařši.
 Měr a pokoj wěncy wija,
 Polo zorna płodžuje;
 Tučnosć złote hona pija,
 Njebjø zbožo rosuje.

Prócy rataf brózdu wora,
 Hajnik éaha po lësu;
 Tučny doł a trawna hora
 Skiéa stadłam pastwinu.
 Dołhe lëta w émowych kutach
 Wótre mječe zerzawja,
 Wójna, w železnych so putach
 Wijo słabje zatorhla.
 W serbskim kraju žórło zboža
 Promjeni so slěbornje,
 A wšě wody, puće woža
 Bohatstwo po krajinje,
 Zbožo přisporja so rjenje,
 Kral a lud so wjeseli.
 Přibysław kral lubosc ženje
 Serbskoh' luda njezhubi.

Wosobniša króna jeho
 Z dejmantami debjena,
 Je jom' luda serbowskeho
 Swěra boham swjećena.
 Po njebju kaž słonco khodži
 Płodzo zbóžny, krasny raj:
 Tak tež z mudrej ruku wodži
 Přibysław swój lud a kraj.
 Naléče, hdyž młode éhnje,
 Słódke płody dozraje:
 Na hród nowy duch so lehnje,
 Twjerde murje zatřase.
 Widžiš črjody pósłow sławnych ?
 Z cuzych krajow přicahnu,
 Z hrodow swojich starodawnych
 Njesu sławu zastarsku,
 Płody honow žohnowanych,
 Stadła, tučne kormjene,
 Wšo, štož w lësach zakhowanych
 Běha, lëta w émowinje.
 Rjećaz šcerći, móst so kloni,
 Z wěže truba zaklinći;
 Hródnik mjena pósłow zhoni

We wrotach zamk zabrinči.
 Błuki šćerkot mječow w hrodźe,
 Dupot, klinkot, witanje;
 Kaž hdyz w jězorowej wodźe
 Šumny wětr zaprasnje.
 Před kralom so pokorjuje
 Posoł sławnoh' knježerja;
 Drahaj mječej poskičeje,
 Swój a knjeza, panika.
 Kloni so a zapřisaha
 Swěru luda swojego,
 Na wołtař wón swjaty saha,
 Woła swědka wójnskeho:
 „Zo, štož slubi, wěrnje swěrnje
 „Lud a kral chce wukonjeć,
 „Pod jeho chce škitom měrnje
 „Žiwić, wumrjeć w rucy mječ!“

Bohatstwo so w hrodźe množi
 We pincach a w komorach.
 Kózda črjóda připołoži
 Złoto, slěbro we křinkach.
 Čech a Lech tež česći jeho,
 K njemu wo škit přikhadźa;
 Njepřečela zniči złeho,
 Němc so jemu poniża.
 Dróżsa króna dejmantowa,
 Rjeńša hwězda žana njej',
 Najdróżše kral kubło khowa
 We lubosci dżowcynej.

Na wječor, kaž złotopasny
 Měsačk błyšćo skhadźuje,
 Stupa wyše, slěbrojasny
 Nócnu drohu cicho dže;
 Hwězdow wójsko hordze wodži
 Nócnoh' krala po njebju,
 Zbožopłodny měr wón rodži
 Krjepi pokoj na zemju;
 Tak kaž slónco swětlo scele,

Na ranje hdyž wušlo je,
 Horce pruhi pali dele
 K zemi, kotruž roztaje;
 Zela kćěja, štomy z nowej
 Drastu hałžki wupyša,
 Na hórcy tež šerej, hołej
 Kwětaški so pisanja;
 Slónco pak so mile směje,
 So nad zemju zwjeseli,
 Cuni wětrik pod nim wěje,
 Z lisčickom sej zašuči;
 Kaž so slónco wječor khowa,
 Rano zasy zeskhadža,
 W nocy měsač jasny płowa,
 Z njebja lubje směwkota:
 Tak tež w hrodze knježi mile
 Łada, dżowka kralowska;
 Slónco na zemi to žiwe —
 Postawa jej' sonowska.

* * *

Kralowska maćeř ju porodži,
 Kralowska jasność ju wobswěci.
 Kralowska pycha ju debjuje,
 Kralowske bydło ju škituje;
 Maćeřku Morana zascini
 Přez porod, maćeřku kralowsku.
 Boham wšem poruči syrotku,
 Kralowskom' nanikej po smjerći
 Lětka jej młoduške čěkaja
 W čišinkej samoče złętua;
 Pjatnaće wotkćechu nalécow
 Radosće połnych a kwětaškow.
 Nank tón, hdyž sylzyčku widžeše
 We wóčku błyšeo so zrudnuškim,
 We wóčku lubym tym njebjeskim:
 Sylzyčku, — dejmant — wón košeše.
 Holičo směwkajo džakuje

W dżęczej lubosci rozpłuje;
 Wutroba wyska duż nanowa,
 Łada zo Serbow b'dże kralowa.
 Jako dub hałoży rozśerja,
 Trawički zelene škituje:
 Přibysław dejmant swój zbóžnjuje,
 Parlu, kiž bohojo žohnuja.
 Wóćko miłe jězor jasny,
 Njebjomódry, hļuboki,
 Nad nim płowa raj tak krasny
 Jako raj je bohowski.
 Erčik směwk a lubosc hraje,
 Wjes'le spěwki zaspěwa,
 Kiž kaž sołobik je znaje,
 Na najcuńšo zaklinča;
 Kaž by do lilije bělej'
 Róża zrostła čerwjena,
 Wobej w sebi dušu mělej:
 Tak jej' ličko rozkćewa.
 W kudżerjach so włosy wija
 Błyšeo čornožidżane,
 Zefyry kaž żołmy lija
 W mokrej hładkej ploninje.
 Kaž so nazymski sněžk zwěje
 Ślewjerjojče na hona,
 Młodnu trawku, kwětku hrěje,
 W słónenym błyšeu zybola:
 Tak so šija Łady běli,
 Kudżerje kiž wěncuja;
 Wile, soniny ju měli
 Do swojoh' wjesć kralestwa.
 Wšo je na njej něžna krasa,
 Młodna rjanosć majowa,
 Bohowka ju sama pasa
 Z pasom bóžskoh' debjenja.
 Chceš-li poznać dušu krasnu,
 Bohowki so woprašej:
 Ćelu dari rjanosć časnu,
 Z njebjes bohow dušu jej. —

Trawička ručički wupřeštruje,
 Do somotnej drasty so wobleka;
 Muški a bručki wše hospoduje,
 Pod třešku je khłódkatej zakhowa.

Na keřčku róžička,

Na štomje kénička

Pčołkam móličkim dawaja

W rozkćewu słódke koſenja.

W rěcycy ta wodžička njepluskota,

Hdyž kwětka na brjóžku k njej njekawa;

Po skałach žołmička njebórbota,

Hdyž mošk so tón mjehki w njej njemača.

Hrajkacym rybičkam,

Hibitym koničkam

Rěčka napoje podawa,

Žołmički khłódne rozpłuwa.

Na njebju hwězdžički błyskotajo

Wše z měsačkom krajinu wobswětla;

Na wječor słónco tu směwkotajo

So z mróčałku čěkacej wokoša.

Mróčałki rosace,

Słónco to hrějace

Zemju wokrjepja lačniwu,

Čopłotu skića płodniwu.

Kralowska róža čom' njezakćeješ,

Ty kwěćina na honach serbowskich?

Wětriko, w hałžkach čom' njezawěješ

Po žołmičkach płowajo zefyrskich?

Róžička rozkćewa,

Wětrik tón zawěwa,

Lubosc do kraja zawěwa

K kralowskom' hrodej zaduwa. —

* *

Traš wjele wjeřchow příčahny

Na Limas kralowski,

Ze złotej pychu debjeny

Też kral sam morawski;

Traš kózdy by sam kraj swój dał
 A swětow bohatstwo,
 Haj žiwjenje by smjerći dał
 A bohow knježefstwo:
 Wšak žanemu njeslubi Łada
 Jow lubosé najwérnišu;
 'Nož wo jednu wutrobu žada,
 Tej přikhila lubosć wšu.
 Je młody panoš na hrodźe
 We wójsku kralowym.
 Sej kral joh' z wójny přiwjedże
 We čahu dobytnym;
 Za luboh' nana stareho
 Na polu krwawješe.
 Hdyž njepřečela mōcneho
 Joh' rana ranješe:
 Tam padny na zem' mokrojtu,
 Ju z krewju napoja
 A ruku z mječom překłotu
 Z krwju jeno wobwija.
 Tu lěwica za mječom hrabnje,
 Jom' na bjedrje wisacym,
 Wšak čělo te młode wšě slabnje
 We boju*) morjacym.
 Před woćomaj jom' zadymi
 So šera čěmnota,
 Hoj! nowy bój zas zahromi
 A bitwa wrjeskota;
 A z nowa młodzenc postawa,
 Zas mječ so błyskota;
 Wšak posledni króć zejhrawa —
 Do kusow spraskota! —
 A na zemju padnychu klinčo
 Te kruchi, so čerwjena:
 Jom' lěwicu překłó a brinčo
 Kłok morjacy ramjenja.

*) Bój (wot „bić“, kaž napoj wot „pić“), wojowanje.

Žno wóčko blěde k smjertnemu
 So spanju zańdżela,
 Žno we žiłach krej k horcemu
 So wohnju zapala:
 Tu Přibysław sam přiskoči
 K tom' rjekej młodemu,
 Jom' wokoł' ranow zawjerći
 Te pasy k ramjenju.
 Wón zajatoh' nanowscy hlada,
 Wón lačneho napoja.
 Štož woko snadž blědnjace žada,
 Jom' wutrobnje dawaja.
 Drje sylza wóčko njemača,
 Njej' zrudny, styskniwy,
 Wšak krej so zymna zahaća,
 Hdyž na hród přičahny;
 'Nož wutroba pomałku bije,
 Ach! žedži po domiznje;
 'Nož ranjena so wieje
 A spina, so zatorhwje.
 Joh' nowa bolosc čwiluje
 A rany krewawjace;
 Nětk bļudži w krajach w čmowocē,
 Nětk w sonach bórboce.
 Při boku Ilka khoreho
 Hlej! Wila zastanje:
 Ta kužoł wohnja žiweho
 Donj eho wulinje.
 A žorli zas žiwjenje z nowa
 Do žiłow mrějacych;
 So zbudži zas wutroba z rowa,
 Ze sonow bļudzacych.
 Hdyž swoju Wilu wuhladny
 Wón dżowku kralowsku:
 So zabłyskny směwk radostny
 Na blědym wobliču.
 A džak je kóžde zdychnjenje
 Jej za wšę lubosće,

We kóždym směwku wyskanje,
We sylzach radosće.

Hdyž nalětne róžički kcěja
Na běluškich na ličkach,
Žno cune jom' wětřički wěja
We žołmjacych kudžerjach:
Kral nowy mječ so blyšcacy
Zas jemu wopasa;
Na rjeka konik pěnjacy
Na dworje rihota.
Wšak mječ wón njecha, konika,
Chce kralej služiči,
Chce jemu być za sedlaka,
Do wójny čahnyći.
Duž Přibysław swěri jom' murje,
Wšoh' hroda brónjenje,
A wěže a wrota a durje,
Wšeh mužstwow wodženje.

Nětk pójče a khwalmy toh' krala,
Kotrehož bohojo žohnuja!
Hdžež džakne so wopory pala,
Na wołtarjach dymaja.
Njech Serbow nětk wšitke po krajach
Khorhowje dobytne zmahuja!
Njech rjekowske pěsnje po hajach
So w swyatnicach spěwaja!
Zo Bělbóh, Perun by z wami
Žohnował domy a hajnišća,
Zo njebyšće woj'wali sami
A krjepili bitwišća.
Hdyž hrožace njewjedra čahnu,
Miopušće w domiznu;
Dźe měr 'nož je w kralowskim panu
A dobyče w woj'wanju!

Druhi džěl.

Z płuhom čežkim rolu drěje
 Ratař w času nalětnym,
 Słónčko čerstwu brózdu hrěje,
 Zorno w klinje maćeñym.
 Prěnje stwjetca, symješka,
 Połne pupki, zornješka
 So na ščežkach, łukach zelenja
 A do bróžnjow zbožo zazwonja.
 Zornopołna kłoska kłoni
 K zemi so a zašumi,
 Péołka po kwětkach so honi
 Bunčo, syčo z muškami.
 Dešćik polo kłosojte
 Krjepi, łuki trawnate.
 A wosrjedki złote zažołmja,
 Kiž bróžnje zas połne napjelnja.
 Bur žno klepa tupe kosy,
 Wótři serp sej zerzawy,
 Po honach žno klinča hłosy:
 „Won! won stadła na pastwy!“
 Žně, kiž hona poskića,
 Njech so boham poswjeća!
 Dzě bohojo mile syjachu
 A kipjacu płódnosć krjepjachu.
 Kóžda wutroba so hnuje,
 Radosće so witaja,
 Prócný bur žno zawyskuje,
 Kraj zo bohow zahroda. —
 Krahuja*) wšak wěšćeřka
 Zrudny stysk sej zakraka,
 Hdyž ze šmrjoka woła čmoweho
 Sej rapaka dele čorneho.
 Po serbskich duž krajach čehnje
 Stysk a něma zrudoba;
 Jako čorna mróčel lehnje

*) Krahuja = krahole, pohanam swjaty ptak.

Na kraje so zahuba.
 Njepřestanješ, krahuja,
 Krakać čorne wěšcena?
 Zo mory a wójny pytaja
 So sčahnyć do Serbow kralestwa?
 Snadž su bohow rozhněwali,
 Zo nětk hněw swój wěšćuja?
 Snadž su Swjantowitej wzali
 Darjenja a spěwanja?
 Kajki cuzbnik přećiwił
 Boham so a postawił
 Je na wołtař skutki złostniske
 A ryčeše ryče hanjeřske? —

Kral, hdyž slyši w swojich krajach
 Česnu zrudźbu, bědzenje,
 Kak so zeńdu w swyatych hajach
 Słyšeć bohow žar'wanje:
 Powoła wón k Prašicy,
 Swyatych bohow wěšćefcy
 Sej z kónčinow ludy, z dalokich,
 W najpyśniich drastach swjedžeńskich.
 Ze synom duž přihotuje
 Nan so na puć daloki,
 Na prozy jich požohnuje
 Wowka, wóčko maćefki;
 Khudy bjerje hołbika,
 Bohaty pak ze stadla
 Sej za wopor woła běłaka
 A na puć sej sylnoh' brunaka.
 Božmje ratař polu praji,
 Hajnik lěsam émowojtym.
 Lubych swojich zawostaji
 Boham, domstwo žohn'wacym.
 Wšo so čehnje k Prašicy,
 W swyatym haju knježeńcy,
 Hdžež krahuja stysknje zakraka,
 Hdžež Prašica sylzy zapłaka.

Bodricow tu dołha rjada,
 Połobscy so skhadžuja,
 Łužičanow črода hlada
 K horje, čoła wěncuja
 Wobydlerjo Mišonsey —
 Při nich steja Pomorscy;
 So z Rany tež měšnik poklonja,
 Da sylzujo boham strowjenja.
 Ranje z wječorom so znaje,
 Juh a sewjeń witaja,
 Na wšech čołach stysknosc̄ hrage,
 Njebja sylzy rosuja.
 Bojosć̄ ćeži wutrobu,
 Mróčel syje zrudobu
 Na Prašicu dele wysoku,
 Na Prašicu, swjatu wěšćeřku.
 K wječoru so mróčel wala,
 Słónco zemi zakrywa,
 Na wšech honach wohnje pala,
 Škrě z nich wětr rozsywa;
 K česći Boha Čorneho,
 K sławje Boha Běleho,
 Zo byštaj zas hněw swój měrniliōj
 A słowjanske kraje škitaļoj.

Ćicho z ómowym płašćom hona
 Nócne duchi krywaja,
 Prašica pod brěmnjom stona,
 Wětry płače rozsyja.
 Płače zynčo zawěja,
 W nócnych scénach žaruja:
 Tak styskna je morwa cišina,
 Kaž blěda je hoła pusćina. —
 Ranje so zběha ze směrkow morja
 Přec' wyše a wyše po njebjesach;
 Skhadža z nim džeń, to djeń ludow horja.
 Kiž rozpušći pósłow po domiznach.
 Měšnikow rjada na skale stoji

A za nimi woporow tysacy
 W kołcach kaž rój so bunčacy roji,
 Tak na horje lud so mrowjacy.
 Ćicho wšak, ćicho! — Kral hižo sławny
 So bliži, so kloni wěšćeſcy;
 Pozběhnje z ruku mječ stary, sprawny
 A prěni da wopor Praſicy.
 Nazdala lud we čiſinje swjatej
 Tež woko nic k njebju njezběhnje. —
 W mróceli tu so žónska we znatej
 We postawje ludam pokaže.
 Złočany pas dže wokoło cěla,
 Jón rucy dwě w předu džeržitaj,
 Bělbóh to prawa, Čornobóh lěwa —
 Taj wosudy ludow khowataj.
 Čišina dóntna na horje knježi,
 Nic dych ani stysk so njezjewi;
 Čmowa přec' mrócel nad nimi leži
 A Praſica ert swój wotewri.
 Prawicu zběhnje, mrócel ju krywa,
 Tak zaklinči hłós jej wěšćeſki:
 „Słyſce bohow swjate słowa,
 Swjantowit je wěſcuje!
 Perun do bitwy was woła,
 Hrimot Bohow zaržuje.
 Na škit mócnje zahrimajće,
 Wótřeče mječe zerzawe!
 Bydła prózdne zawostajće,
 Hona, žne wše žohn'wane!
 Serbow kral a sława z wami
 K swětlom' ranju počahnu,
 Wěčne błyski ze Serbami
 Njepřecelow dosčahnu!
 Štóż hdý za swój narod krwawi,
 Radygast joh' powita,
 Žiwa z wěncem sławy
 Ruku jeho zakita.
 Krjepée lipu z horcej krewju,

Zo by rjeňšo rozkćěla!
 W rajach swjatych potom reju
 Bohojo wam hotuja.
 Po sto lětach stanje z rowa
 Hórka zrudźba, styskanca,
 Doniž duchi njezawoła
 Jarowit zas ze spanja!
 Potom budža wěčne hody,
 Zemja sławu porodža.
 Morwych žiwja žive wody,
 Moranu kiž njewidža.
 Stanu z rowa, roznošuja
 Sławu wěčnu po krajach,
 Młodu lipu pokrjepujuja,
 Młodnu lipu w potomkach.
 Duž nětk na škit zahrimajće,
 Wótřče mječe zerzawe!
 Bydla prózdne zawostajće,
 Hona, žně wše žohn'wane!“ —
 Prawica padny. — Wječenje zary
 Do wutroby lud sej serbowski.

* * *

Do lěsa jako njewjedro prasnje,
 Skała so puka, dub so lemi,
 Na njebju słonco a hwězda hasnje,
 Hobrske murje wrjesnu k zemi;
 Jězor kaž żołmi, hdyž we nim huči
 Njemdrjacych djasow hromjacy rój,
 Wichor z nim rujo stona a šuči,
 Kaž byštaj bitwu wojowałoj:
 Tak so tež ludow čródziska hnaja
 Wyše a wyše na horu;
 Kralej tam sławu zahrimotaja,
 Na škiče mócnje zaprasnu.
 Statne jich mječezejhrawaja,
 Doļho žno w nóżnjach płakace,
 W słoncu so wijo zabłyskotaja,
 Rubaja rany morjace. —

„Hdže kruty njepřečel dha knježi,
 Hdže čehnje hroza do kraja?
 Hdže hłodnych wjelkow lěhwo leži,
 Hdže hłód swój blědy zežiwja?“
 Tak přečel přečela so praša,
 Tak susod swojoh' susoda,
 A jedne słowo druhe haša,
 Je w dušach stysknosć njeměrna.
 Wšak hoj! tu z dobom ze wšěch stronow
 So čródy dźiwne zbližuja.
 Praj! što te syły młodych žonow
 Do mužow rady khwataja?
 So dych jim tyśnje w nadrach taji,
 Stysk smjertny hlada z wobliča;
 Jim w žiłach krej so haćo staji,
 We wětru włosy złętua.
 Wěš, kajki wosud ert jich khowa
 A kajku zrudźbu wutroba?
 Praj, njesu njezboža jich słowa,
 Su radosće jich znamjenja? —
 „O štó nam praji zrudźbu, radosć?
 Štó wosud naš nam wěšcuje?“
 Kaž błysk to khěťř' je wšitkich žadosć
 A kóždoh' erta prašenje. —
 Tu ze wšěch do prědka so wije
 Do mužow hustej' srjedźizny
 Kaž had, hlej! žónska; horcy lije
 So pót jej z čoła studženy;
 A před kralom so k zemi kloni
 A takle stysknje poryći:
 „Kralo mócný, kralo sławny!
 Lud twój běda sptyuje;
 Njepřečela mječ žno krwawny
 W našich domach morjuje.
 Njesmilnje je spalił bydła,
 Naše dżowki wotehnał;
 Popjeł su wšěch Serbow sydła,
 Bratrow, sotry je nam wzął.

Płodne žně nam rozteptuja
 Jich tež konjow pódkowy.
 Jako wjelki hłodne ruja,
 Tak tón lud, lud djasowy.
 Kralo mócný, kralo sławny,
 Pomhaj ludej twojemu!
 Serbow budź ty wječeř sprawny,
 Škit budź ludej serbskemu!“ —
 Jej jasna sylza z wočka roni,
 Před kralom steji we stysknosći.

Tež dżowka knjeza połobskeho
 Tu mužnje stupi před krala,
 A koši prawicu nětk jeho,
 So takle ryčo poklonja:
 „Nano luby, nano sławny!
 Łobjo mužow wupěnja;
 Rubi kraj naš serbski dawny,
 Wótry mječ jón zahubja.
 Wójjsko wotročkow drje kruče
 Njepřečelow zabichu,
 A wše brohi, wšitke puče
 Z krewju horcej krjepjachu.
 Přec, ach! přeco Łobjo płowe
 Wjacy mužow wupěnja,
 Płodži ludam horjo nowe,
 Žołmy krwawne pluskota.
 Nano naš, ty nano sławy,
 K tebi dżęci čekaja!
 Přimaj za mječ, mječ swój krwawy,
 Zo so kraje zraduja!“

We čichej zrudźbje lud wšón čaka
 Na dóntne słowa kralowske.
 Zas krahuja ze šmrjoka kraka,
 Zas zrudži ludy serbowske.
 Ze złotoh' sydła kralowskeho
 Duż Přibysław nětk postanje.
 Jom' woheń sapa z woka jeho,
 Hdyž ert te słowa ryčeše:

„Běły Božo! slyš ty słowa
 Z jasnoh' sydla wysokoh'!
 Zbudź nam bóžskoh' rjeka z rowa
 Z rowa khłódnoh' čicahoo!
 Peruno, ty brónjosławny
 Wójskow statny wodžerjo!
 Poskić Serbam škit swój dawny,
 Njepřečelow morjerjo!
 Błuki hrom a błyski žahłe
 Póscel nam na krwawnišco;
 Wótry mječ twój, kłoki krwawe
 Njech su wěcne dobyeo!
 Ludy Serbow, džěci sławy,
 Mócnny, statny narodo!
 Rozpřestrzej ty sylne stawy,
 Nad přeradu wjeć nětk so.
 Lěhwo wjelkow zapal z płomnjom;
 Žiù je z wohnjom sapacym,
 Lačnosć hašej z krwawym promnjom,
 Z wutrobow jich žórlacym!
 Za mnu Serbjo! mječow brinkot —
 Bohow škit njech z nami je,
 Konjow dupot, brónjow klinkot —
 Wójnskich pěsni spěwanje.
 Serbjo za mnu! na žně krwawe,
 Serp njech z kosu zerzawi; —
 Mječ naš žněj nětk kłosy zrałe,
 Kiž jom' bitwa wurodži!“
 Wětry šumja, ludy čahnū,
 Hołkot błuki, njemdrjenje;
 Wětry šumić njepřestanu;
 W polach zwučne zynčenje.
 Wječor z mječom zejhrawajo
 Serbjo k Łobju čehnjeja;
 Dobru nóc wšém swojim prajo
 We lěsach so zlěhuja.
 Ani muž tu, ani žona —
 Hora pusta — sprózdnjena —

Wopušcene swjate hona —
 Skała ćicha, zrudżena. —
 Połnóc z lęsow šerych stupa,
 Blěde mhły so znošuja;
 Kaž we morju hoła kupa
 Hora tež so podnurja.
 W blědym morju mhłow pak swěci
 Skała so a Prašica:
 Tak so skakajo we lěci
 Miškri w bahnje bļudnica.
 Što swětleško, kiž na wjefšku
 So hory blyšći sapajo?
 Chce nóc sej dobyc rejwařku
 We słodkim spanju drēmajo?
 Tu šědžiwc. — W drasée měšniskej
 We ćichej noccy přikhadža
 Tón šědžiwc z Rany bohowskej',
 Kiž bohow mócných přewodža.
 Je bohow měšnik najwyšší
 A Serbam mudry radžiēl,
 We serbskich krajach kručiši
 Njej' cuzych Frankow njepřečel;
 A zo by džens tež Swjantowit
 A Perun wójska žohnował,
 A Porywit a Ranowit
 Tež smilnje Serbow zakitał:
 Duž sam we noccy woprue
 Wón boham drohe kadžidla,
 Hač słónco złote hašuje
 Zas wohnjow žahle płomjenja.
 A z hory stupa do kraja
 A k Łobju ćehnje bělemu:
 „Njeh bohojo wam pomhaja,
 Wam dobrom' ludej serbskemu!“
 Tak prosy jeho wutroba
 Na puću k Łobju bělemu.
 „O! zo by „wjelkow“ zahuba
 Nam była k měrej wěčnemu!“

Sej pod Prašicu šeptaja
 Na ranje šmrjoki čišinko.
 A hawrony tam zlētuja
 Do lěsow čornych hłuboko.
 'Nož krahujas 'šece zakraka —
 We hałzach styski zaklinča,
 We wjeſkach lisęo zapłaka
 A z rosu moch wšón womaća. —
 Hoj! do boja! hoj do boja!
 K połnocy hromy zahromja. —

So wójnske čródy w lěsach we hustych
 Nětk horje a dele waleja,
 We hłubinach, po pućach so pustych
 We nahłych skałach zetkuja.
 Tak čišinko, kaž trawička šepta,
 Hdyž wětričk mjeħki njeduwa,
 Tak noha na moch kročałku tepta,
 Kaž domoj šla by do rowa. —
 We wjeſkach štomow hiżon so šeri,
 So blěde swětło zyboli,
 A wyše stupa po dołhej čéri,
 We hałzkach błyśeo miholi.
 Tu hlej! tu hlej! — We pusćinje hołej
 Tam w prědku so złoče zabłyści! —
 To słónco zběha w pyše so nowej,
 A młody džeń tak zaswěci.
 So šumot blıki na dobo słysi,
 Kaž wichor by so rozběhał;
 Njej' njemdrych duchow knjez to najwyšsi,
 By swojich słužbnych rozpušçał?
 A wótrišo zas a wótrišo zaso
 Hač k lěsu šumjo wichorja.
 Hoj! chceš so zdžiwić, howrjacy djaso,
 A nimaš kónca har'wanja?
 To Łobjo serbske, Łobjo je běle,
 Kiž džensa mutne žołmuje
 Tak stysknje, kaž by żarowac měle,

Tak běle wody kolebje:
 A blěde žołmy płačo so wija
 Po brohach pěnjo žaruja.
 Na skały z hromom dudławym bija
 A smjertne pěsnje spěwaja
 Wšěm, kotřiž mužnje wojujo w boju
 Za wótcny kraj swój krawwjachu;
 Wšěm, kotřiž ruku słabjacu swoju
 We krewi „wjelkow“ krewjachu;
 Jich khowa Łobjo w khłodnym klinje
 Jich khowa w rowje slěbornym. —

Hdy dha jich sława zańdže a zhinje,
 We mokrym bydle swjatočnym?
 O! wěčnje, wěčnje Łobjo jich kryje,
 Hłós wěčny ryći potomkam!
 Haj wěčnje mužnosć do ludow ryje,
 Je wěčna sława Słowjanam! —
 Tak kaž na modrym njebju jedna
 Běla čehnje mróčałka,
 A ćmowiša so druha ze dna
 Horje zběha towařška;
 A ze wšěch kóncow přicahuja
 Wjac a wjac jich w hromadu,
 Nětk wějo wětry we nich wuja,
 Džiwje roje nastanu;
 Za wokomik žno njebjo ćmowe
 Wěści strašne hrimanje,
 A zaso mróčeče 'šće nowe
 Hroža bohow hněwanje:
 Tak Serbjo. —

Hory a wšě doły
 K Łobju wjedu wojerjow,
 Zo broh nětk, hišće rano hoły,
 Połny bywa brónjerjow.
 Tu mužnych Serbow čródy steja,
 We wóckach wohnje sapaja. —
 Hdy spóncje dha so krawwna reja,
 Hdy wójnske pěsnje zaržua?

Hdyž slónco z nowa drohu swoju
 Nastupi zas po njebju:
 Tež njepřečel žno sylu dwoju
 Skradžu scele po kraju.
 Wšak — přerada je jeho hesło
 A dobyče tež — přerada;
 Je — přerada po Łobju wjesło,
 Tež brónje jeho — přerada.
 Hdźež přerada pak čorna knježi,
 Rozpřesćera pazory:
 Tam statnosć bohow w proše leži,
 Wójskow kónc je zatrašny.
 Hlej! wójnsku statnosć serbsku ženje
 Njej' nihdy přemóc skazyła;
 Kaž had wšak přerada nětk čehnje
 A statnych synow wobwija.
 So bliže, bliże z lesću wije,
 Z jědom zub swój napjelnja,
 Khětř', wokoł' cěla, wokoł' šije, —
 — Naposlěd ert zadycha: —
 Tak had tež zradny Serbow mori
 A lesć jich statnosć přewinje,
 Zo žana pšeń njezahori
 Do boja ludy serbowske.
 Tu njepřečelow mječ so mača
 We krewi synow wótcowskich,
 Tu krwawu rěku nasyp haća,
 Ach! nasyp cělow rjekowskich,
 — Tu smjertne styski, bluke hłosy —
 A zdychowanja hłuboke.
 Hlej, tajke zrudne płody nosy
 Tam wojowarjow bědzenje!
 Hlej tam! tam hišće syka rany,
 Kaž Perun sam, kral z čródzičku,
 A ruba — k mječu přikowany —
 Z nim Morana dže po boku.
 Z nim přebrodži so horstka mała,
 K Limasu so přebichu;

Kaž by so džiwja hońtwa hnała,
 Na hród twerdy cérjachu.
 Zas blěde žołmy płačo so wija,
 Po brohach pěnjo sylzuja;
 Na krwawne polo wody lija,
 Zas smjertne pěsnje spěwaja.
 Nětk stysknišo šće běza k morju,
 Zo do njoh' žel swój wulija,
 Tak běh swój skónča w zrudnym horju,
 A wěčnje —, wěčnje žaruja.
 Do maćeńnoh' jich klinja měrnje
 Ćěla Serbow khowaja,
 Do slěbornoh' tak rowa swěrnje
 Swojich synow położa.
 Hory, doły zapłakajé,
 Bjeŕče drasty žar'wanske!
 Smjertne pěsnje zawěwajé,
 Wětry, po wšej krajinje!

Hród so třase, praskot luty,
 Dupot, hoňkot, njemdrjenje;
 Šumot po hrodze dže duty,
 Hłosy huća dudławje.
 We čopach wrota zaprasnu
 A brónje pěseń zatrašnu
 We murjach twjerdych zašumja,
 A zaklinča a zaržuja.
 W dworach, w pincach lud so mrowi,
 Na wěžach a po khódbach;
 Brónjerjo šće čahnu nowi
 Po pućach a po ščežkach.
 A hněwny woheń horješe
 We kóždej serbskej wutrobje.
 Za statok swój a za krala
 Na hrodze wójna wrjeskota.
 W srjedźiznje we wójnskej khodži
 Łada, w drasće brónjeŕskej;
 Statnosć nězna ruka rodži

W sylnej čródze słowjanskej.

Tam z lubym směwkom wuradža,
Do boja druhoh' přewodža;
Ze słowom słaboh' posylni
Joh' nasyci, joh' wokřewi. —

Wótre kłoki fiča, frunča,
Z murjow dele złętuja;
Mječe wótre klinča, bunča,
Lebje, hłowy praskaja.
We čornych kótłach dymjuje
A woheń smołu syčeje;
So dele wala warjaca
Na Frankow woda parjaca.

Z hrodu kamjenje a skały
Blědu smjerć jim zahromja,
Hłowy stołčo, puć sej krwawy
W hłodnych wjelkach sykaja.
Před złoscu křipi ze zubami
Tam njepřečel, zo přehrawa,
Zo hišće kónc njej' ze Serbami
A zo wša lesć wjac njepomha.

Krwawne rěki dymjo běža,
Stany Frankow mačeja:
Rozbita žno třeča wěža,
Wrota hižom khablaja; —
Wšak sokoł hišće z hrodu wěje,
So mječe blyšća čeŕwjenje,
Krej horca wutroby jim hrěje,
A dobyće! — jich wyskanje.

Sćiši k wječoru bój so sławny,
— W hrodźe, we dole čiśina, —
Drěma we nóżnjach mječ też krwawny,
— Z nocu so kryje Morana. —
Šeročeŕwjene wohnje pala
Stražnikam puće čeŕwjenja.
K njebju so kura mróčel wala,
Hwězdow zo blyśc tak zaćemnja.
Horkach we hrodźe jstwica jasna —

Z wohnišća płomjo płomjeni;
 Do njeho žónska hlada krasna,
 Módre ju swětło wobswětli.
 Scény so błyšća, — z drjewom rjenje,
 Pisanje wśudże přikryte.
 Słódka nětk wón so po jstwje lehnje;
 Njesłyšiš zynk, nic dychanje.
 Čorne jej woko stysknje hlada
 Do wohnja dołho — předołho;
 Mjeńše, přec mjeńše płomjo pada —
 Popjeł 'nož žehli, šéri so.
 Złoćana šklička wokoł' syje
 Čerwjene swětło po jstwicy.
 Wohnišćo hasny. Z rubom kryje
 Čerwjensem skhodźeněk kamjeńtny.
 K nohomaj popjeł rozsypała,
 Słowčka k tom' čiše bórboty;
 Z kiješkom čary k čaram dała,
 Kuzło tam do nich šepota.
 Tříkróć tak čary k čaram runa,
 Wšak čary zas su njerune.
 W škličcy so žehli žaha bruna,
 A błysknje, złętnje, dohasnje.

„Běda nam! Běda! Wótne kraje
 „Frank wšě nam z krewju zahubja;
 „Nadžija z dóńtom kiprym hraje,
 „Wěštba so z čišlom njeruna.
 „Běda mi! Běda! Bohow ruka
 „Wěščeński duch mój přewróća!“ —
 Rozlěha po jstwje ryć so bluka,
 Do swětla mjelčo pohlada.
 Rucy nětk spina; k boham móenym
 Blědy ert jejny žałosća,
 Zo bychu škit swój synam wótčnym
 Darili w času bědženja.
 Mjelči, a mjelči. — W płašću čornym
 Do dwora stupa wěšćerka,
 Po krajach tak kaž w styskomornym
 Mjelčenju čehnje Morana.

„Měrja to! Měrja! džowka z Rany!
 Njeseš nam sławu bohowsku?
 Njeseš ty škit nam njepřetlany,
 Peruna mječ a lebiju?“
 Z tysacow ertow klinča hłosy,
 Tysacy mječow zabłyšća;
 Zdychujo Měrja bohow prosy,
 Wo pomoc jej' ert žałosća.
 Hołkot so lehnje; blěda Měrja
 Před krala stupi sylzujo;
 Do stana za njej Serbjo cěrja,
 Howrjo a zasy šeptajo:
 „Njerune čisło ruka moja
 W popjele čary ryješe;
 Kralo naš mócný, ruka twoja
 Z bohami njech so žohn'waše.
 Njerune čisło dónt nam krawawy
 Do kraja wěści serbowskoh'.
 Peruna škit wšak džeń da sławy
 Wojerjam splaha słowjanskoh'.“ —
 Žałostnu zrudźbu straſne słowa
 W zhromadnych rjadach porodźa;
 Wěšeřka pas swój za płaśc khowa,
 Zhubi so, stysk ju přewodźa. —
 Połnóc je cicha, šera, cimowa,
 Měsac je hwězdy rozhonił;
 Na dobo woheń k njebju płowa,
 Kaž by jón blysk sam zaswěcił.
 Po horach wšich so začeřwjeni,
 Wyše a wyše so rozpina.
 Što? Snadź so djeń zas z nocu ženi,
 Horow to króna złoçana?
 O ně to słońco wjelkow hłodnych,
 Kiž jim nóc cěmnu wobswětla;
 Na serbskich rubjo honach płodnych
 Přeradu čornu wosławja. —
 Ćekaca nóc ze swětlom hraje,
 Djeń za njej khwata młoduški,

K nowom' tón byću ludy, kraje
Potom zas' z ranjom wubudži.

Šére so swětło rozpřeštruje,
Mróčel so blěda čerwjeni;
W murjach so émowych rozswětluje,
Za pruhu pruha zyboli.
Z wotročkom wotročk khwata k dźelu,
Wójwoda z knjezom za nimi,
Mocy su mužow w połnym kcěwu,
W bitwje so kózdy zjednoći.
Poslednje směrki dołhej' nocy
Do bydłów cěmnych cěkaja,
Ze złotym swětlom čerstwe mocy
W duši a w céle hibaja.

Žiwjenje nowe, nowe byće
Na hrodze, w dole, po murjach,
Hibanje wśudze, pružnosć, tyče,
Čerstwa krej cyrči w wutrobach.
Wrota zas' šcerča; dupot koni
Na mosće bije dudławje.
Khorhoj tam bělu ryceř kloni
Póselstwo měra wěšcuje.
Před krala wjedzo wojewodu
Ryceř tak cicho zakliwa:
„Djas dyř do tebje, z hłodnog' rodu!
Mór njech će čorný spóžera!“ —
Ryceř pak hordy z hłosom pyšnym
Praskajo na mječ poryći:
„Ludwik, knjez naš ze słowom tyšnym,
Kralo, či takle poruci:
Lebju podaj, mječ twój krewawny
Kralej ty Frankow miłemu!
Podaj nam Limas starodawny,
Hrody wsę — ludej němskemu!
Podaj tež lud a kraje twoje,
Dźowku, tež sebje sameho!
Z daloka hlej! so našich roje

Séahuja z kraja serbskeho.
 Dosć žno sy přelał krewje rěkow,
 Serbow dosć twojich zničil sy!
 Poddaj so! kónc na wěki wěkow
 Z mjenom je serbskim! Skonał sy! —
 Přerěz džě zwjazk sy, zwjazki měra,
 Ludwikej kiž sy přisahał!
 Pohanska dyrbi zhnić či wěra,
 Dosć žno sy z Perunom, z Flinsom hrał.
 Wotročski splah waš dyrbi padnyć,
 Frankow wy zhnili słužobni! —
 Prašwy staw na wěki zwjadnyć,
 Zem kotryž z krewju pohnoji.
 Na miłosć duž so poddaj mocy,
 Na miłosć kralej Ludwikej!“ —
 „„Na miłosć? — Kotraž wodnjo, w nocy
 Rubi we zemi słowjanskej?
 Zo či njech Perun jazyk zlemi,
 Miłosć zo Frankow přislubiš!
 Miłosć to, kotruž w našej zemi
 Z wohnjom a smjerću wosławiš?
 Kotraž či džěci morić kaza,
 Žony a blědych šědžiweow?
 Kotraž 'nož z lešću čwili wjaza,
 Z jědom kiž mori Słowjanow?
 Miłosć nam slubi tón, kiž bohow
 Miłych nam kaza k hańbje dac?
 Kotryž žony a knježny z prohow
 Měrnych sej zwěri z lešću brać?
 Ludwikej tute słowa praju,
 To jemu džak budź za miłosć:
 Doniž su Serbjo žiwi w kraju,
 Njezhinje serbska narodnosć;
 Njerodžu miłosć, miłosć jeho,
 Jeho so mječeji njepodam, —
 Swobodu luda słowjanskeho
 Nihdy na nihdy njepředam.
 Doniž 'šeć tute murje stoja,

Mužojo serbscy wojuja,
 Čila a strowa ruka moja,
 Mužna mi bije wutroba;
 Dónž hišće kamjeń jedyn leži
 W hrodźe tudy na kamjenju,
 Hród doniż skału krutu čeži,
 Njezhinje wšo we płomjenju, —
 Bohojo wjeſni žiwja z nami,
 Swjantowit, Perun knježitaj,
 Płodžitaj zbožo mjez Serbami,
 Pomoc a škit nam daritaj:
 Nihdy ja miłosć Frankow żadać,
 Nihdy ju prosyć njebudu! —
 Prjedy njech dyrbi na mnje padać
 Limas mi kruty na hłowu! —
 Serbski to slug je, serbske słowo,
 Donjes je kralej twojemu:
 Mjez nami bój budź, bój na nowo,
 Prjedy hač džeń džeń k wječoru.““
 Praji a mjełći. —

Posoł hlada,

Nad kralom džiwa so strašeny.
 „Horde to słowa, mysl tež pyšna!
 Junkróć 'še miłosć poskićam.“
 Nastanje khwila, strašna, tyšna,
 Přihodna hordym zmyslenjam. —
 — „Z miłosću wróć so k kralej twojom“,
 Žiwjenja krótkoh' raduj so:
 Zet'kam so z krvawnym, krutym bojom,
 Zadycham wólne, wjeselšo!““

Zastupi Łada styskniwa,
 Mjełčo dże dale do sala;
 Jako bě nana wokošała,
 Horjace słowa poryći:
 „Mječ sym so wótry wopasała,
 Namrěty mječ po mačeri;
 Zhinyć chcu, nano, zhinyć z Tebu,

Za Serbstwo krej ja přeleć cheu.
 Do krajow smjertnych wozmu sobu
 Franka ja hłowu přeradnu!
 Słaba-li ruka, tola kruta
 Kralowskej dżowki wutroba;
 Złamać chcu hanibne ja puta,
 Hódna być dżowka kralowska.“ —
 Doryča. — Nanej čoło hładzi,
 W lubosći jeho wobjima,
 Wjeseli jeho, jemu radzi,
 Tysac słódkosćow powjeda.
 W něžnych jej nadrach wohnje žahłe
 Kóždžičku žiłku zahorja;
 Porsty, kiž běchu harfu hrałe,
 Mječ tež sej wodźić žadaja.
 Bohowka wójnska před nim steji,
 Sylzujo k nanej zdychuje.
 Prosy duž płaço k smjertnej rej,
 Nanowe prosy žohn'wanje,
 Před jeho dušu čahnu dawne
 Wobrazy sławne, dobytne:
 Widzi tam pola, hona krewne,
 Tam zaso zbožo žohn'wane.
 Widzi, kak króna serbska błyska,
 W złotym so swětle zyboli;
 Słyši, kak Serbow lud wšón wyska —
 Słowjanski duch so zas' wožiwi:
 Wokoši Ładu, zapłakuje
 Zrudobu duše žałostnu.
 Ze swojim mječom wopasuje
 W lubosći dżowku ryceřsku.
 Na dwór z njej stupi. — Doļho stoji,
 Doļho tak myslé hromadža,
 Wokoł' a wokoł' rój so roji,
 Žedžiwje kózdy přikhadža.
 Nad wšěmi knježi kaž böh wójny
 Mišonski Ilko zmužili;
 Z bitwu tón towařš njerozdówjny,

Morany wotročk swječeny.
 „Ajta! nětk Serbjo! miłosé zradnu
 Wrócił sym kralej Ludwikej,
 Njerodžu miłosé Frankow žadnu,
 Dych dónž je w hrudzi słowjanskej.
 Bój zaso budže, bój zas' kruty,
 Prjedy hač slónco skhadžuje.“ —
 Džeše kral. — Hrimot hrózbný duty
 Z tysacow ertow zaržuje.
 Njewjedro jakož njemdri čmowe
 We hustym lësu hrimajo,
 Štomiska tołste jaworowe
 Wětřisko zlemi praskajo;
 Dudlawje bubni w dubach dutych,
 Zemja pak rži a třase so,
 Podarmo błysk we skałach krutych
 Z hrimotom hromi wrjeskajo;
 W hałozach hučo syči, fiči,
 Zatrašnje wětry zaruja,
 W škałobach zynčo, wujo křiči,
 Z błyskom so błyski křižuja,
 Zapala duby, k njebju syčo
 Do wodow z wohnjom zasyknu,
 Mjez sobu bědzi tyče a byćo,
 Žiwjel so čeri k žiwjelu:
 Tak tež we dworje hrimot klinči
 „Sława!“ zas’ „sława“ wyskanje.
 Lebija, mječik błyšćo brinči!
 „Pribysław kral naš, kral naš je!
 Zahuba Frankam! — smjeré tym żharjam!
 — Mór do nich čorný zahrimaj!
 Zničenje našim čwilowarjow!
 Hanibna smjeré jim! — Čmowy kraj! —“
 Tak so po khódbach, murjach čehnje,
 Njeskónčne wyski, kliwanje;
 Na cyły hród kaž mhła so lehnje.
 Po khwilcy čicho, čicho je. —
 Ilko duž sławne džeše słowa,

Mječa so swojoh' zraduje:
 „Ze šije padnje mi njech hłowa!
 Prawica mi njech zahinje!
 Frankow miłość my njerodźimy!
 W bitwje my radšo zhinjemy,
 Doniż jim hordosć njezlemimy,
 Kralo, dónž žiwy z nami sy!
 Serbo so nihdy njepoddadža,
 Šiju tež zwólne njeklonja.
 Z wohnjom jim palmy zradne stawy,
 Hordosć jim z krewje spušćejmy!
 Hoj dha! budź bój nětk njesprócnawy,
 Doniż tu statni Serbja smy!“ —
 Ze złoscu wšitcy zakřipaja,
 Hroza z nich sapa hrózbniwa.
 Rozeńdže lud so. —

Twjerde wrota

W železnych zamkach wrjeskaja;
 Z hrodu so dele posoł mota
 Z radoscu swojoh' žiwjenja.
 Limas so k módrom' njebju pina,
 Rjekowskich mužow škituje.
 Słonco do maćeńnego klina
 Khowa so, — hasnje — k měrej dže.
 Duchow so raj nětk šěroh' scina
 Pušći do reje nócneje.

* * *

Aj ty pycha, Frankow pycha,
 Hnězdo pyšne, kraholče!
 Zo 'šeće zradny dych twój dycha,
 Krewjolačny narodże!
 Wótřiš k hońtwje tupe zuby,
 Sornu zo by roztorhał?
 Hu! Ći pěni jeć so z huby!
 Žno by sornu spóžerał?
 Ach! Što sornu moriš wbohu,
 Njewinu što ćwiluješ?

Zadžerž, zadžerž! Zastaj nohu,
Prjed' hač k blědej smjerći džeš!

Podarmo próstwy, płač a zdychi,
Podarmo džěci želenje! —
Krej być ma wěnc či pychi,
Sorny ach smjerć či wboheje! —

Třeći džěl.

Po khódbač dołhich émowojtych
'Nož spanje, — drěmanje;
'Nož straž po murjach kryjacych
Tam staja kročeles.
Kral čicho sedži w komorje
We myslach hľuboko,
A styskne druhy pohladnje,
Kak drěma holičo.
Je pokoj, měr a čišina,
Tu blěde swětlo — émowina.
Žno połnōc styskna zašepta,
A nowy džeń tak powita.
Štó tamle želi, štó tam dli,
Štó w jstwičcy čichej pokhodží?
Štó blěda švižna postawa
Ze bělym płašćom wodžeta? —
To Měrja, mudra wěšćeřka,
Wot bohow swjećena;
To Serbow stara maćeřka,
To rada kralowa!
Jej čorne włosy po šiji
So dele kudžerja,
A stysknosć, starosć znamjeni
Čah kóždy wobliča.
A želnje sedžo zdychuje,
A wóčko hlada do klina,
Nětk hľowu čežko pozběhnje

A khablajo z njej zawjerća.
 Na wohnišcu tu zyboli
 So swětlo módročeřwjene,
 Te khwilku slabje miškori,
 Nětk zasy wyše złętuje.
 Tu stanje Měrja! — Wopasa
 So z pasom złočanym,
 Kiž wokoł šwižnoh' žiwota
 Dže, hadej podobným.
 Swój běły płaše nětk rozwali,
 Z nim hlowu zakrywa;
 A płomjo rjenje miškori
 A swětło błyskota.
 Wšak woheń sapa sylnišo
 A blěde pruhi rozsywa.
 Zas' hasnje, zasy miškri so,
 Hač wuhlo žahle dopala.
 Do wuhla, žahloh' popjeła
 Hlej, Měrja sypa kadžidło;
 So modli boham, bórbotá
 A k zemi z hlowu kloni so.
 A płachtu bělu rozpřestrje
 Na zemju barbniwu,
 Tam popjeł šery nasypje,
 Z nim suchu bulicu.
 Před blědym jeje wobličom
 Tam módre swětleško. —
 „Ach! mhłowy kur!“ nad wohnišcom
 So zběha znošujo.
 Nětk šepata čicho čišinko,
 Do procha čary zarywa.
 Tak čary k čaram dawajo
 So woko čorne błyskota.
 Jej čoło běle moršći so,
 So Měrja blěda pokhmuri.
 Nětk zas' so džiwa wjeselšo
 A zas' so zrudnje zamysli.
 So čara k čarje njeruna,

Nic znamjo k znamjenju:
A blěde swětlo, płomjenja
Wšě z praskom dohasnu! —

Słyš! Měrja styskne zapłače,
Ze bolom wojuje. —
A dołhe — dołhe želenje —
A stysk a zrudženje.

So zběhny. Włosy składuje
Sej z ruku zymnej ze čoła,
Zo zady čorne kudżerje
Kaž mutne žołmy płowaja.
Tu steji. — Bózska postawa! —
Wšě duchi w nócnej émowinje
Jej njewidźownje posłuża,
So klonja jej we císinje.

Po čémnych khódbach postawa čehnje,
So zemje noha njedótka.
Před kralowsku so jstwicu tam zlehnje
A čaka, mysli, bóbota.
Kajki to duch jej wotstorči durje
A z hrimotom za njej zaprasnje?
Zaklinča khódby, dudławje murje,
Kaž bludne to bludži šerjenje.
O! Štó by zhudał, Měrja što kryje,
Što we wutrobje hlu boko?
Što do duše sej mudreho ryje,
Što radži w myslach khablajo?
Dobýče sławne wěšćuje snađno
A dobytu krajej serbskemu?
Zastań wšak! njeje wjedžeć to radno,
Štož bohojo mōcni sudžachu.
Ke krajej Měrja přistupi bliże,
Kiž w myslach sedži drēmajo.
Wón kloni hlowu, kloni ju niže;
'Nož měr tu swjaty wokoło. —

Wila kaž młodna postawa krasna
 Tam Łada bohowska w naleću.
 Wobličo něžne wobswětli jasna
 Jej sapaca płomjeń w wohnišcu.
 Wěr, Wile běchu šaty jej tkale,
 Kiž šwiżne stawy krywachu;
 Kaž bychu na hlowěku wěnčk jej dałe,
 So złote pruhi błyścachu.
 Hubička lubosc słodku 'nož hraje,
 We sonje so mile směwkota.
 Krasnosće kuzła, zbożowne raje
 We sonach so rajskich zybola.
 A Měrja dołho w mjelčenju steji,
 Nic dych sej dychnyć njewěri.
 Tu Łada w młodej nalětnej meji
 A kral tam štom je nazymski! —
 Wšak njesmě Měrja dlěje dlić,
 Wšón čas kaž woda cěka:
 Tak šumi žołnjo rěka —
 So njeda nihdy dohonić.
 Za khwilku khwilka khodži
 A čas so z časom wodži,
 So ženje njewróci.
 Duž kralej bliže přistupi,
 So blědoh' dótkeny čola
 A w ſeptu mjeno woła,
 Ze ſona jeho wubudži.
 „Što, weščeřka, što žadaš,
 Mi do wutroby hladaš?
 Što twoje zjewjenje?“
 To krala styskne praſenje,
 Tak słowa słowo cěrja. —
 A zrudnje blěda Měrja
 Do wóčka čornoh' pohladnje.
 „Ach! čary njerunaja
 So mi a zrudne praja.“
 Tak bě jej' wěſcenje.
 Kaž krej je w cěle zražena

A smjerć su wšitke stawy,
 Njej' widčeć dypk 'ni krewawy
 A dych wšón hasnył žiwjenja:
 Tak woblico jom' zblédny
 A smjertny, njewuslédny
 'Nož wosta na nim stysk.
 Kaž smjeré by blěda hlađala
 Tak steji njepohnuty
 Tón muž we boju kruty
 Kiž Moranje kwas wupyša.
 Joh' strašna stysknosć jima
 A zahuba žno přima
 So duše ryčeřskej'.
 Dzě bohow je to sudženje,
 Zo njerunych čar syła
 By znamjo swjate byla —
 Přec' kónc zo skutkow — njezbože!
 Hdyž k runym wšak so hodža,
 Tež bohojo skutk wodža
 A skića žohn'wanje.
 Tak kral we myslach bľudnych dli,
 Hač Měrja k njemu přistupi,
 Ze sona jeho wubudži:
 „Hlej křiwe znamnja wjerčachu
 So we popjele mi —
 A tute puće k čekanju
 Či kralo! skazachu!“ —
 Nětk šepata słowa čišinko
 A doňo ryči, mudruje;
 Wšak slyš, slyš! wótře — wótřišo —:
 „Tak Tebi wjeršni skazaja
 Či mócní bohojo!
 Duž bój so — wěstoh' wječenja!“ —
 'Šće doda wótřišo.
 Kaž wětřik prěni nalětni
 We cunim wěču čehnje
 A kwětku, trawku rjenje
 Zas' k nowom' byću wubudži:

Tak Měrja mać kaž staroścīwa
 Też Ładu košeše;
 So mile, lubje na nju džiwa
 Wša połna želnosće.
 Šće junkróć na nju pohladnje
 A k durjam mjelčo kroći:
 Wšak — naposledku woći
 Tam z dušu zrudnej njeseše.
 K njej přituli so, klakny k noham
 A hórcy, hórcy zapłaka,
 A séele próstwy swoje k boham,
 Ju košo wobjima.
 So Łada zbudži; stroženje
 Do wočow sylznych hlada,
 Do jeje rukow pada,
 Kaž ćekło by z njej' žiwjenje.
 So Měrja zhrabnje, pohladnje
 Tak połna wérnej' lubosće.
 So nětk kaž błysk po khódbach zhubi
 Po skhodźenkach so lećeć zda.
 Přez Frankow wójsko so tam wubi;
 Njej' cěř, njej' stopa wostala.

* * *

Čom' sy Serbow zarudžiła
 Samotnych, bjez radźerki?
 Hdze nětk bļudžiš, mać miła?
 Hdze twój ert je wěščeřski?
 Kotre kraje powitaja
 Tebje z kwětkow wěncami?
 Hdze nětk tebi lubosć dadža,
 Hdze će česća z darami?
 Hdze tak tebje za mać maju
 Kaž my našu maćeřku?

„Bohow to sudženje njezbožowne
 Horjonošny wšón přichod je:
 Mróčełe pokhmurne, hrozypolne!

Běda! běda mi, zhinjenje!“ —
 Strašne to słowa skřidlene zwuča
 Sčinow kaž duchow njemdrjenje.
 Khódby a skhody wšě wothlós huča :
 „Běda! Běda či zhinjenje!“
 Njej' dliče, žane čakanje,
 To bohow ert a skazanje:
 Tež kral jich wotročk, služobnik
 Tež njesmě dlič nic wokomik. —
 Pohlad na Ładu — a mužnje stoji
 Jakož skała zas' Přibyslaw.
 Smjertnu jom' ranu tak starosé hoji,
 Z nowa je ryčeř wožiwjał.
 Z lubosću wobjima dżowku swoju,
 Něžne słowčka k njej šepota:
 „Ručku mi złotu nětk podaj twoju,
 Ach ty lubozna dżowčička!
 O duša, moja wutroba,
 Ty króna serbskoh' kralestwa!
 O stań, o stań mój hołbiko,
 Mi złote, młodne žiwjeńčko!“ —
 Krućišo k wutrobje ju wón sčehnje,
 Wóčko sylzoyte wokoša;
 Róžowa hłowčka so na njoh' zlehnje,
 Lubje na nana pohlada.
 „Nanko mój złoty, o cěkaj, cěkaj,
 Bohow słyš słowo, bohow slug!
 Do Sprewje klina kryjacoh' cěkaj,
 Statok Serbow tam swěrnych měj!“

A w njebjeskej we postawje
 So Łada mužnje pozběhnje:
 „Ja hród chcu hajić, wojować,
 Jow posledni dych wudychać!
 We klinje čmowej' maćerje
 Tam nowy kraj kral nadeńdze. —
 Tak bohojo či wěścachu,
 Duż pytaj Sprewju maćeńnu!“
 A prosy nana majkajo,

Wšak słowa nězne — podarmo.
 Kak strašny bój kral wojuje! —
 „— Njech bohojo mi zničenje,
 Njech blědu smjeré mi wěšćuja,
 Njech kónc je mojoh' kralestwa:
 Chcu zhinyé z tobu, padnyé chcu
 A witać blědu Moranu!
 Wšak tebje, krónu jedničku
 B'du hajić, pychu serbowsku!“ —
 Słyš! — Kaž by strašne njewjedro
 We hrodze hromjo njemđilo!
 Zahromi z praskotom, wupo hući,
 Bubot, — bórbot, — praskanje! —
 Na wjeřchach, we pincach, w durjach šući,
 Hród so ze skału zatřase.
 Z dobom je čišina! — Čahnu nócne
 Něme čmowiny w powětrach.
 „Čary su njerune, horjapołne“
 Klinči dudławje po murjach.
 „Bohow skazanje! Čekaj nano,
 Nano złotuški, nječakaj!
 Čekaj ty spěšnje; žno swita rano,
 Z krwawnym swětlom naš strowi kraj.“
 „A hołbiko luby, dźe wóčko jasne
 Mi miłe w smjerēi zamknje so;
 Ach žiwjenje młoduške, słónčko krasne
 Či zniča hrubi njepřeéljo!“
 Tu, tu — stej! kaž by joh' wjedli rucy
 Duchow njeznatych, přemócných!
 Ze jstwy dže, po dworach ducy
 Zhubi so na stronach połnócnych. —
 Ladu wšak mróčele mhłowe, čmowe
 Z hustym zawěškom wobleku.
 Kamjenje šere nětk na nju hołe
 Z blědym wobličom hladaju.
 Jej' duša we spanju, we čichich sonach
 Ranjo šere hač přikhadža,
 Po škałobach dutych, dołach, honach,

Swětlo směrkow hač zaswita.
 Bohojo mili tak zrudzbne horjo
 Duši bohowskej wodžeja;
 Kryja je z płoninu — módre morjo —
 Morjo, statok to zabyca.

Z pruhu złotej młodoh' ranja
 Čerstwe čehnje žiwjenje,
 Budži k byeu zas' ze zdanja,
 W soňach štož so wiješe.
 W žiłach cyrči krej zas' žiwa,
 Wšo so hiba, womłodži;
 K nowym skutkam dčeń zas' kiwa
 Krwawnu reju zaswjeći,
 Z Frankow lěhwa żolmi rěka
 Mužow wójnskich dudławje:
 Žiwjenje před nimi cěka,
 Wjelkow hłódnych stadło je.
 Limas na nich mjelčo džiwa,
 Krute stawy wobróni,
 Strowjenja jim smjertne kiwa
 W tyšnym dóntu, w hordosći.
 Ilko doļho, doļho čaka,
 Samotny we zrudzbje dli,
 Horcu lubosc čicho płaka,
 Młodom' ranju wuskorži.
 Před nim — słódke žiwjenje,
 Za nim — smjerć a zhinenje.
 „Swěra, lubosc njemrěje“
 Slónčne pruhi šeptaja.
 Nězne słowa Ilko ryčeše,
 Ładu budži ze sona:
 „Duša droha, duša jednička,
 Słódka moja wutroba!“ —
 Ert so dótkeny čoła běleho
 Strowi z ranjom holičo.
 K wutrobje ju přiwiny,
 Koši sylzy dejmanty:

„Hołbiko běluški, wutrobička,
 Mi róžička lubozna, młoduška,
 Morana nihdy naj njerozdźela. —“
 Słyš! Hrimot a hołkot tu zawrjeska!
 Ilko kaž błysk žahły zhrabny so,
 'Šće hubičku słódku a — poslědnju —
 Truba žno zatrubi, wubudźa wšo,
 Štož w sonach spi słódkim we drěmanju.

Łada so wopasa
 Z mječom a zawyska.

Wójnska tu bohowka na dworje
 Serbam wšě wutroby zahrěje,
 Kralowske tam słónco skhadźuje,
 Morjo šerych mhłow tam pod nim żołmuje,
 Čehnje horje, zaso pada
 Mhłowych duchow lohka rjada,
 Ćekaja do šmrjokowiny
 W čornych mróčelach wšě sciny.

— Z lěsow sem tam kraka swjata krahua.
 Pod Limas so Frankow čródy scáhuja,
 Z émowych škałobow a jamow hrožace
 Postawy so krwawe wleča rubježne.

W bahnach, tymješcach so brodża —
 Nowe čródy lěsy rodża.

Wulke lěhwo wokoľ' hroda
 Žołmi — morjow mutna woda.

Wudyrichu prěnje čródy Frankow na murje;
 Na zemi jich cěla leža zymne, krwawjace.
 Druhe rěki krewje čerstwej' wulija —
 Podarmo wša złosc a zubow křipjenja.

Wšak tu wjedże zradna stopa
 Frankow tam, hdžež skałow khopa
 Hordu hłowu pozběhuje,
 K njebju módom' wustupuje.

Jako wjelkow hłodne stadło łakajo
 Žratwu krwawnu čuje — khlamu lizajo —
 Pacy sčehnje, zuby sebi nawótři,
 Nětk na sornu słabu wuskoči:

Tak so Frankow čródy zradnu
 Ščežku wuzki éicho kradnu.
 Za hród syła so jich séehnje,
 Na Łakancu so tam lehnje.
 Nětko z dobom wudyrichu,
 Do dwora tu zaskočichu,
 Hołkot husty, dupot duty,
 Skiwlenje a škrék tam luty. —
 Serbjo płodne kłosy syja,
 Do wutrobów smjerć jim ryja.
 Přez murje so nowe žołmy waleja,
 Frankojo za hrodom nadběh hotuja;
 Kruty bój tu, krwawna bitwa zahromja.
 Kwas maš dżensa, Serbow blěda Morana!
 Ilko syka, rany ruba,
 Znamjo sylnoh' twjerdoh' duba. —
 Pódla njeho mužna steji
 Łada, jako lipa w meji.
 Hoj! tu zradny slěpc na Ilka wudyri,
 Smjerénošny mječ žno nad nim zabriněi.
 Zradnu wšak jom' překló wutrobu
 Łada, wotsykny jom' hłowu poklatu, —
 Nowe stadla wjelkow ruja,
 K smjerći so tak přihotuja,
 Žně za Serbow, płodne, zrałe —
 Pola smjerće to a krwawe.
 Stonanje a žałość zynči dybawa —
 Khopy cělow — krewje rěka dymjaca —
 Mječow brinkot — lebjow łamanje —
 Smjertne khěrluše — to smjertne žar'wanje.
 Kaž so skała wala z hory
 Z hromom njem드리, zlemi bory,*)
 Nowe puće sebi měri,
 Za njej mróčel čorna cěri:
 Tak před Ilkom rjady Frankow padaja,
 Kaž před žnjeńcom zahony so zlěhuja.

*) bory = lesy.

Łada žnjeńcaťka ta mužna serbowska
 Wjeseli so z krwawnym błyšćom mječika.
 Krahua, słyš! — słyš! Što kraka?
 Što to zrudnje z hroda płaka?
 Hawron hród tón woblętuje,
 Žratwu cópłu wjelkow čuje.
 Njebudźa dżens pola płodne dožnjate,
 Žnjeńcow kosy, serpy su khětř' stupjene.
 Nowe čródy! — Čerstwe čródy zaruja —
 Wšitcy Moranu we smjerci wokoša.
 „Serbjo, do nich!“ Ilko woła —
 Započnje tak reju z nowa.
 Wrjeskot, hrimot, praskot, brinkot,
 Dupot, šćerkot, wótry klinkot!
 Hoj! tu kłokow frinkot syći —
 Hołkot wuje — šumot ryći —
 Morana tu džiwja ruje,
 Limas twjerdy zatřasuje. —
 Hdy wšak Serbow mocy zhinu, zeslabnja?
 Krwawne žně jich kosy stupja, złamaja?
 Ach! — tu Łada zblědny mječom ranjena,
 Wotčata wšak tež bu hłowa přeradna!
 „Serbjo, za mnu!“ Ilko woła,
 W krewi wala so zas' hłowa. — —
 Strašny pohlad! Dym so wała!
 Třechi, murje w płomnjach pala.
 „Za mnu Serbjo!“ Ilko strašnje zawała,
 Z prawej dzerži mječ a Ładu lěwica;
 W krewi brodži, přez čěla tak přeskaka,
 Z drohim brěmnjom puć sej smjertny wuruba.
 Płomjo čerwjenje so wije —
 Krej so w dworje w rěkach lije;
 Frankow čródy naspjete hnaja,
 W horcym boju njewutraja.
 Ilko w krwawnym potu puć sej sykajo
 Moranje kwas pyšny hotwje čěkajo, —
 Tam we khłódnym lěsu sam smjerc powita:
 Łada k nohomaj jom' — morwa, bjezziwa. —

Wyskajo a rujo hrimotaja
 Hłódných wjelkow stadła k Limasu:
 Wšak tam murje žratwu zakopaja,
 Dobytnu tak sławja hosćinu.
 Tříkróć hwězdy měsac jasny
 Nócnu reju cicho wjedžechu;
 Tři so nocy pali Limas krasny
 Twjerde murje so wšě žehlachu.
 W nim so mužnych Serbow pala
 Ćěla! — Hosćina to Morany!
 K módmrom' njebju wopor dymjo wala
 Limas hoły — zrudny — samotny.
 Na dworach pak rapaki a sowy
 Frankow blěde cěla dypaju,
 Hawrona krap! krap! škrěk rapakowy —
 Smjertny khěrluš Frankam krakaju.
 W hołych murjach, pincach hłubokich
 Howri njepřečelow džiwi rój,
 Z rubjencu so krwawnje wjedže bój,
 Z motyku a błóckom w křinjach šěrokich.
 Wšak hdže kral, hdže kral so zhubi? —
 Nihdże stopa po nim njej'!
 Z wótrym zubom wjelk duž rubi
 Frank we zemi słowjanskej.
 Zuby křipja, w złosći syča,
 Ładu krasnu nimaja,
 Serbowskoh' zo kónc njej tyća,
 Hłowa — zo njej złamana.

* * *

Hołbik běły želnje žarowaše
 W kralowskim we haju Limasa;
 Tujawka z nim zrudnje zakurkaše
 Wo lubosci smjertne spěwančka.
 Zaklinča duž haje,
 Zaklinča wšě doły:
 Wšě my serbske raje
 Smy nětk Serbow rowy! —

Do wólšowych lěsow klinča hłosy,
 W maćeńej hač Šprewi zastanu;
 Wše tam zaklinkaja trawki w rosý,
 Wólše, pěsnjerjo wše spěwachu:
 Kryjemy we klinje
 Serbskeho my krala;
 Njech duž Limas zhinje,
 Jeho murje pala! —
 Tujawka a hołbik zalečeštaj,
 Do wólšowych lěsow Łužiskich,
 Do Błótow swój spěw tam zanjeseštaj,
 Wo smjerći, wo džécoch kralowskich.
 Džens 'šce želne spěwy
 W hałzach džiwnje hraja,
 K nalęcu hdyž kćewy
 Wónje rozsywaja.

Limaso, ty hłowa kruta,
 Sydło kralow serbowske!
 Z wohnjom złamał sy ty puta,
 Njezłamany w swobodze!
 Hańbu morwych wjelkow wołaš
 K njebju, spěšnym mróčelam!
 Popjeł drohi w klinje khowaš,
 Zboże nowe potomkam!
 Wjelkow tysacy sy zmorił,
 Rubježnikow njesmilnych,
 K nowym skutkam nas sy zhoril
 Z krewju Serbow mrějacych!
 Serbskoh' krala njeb'džeš wjacy
 W twojich murjach krónować:
 Duch wšak serbski wožiwjacy
 Zechce wjeŕch twój wudychać.
 A kaž krutych skałow hłowa
 K njebjesam so wupina,
 Wurosće tež mówcna, nowa
 Serbska lipa ze zdónka.

Wobjimać b'dźeš wjeŕšk jej młodny,
 Kćenje słódke wokošeć,
 Sćin jej' hałzow budźe khłodny
 Twoju hłowu wokrewjeć!
 Bohojo wšak budźa krywać
 Z mówcnej ruku lud a kraj,
 Budźa żohnowanje sywać,
 Serbskim synam płodźić raj!
 A tych morwych rjekow syła
 K twojej skale přícehnje,
 Zo by swjaty kryw jim była
 Złotych časow nadźije.

P ř i s p o m n j e n j a.

Kral Přibysław, kral Ludwik II., hród Limas su historiske mjena; Ilko, Łada a Mérja pak su wumyslene.

Štož historiski moment basnje nastupa, njech so přirunaja „Šafaříkowe starožitnosće“ (też němcy wudate pod mjenom: *Slawische Alterthümer*) a K. A. Jenčowy nastawk: „Powjesć wo serbskich kralach“ (hl. Časopis M. S., lětnik 1849 – 1850).

Nastupajo nabožny moment we basni, spomnju z krótka slědowace. Serbjo, kaž tež druzy Slowjenjo, česćachu jedneho wjeŕšnego boha, kotrehož po jeho jednanju „Perun“ (Parun, Parkun, Perkun) mjenowachu, přeni to bóh, kiž nad hromom a blyskom knježeše. Swjećene běchu jemu haje, lěsy, hłownje dub, a dubrawa běše jemu swjata. Wšě domjace zwěrjatata, mjez nimi wšě přeniki, služachu jemu za wopor, runje kaž třećina wšeho dobytka z wójny. Jako přeni bóh knježeše nad wšemi družimi.

Dokelž pak sebi Serbjo předstajachu, zo Perun jenož z njebjeskimi wěcamí zakhadža a z nadzeňskimi naležnosćemi zo zabawja, wumyslichu sebi tehodla ludźacych bohow, wěčne žiwyh, kotřiž we cyjeļ přirodze po poručnosći najwyšeho boha knježachu a kotrymž wšelaku podobu dawachu. A dokelž čłowjeka zle abo dobre potrjechi a wšo bohojo zrjaduja, a dokelž móžno njeje sebi předstajeć, kak by dobre a zle jedyn započatk — so rozymi wot jedneho a teho sameho boha — měć mohlo, wutworichu sebi dobre abo běle a zle abo čorne bóžstwo.

Kóždy dobry bóh běše: „Běl bóh“ a kóždy zły: „Čornobóh“. Při tym je móžno, zo sebi někotři wosebnego Běloboga a Čornoboga předstajachu. Prěnjemu džakowachu so za zbože, při rejach a z wjesolym spěwom; druhemu so klonjo, zo njeby jim škodził, ze zrudnym a plakacym hłosom krewawne wopory přinošowachu.

Bydla za bohow běchu hory, lěsy, skaly, wody, zemja; woni knježachu we nocu abo wodnjo, we powětru abo něhdźe na njeznamy měsće.

Tež bohowki mějachu; tak běše na příklad: „Žiwa“ bohowka žiwjenja, plodžefka wšeho žohnowanja a zboža; „Morana“ bohowka smjerće a zymy, kotaž po bitwiščach khodžo, padnjenym rjekam woči zandžela a tež kóždeho mrějaceho do raja wjedže, hděz jeho „Radygast“, bóh hospodliwośče, přiwhita, jeho prošo, zo by na puću k „Jarowitej-Swjantowitej“ so pola njeho zastajil. Swjantowit, najmocniši po Perunje, wot wšeh Slowjanow česčeny, běše najslawniši, kiž wosebje přečiwo njepřečelam swojeje wěry wojowaše, a kaž wón cyłu přirodu k nowemu žiwjenju zbudži, tak tež junu duchi morwych rjekow. „Porywit“ běše wosebny bóh wójska.

Wo „Wilach“ (soninach) so baje, zo su to mlode krasne lesne knježnički, do ēeúkeho plašča woblečene, kiž we skałach, na horach, we studnjach a rěčkach a we hustych keřkach bydla. We léče so jim krasne dolhe włosy po bjedrach a wokolo wotkrytych bělych, połnych nadrow wija. Su to bytnosće dobreje powahi a žanemu nješkodža.

„Łada“, džowka kralowska, ma mjeno Łady (Venus), bohowki krasy a rjanosće (přirunaj: Milada), knježny to rjaneje, z dolhimi włosami hač na kolena, z róžow a z myrty krónu na hlowje, we hubje róžowy pupk dzeržo, we lěwicy kulu, znamjo swěta, kotrež so kóždy kloni, we prawicy tři złote jablučka, na złotym wozu z dwémaj kolesomaj sedžo, kotryž dwaj hołbkaj a dwaj bělej kołpaj čehnjetaj.

Hděz su bohojo, tam su tež služownicy „měšnikojo“, a tež „wopory“. Měšnikow běchu tři rjadowny: najwyssi měješe swoje sydlo w Arkonje na kupje Ranje (Rujana, Rügen) a rěkaše Kriwe (krej); druhí rěkaše: Weidels, Wojde-wut (wjedčeć, wěscíć), třeći Mike, Miki (Meklenburg) a najnižsi běše Raba, Rabo (roberta, robić). Rabo wobjednawaše kóždy dźeń služby; tyděnske wopory, sudy, na swjatočny dźeń — nětko pónďzelu — wobstaraše Nike; za lěto so wróćace swjedżenie Weidels, a we Arkonje sam Kriwe.

Wopory běchu pak za jednotliwca, abo narodne abo najhuscišo domjace. K narodnemu woporej buštaj wěsty dźeń a město postajenaj, pak skały, hory, haje, pod starymi lipami abo dubami; we Łužicy bě hlownje na horje Kačnje a „Prašicy“ město, na kotrež so Serbjo před wójnu skhadžowachu, zo bychu wo radu bohow so prašeli.

Jelizo so postajeny wopor wažneje přičiny dla na druhí dźeń přepoloži, prošachu bohow, zo bychu swój hněw měrnili. Wopory wobstawachu ze wšelakich wěcow; běchu to: woly, jalojcy, kozoły, wowcy, kury, hołbje, tykancy, piwo, mjedowina. K česći a slawje palachu drohe kadžidła. Wopor njebu cyle spalený, ale z wjetšeho dźela mjez lud rozdželeny a zjedzeny, při čimž kóždy wokoło wopora ducy boham slawu wunjese a wotkhadžeu ju šeptać njepresta. Na město woprowanja wšak njesmědžše nichtó stupić; to běše jenož měšnikoj dowolene. A dokelž běše postawa boha na wšelake wašnje wupodobnjenia a z drastu wodzeta, njesmědžše so nichtó do tajkeje barby woblekać. Boha wonejčešenje bu ze smjerću khostane. Padnywši na zemju prošachu za zbože abo wotwobročenje njezboža.

Měšnik konaše pobožnosć k wječoru, hděz so směrki nad lěsami pozběh-wachu, dawajo boham jědže pod wšě swjate štomy a woltarje, klonješe so před nimi, biješe so do čola, slawu abo miłe a lube słowa jim spěwajo.

Wěščachu ludej po lećenju ptačkow, z jich spěwow, z běha wody, ze žolmow, z kura, ze zetkanja wěsteho zwěrječa a t. d. Žony, pola Słowjanow z cyła bóle česēne a wažene, dyžli pola druhich narodow, běchu jako wěščeřki jara česēne; ryjachu do popjela abo pěska njekedźbliwie čary, a rune a njerune čišlo běše potom znamjo zboža a njezboža. Z wosebnymi wašnjemi stawaše so to swjatočnje, měješe-li so něšto wažne wot cyłego naroda wuwjesć.

Sokoł a „krah uja“ běchu boham lube ptaki; poslđni wosebne wěščeše ze swojim krakanjom njezboże do kraja.

Prawopis a ryč w katechismje z l. 1597.

Podawa **M. Hórník.**

Najstarši znaty pomnik hornjoserbskeje ryče je přełožk Lutheroweho małeho katechisma z přidatymi křčeńskimi a wěrowanskimi knižkami wot Wjacslawa Warichia, rodżenego Hrodžišcana, fararja w Hodžiju. Wón je w Budyšinje pola Michała Wolraba w lěće 1597 cišćany a jara žadny.

Mi předležacy exemplar je z Pannachoweje knihownje při cyrkwi S. Michała w Budyšinje, z kotrejež bu mi přez dobroćiwosć knjeza diak. Mróza požčeny.

Knižka w małym 8. ma němski titul (tudy z Pannachowej ruku pisany), na druhej stronje epigramm a potom prjedyryč M. Alberta Lyttichia, superintendenta w Biskopicach (tri cišćane a tri rukopisne łopjena). Na to slěduje prjedyryč Warichia, z kotrejež stej wosebje tejle městnje zajimawej: . . . „Allein in der Wendischen sprache hab ich nichts mehr in Druck gesehen, denn nur ein Gesangbuch, so Magister Albinus Möllerus in Niederlausitzer sprache Vertiret vnd in Druck vorfertiget“. . . . „Als hab ich in betrachtung dieses (zo duchowni in actione němski text před sobu mějicy hubjenje a w kózdej wosadže hinak přełožuja), mir fürgenommen, den kleinen Catechismum, Tauff vnd Trawbüchlein Herrn D. Martini Lutheri etc. Seliger gedenktis, In die Oberlausitzer Wendische Sprache zu bringen, vnd in den Druck zuuerfertigen, Nicht der meinung mich für andern, so dieser Sprache kündiger vnd vielleicht mehr erfahren, zu erheben, sondern sie hiermit freundlichen erjnnern wollen, nachzudenken, wie dieser

sprache mit deutlichem, einhellichem vnd vorstendlichem schreiben vnnd drucken möge geholzen, vnd Christliche einigkeit inn verdolmęschen getroffen werden. Und bitte hierneben alle meine liebe Mitbrüder in Christo, vnd andere so dieser Sprachen kündig, do ich etwa der Sachen zu wenig gethan, alle wort vnd vocabula nicht also erreichtet, wie es sein solte, mir solches zum anfange freundlich zu gut halten, vnd mich hierin Brüderlichen erjinnern, Denn ich mich gern wil weisen vnd unterrichten lassen, von jemandt der die ganze sache in praecepta eigendlich zu fassen, von Gott gnade hette.“ Potom steji krótke rozpokazanje serbskeho čitanja. Tu ma „a“ z punktom za „gelinge“ t. r. ja stać: mážo, ale w textu nje-přikhadža, dokelž je čišćeř měl njeje; c wupraja so, „wie es an Ihm selbst lautet“: calta, die Semmel; c mit z wird mit einem Zischen gesprochen: czas, die Zeit; d mit z „mit Ausdruckung der Zungen durch die Zähne“: dzen, die Zeit; g im Anfange bisweilen vor (für) das j: giscze, ejſet, gids, die Speise; y wird fast wie ein „e“ ausgeredet.

Nětk hakle započina text katechisma z křčeńskej a wěrowanskéj agendu, na prawicy němski a na lěwicy serbski, 62½ ťopjena.

Dokelž je text Waricia wažny za nadrobnu historiu ryče a dokelž je k. Jenč w swojich „stawiznach serbskeje ryče a narodnosće“ (Časopis 1851–52) jenož 7 rjadkow z njego podał, njech je mi dowolene, tudy kaznje, wěru a wótčenaš z nowa woćišćeř. K. temu přidawam potom wosebitosće prawopisa a ryče našeho Waricia. Strony njepřistajam, dokelž njejsu čisłowane a dokelž so při krótkim textu słowa bórzy na-deńc hodža.

The džesacz kaſni Bohſche.*)

Ja sum tonknes twoi Boh, ty nederbiſch ijnech Bohow mycž ps̄himni.

Ty nederbiſch teho mena tweho Boha newuſhitni wuſhiwacž.

Ty derbiſch ton swete dzen sweczicž.

*) Při wukładowanju su wotkhilenja: teho Knesa tweho Boha, swate Dzen swatcicž, tweho Wotca a Maczir, czescicž, se tebi, falskneč switow rieczacž, riecziczo tweiemu, Čehehne, ieho je.

Ty derbisich tweho wotca, a twoiu Maczyc česci myc, scho so tebi debri poidze, a dolho schiwe budzesch našemi.

Ty nederbisich mordowacz.

Ty nederbisich nekašanſtwa hnacz.

Ty nederbisich franucz.

Ty nederbisich falschneho swetschena rittczacz pschetziwo twemu Blischemu.

Ty nederbisich poschadacz tweho Blischeho Cheischi.

Ty nederbisich poschadacz tweho Blischeho Schäne, wotrocza, dzerki, skotu, a niczoho stosch jeho jo.

Ta kſchescianska wiera.*)

Ja wieru do Boha Wotca, schehomocneho Stworicza, nebeſſow, a tei ſemi. A do Jezum Chrifa ieho ieneho Syna naſcheho Knesa, kſch ie podiate wod Swateho Ducha, porodzene wod kſeschne Marii, czerpil pod Ponciom Pilatom, kſchijchowane, wumril, a pehrebane, dheli stupil khelam, na cſezi dzen ſhoru stanul wod morlech, hori ſpiell donebes ſedzi naprawice Boha teho schehomocneho Wotca, Wodſal won pschidz budeze, ſudzic ſchiwech a morlich. Ja wieru do ſwateho Ducha, ienu ſwatu kſchesciansku cerkei, hromaczisnu tech ſwatich, wodawani tech chrichow, horeſtarwanym teho zela, a iene wične ſchiweni, Amen.

Ta modlitwa abe wotce naſch.*)

Wotce naſch kſch ſy nebeſſach, woſwaczeno budz, twoie meno, pschidz knam twe kraleſtwo, twoia wola ſjo stan iak nanebu tak tesch naſemi, Naſch ſhidni Chleb dai nam dzens, a wodai nam naſche wine, Jak my wodawamy naſhim winikom, A newedz naſ do ſpetowanja, ale wemosch naſ wodsleho. Pscheto twoie io to kraleſtwo, ta moc, a to kneftwo, wod wecznosći acz dowecznosći, Amen.

*) Tajki text je při wukladu. Wotměnjenja přenjeho su tele: teho wotca, schehomocneho, nebes a ſemy, jeho jeniczkebo, io podiate, narodzene, wod cſiſtei kſeschne, pod Ponciom, pohrebany, deli, ſhorum, morlich, ſpil, wodſal, ſweteho, kſchesciansku Cerkei, hromaczisnu, wodawani tech hrechow, ſhorustawani.

**) Tudy je lepší text, kajkiž při krčeney steji. Wotměnjenja při třećej štućcy a při wukladowanju wótčenaša su tele: ſe, woſwaczeno, (twoe) twoie kraleſtwo, Woala, (jako) na ſemi, dzensa, wiene, doſretowanja, wod teho ſleho.

I. Prawopis Warichia je hišće njedospołny a njestajny (z džela čišćeřskich zmylkow dla), kaž tehdomny němski; n. př. tcečzi, cecži, cžecža; ſtworta, Schtworta; fſcenica, fczenica, debri, deri. Hačrunje Warichius to njepraji, zda so tola, zo je wón čeſki prawopis trochu znał. Hłowne čahi jeho prawopisa su tele.

Spočatkowy pismik wěcownikow je z wjetša mały, kaž w našim nětčišim prawopisu.

Korjeńske pismiki pisaja so z wjetša dospołnje: hrečh, hniv, hnacj, pomhacz; pſchewodl; wſa; w wicžni praudoſczi; prawi (nětko: praji), cžriwi (črije), ſtaſni (stajnje), poſtaſil, wotpſchiftawicj. Tola staja so tež často „h“, hdžež njeje korjeńske: the, Bohſche.

Diphthongi přikhadžeju: au, ai, ei atd. město aw, aj, ej atd.

Konsonanty na kóncu su často zmylene: wod m. wot.

Mjehkoſć so z džela njewoznamjenja, dokelž čišćeř trěbne pismiki njeměješe: mena, nederbišh, ſwacjicj, cjinu (činju), derba (dyrbja), prawa (prawja), z džela nałožuje so „e“ za zmjehčowace „j“: meaſju (mjasu), peata (pjata), peecj (pjeć).

Nětčiše „c“ je tež pola Warichia c: Cirkei, cerkei, cile (cyłe), wotca, Ponciom; tola: nož (pódla nocj).

č = c̄, tč: wucžba, porucžu; rittacj (rěčac = ryčeć).

č = tež c̄: cžila (cěla), tcečza, wocžec (wóćec).

dž = dž: džen, djeſacj, budze; pſchidž; wotpowed drje = wotpowiedź (wotmoļwjenje).

ě = i, y, e, ie: prinä (prěnja), wicžne (wěčnje), ſchidni (wšědni, wšědny); myč (měć); hrečhi, cžela (cěla), ſwetschena (swědčenja); wiera, wiecznoſcž. Wienj je zmylk za wine.

j = g: gič, gimi, giđl; drugeho (wupraj: druđeho město: druheho); ji = ij: ijm, ijh, swoijm (tež swoym).

kh = č: čleb, člib, Čheischi (khěže), Čriſta, ſachowal, Wuchod.

ł = l: lamaſče, lhačz, dolho, Woſtar.

ó = o, druhdy oo, u: twoi Boh; ſkoot (pódla ſkot), loos (hłos), dwur.

ř = ſh, c: fſchisf, pſchidž (prińdž); tcečzi.

s = ſ, zrědka ſ̄: ſo, ſum (sym), Syn, ſvate (swjaty), ſam, wuſnu, woſweczenna (woswječenja); džeffata, nebeſſach, ſſon.

š = ſh, ſ, z rědka ſ̄: ſcheho, ſhidni, weſſliſhane (wusłyšane).

naſche, derbiſch; ſtworta, ſtuſa, ſtoſh; pjiſed (pósla pſched), pjiſes, pjiſimni, ſlujiſha.

y = y, e, i: naſyčiſh, pohebany; cel (cheył), peta (pyta), hleboki (hlyboki = hłuboki), bec̄ (być), wemoſhenna (wymoženja = wumoženja), podiate; morlih (morłych), ſmesli (zmysły).

z = ſ: ſemi, nuſe (nuzy), kaſna (kaznja), ſboschne (zbóżny).

ž = ſh: ſho (żo = zo), ſhiwe (žiwy), wuſhiwac̄ (wužiwać).

II. Ryč Warichia zložuje so hłownje po wuprajenju lubijskeje podryče (po jeho narodnym měſće Hrodžišćeu) a jenož z rědka po nawječornym waſnju, kaž io druhdy město ie atd. Duž pisa wón: to ſeli (zele, zelo), wobleezi a wobliczi (woblico), ſtawani (stawanje), wodawani, poſchohnowanı, pijezi (piče), ſtrowi; w ieho kraleſtwi; debri, deli; Knesewi, Tituſſewi, k: Jeſuſſewi, hospodarewi; wy- město wu-: weſupil (wykupił = wukupił), wemol (wumohł).

Druhe wosebitosće jeho ryče a podryče su po ryčničnym rjedže slědowace.

Wón trjeba njepřehłosowane twórby, hdžež nětko ьеſteji: džashe (džeſe), neſchaczel, neſchacził, czelacz (čeledź), czeladzi, ſ ſchczasłkim (z ćežkim), ſvaczi, ſkončzana (skónčenja), rieczacz, redſhacz (rěčać = ryčeć), dzersacz a džershacz (džeržać = džeržeć), bojacz, polepſhacz, pſchiſlodzacz.

Při sklonjowanju mužskich wěcownikow su wyše horjeka spomnjeneho dativa zajimawe: 1) vokativ singul. na „u“: Ha-neju, Hanso! Hewak kaž nětko: wičui, te nečiſte duſhe (duše, duch); 2) nominativ plur. -owi město -owje Euangeliſtowi, wñ muſhowi (podla muſho, pſhęczelo), czi Poſłowi; 3) dativ plur.-om: winikom, poſłom, kſchęſcianom, muſhom.

Při sklonjowanju srjedźnych wěcownikow njeje ničo spomińc, khiba lubijske wuprajenje: ſhiweni (žiwenje), wobliczi (woblico). Zajimawy je genitiv: teho džieccza (džěccá m. džěćeća, nětko džesća).

Při sklonjowanju žónskich wěcownikow je 1) genitiv mjehkich přeco na „i“ po lubijsku (kaž příklad: wote mši pola Smolerja *) w

*) Wudospolnjenja tam stejaceho nastawka „Die dialektischen Unterschiede in der wendischen Sprache“ bychmy rad do Časopisa wzali a přeprošujemy kk. duchownych a kk. wučerjow ze wšeh serbskich wosadow, zo cheyli nam tajke wudospolnjenja připóſlać.

II. dziele „Pěsničkow“: Čeischi (nětko: khěže), Šemj (zemi = zemje), sloſci, do wecznoſci, Marij (Mariji, pódla: wot Marie), do ſtei riedczi (rěči = ryče); 2) lokativ (a jemu rune kónčenja) po syčawkach tež na „e“: w tei noce, na prawice; 3) nominativ plur. tež „i“ město nětciſeho „e“: kaſni Bohſche (kaznje); tež duri sem sluſeja; 4) genit. dual. na „owu“; do tweiu (druhi króć twoieiu) rukowu.

Přidawniki maja w genit. sing. fem. přeco „ei“ (m. eje): tej křeſtianſkej Wuczbe, tei ſwatei. Lokativ je hižo na „ym“ „im“ (m. om): wo tem ſwatim duſchi, na poſlenim ſtawi. Tež spomnu: pſchedeu ſchiteiu ſkodu. Nom. a akkus. dual. prawi ruce. Komparativ: ſtarifich. Superlativ: ta neiweſſha m. neiweſſha. Tohorunja při adverbiach: neiprotce, tež (njejeli zmylk): naipoſliš (najposlěz, naposledy). Pisa ſtajnje: welfi, wiſki, nihdy: wulki; tež morły m. morwy.

Z ličbniſkow su zajimawe: ieden, iena, iene; *) ſchoſta (ſěſta), ſodma, džeweta.

Naměſtniki maja skrótſene formy: tve, tveho, twemu. Za „kotryž“ je ſtajnje „fotry“ atd. bjez „ž“; ſebe = ſebi. Při ſklo-njowanju je „cji“ ruce = tej ruce a dwójcy ſteji „k nima“ (k nimaj). Dale: čtosf = štóż; tafi, faſi = tajki, kajki; jenaki.

Słowjesa druheje rjadowne džerža prěnjotne „u“: reknucz, franucz, ſtanul, pſchewinuli; wuſnu. W 3. wosobje plur. lubuje ſo „u“: nelubuiu, ſawinuiu. Přiné = pſchiez m. přijé. Durativa ſo swěru trjebaja: powolue, powołuje, nic: powoła; dawam a wiruiu. Wopačne je: wučene budze m. so wuči, bywa wučene. Tež hižo: worduiesh!

Z předložkow trjeba ſo prěnjotne „s“ město nětko zesla-bjeneho „z“ (cum): ſi hnadu (mit Gnaden), ſi Christuſſom, ſi Boh-ſkim ſłowom; tola tež wopak: ſi hnady.

Z wjazawow wobkedžbuj: af, acz, kde (hdže a hdy), kdiſ a kdiſh (hdyž), dha, dokolaſh, dokolſh, hew (jow), niſhli (nyžli, dyžli), ſhden (ždyn), wodſal, wotſal, woſpet ſaſjo (wiederumb), jesheče (hiſće).

*) Dokelž ſo „jaden“ njepraješe w 16. lětſtotku, njemόžu Abrahamej Frencelej prawo dać při jeho wotwodzowanju ſłowa: podjanski. Přirunaj mň nastawk w Katholskim Pósle 1864, str. 144: Što rěka „podjanskii“?

Za słownik wopomí wyše horjeka składnostnje spomnjenego, zo ma tež Warichius: mandzelska runia; dobro (sa ieho dobrrom staać); ijneč = druhich (česki: jiný); ſciecz t. r. ſrieč, zrěć = hladać; ſnä (ſłowa ſnä = słowa znja), znjeć; časce, časce (nětko: často); ſijawica; ſtrachōſcę.

Wuéahi z protokollow M. S.

1) Zhromadzizna wubjerka, 9. januara 1868. Přitomni: kk. předsyda Rychtař, Fiedleř, Hórnik, Jakub, Smoleř a Wjela. Najprjedy předpoži sekretář čišćowu pruhu „někotrych narodnych spěwow“, kajkuž běše B. G. Teubner z Lipska na požadanje připósala. Wubjerk wobzamkny čišć tych samych we 800 exemplarach. Potom předpoži sekretář rukopis k. wučerja Krala ze Sokolnicy wo „sadownistwje“. Za rozsudžerjow rukopisa wuzwoli wubjerk k. Wjelu a sekretarja.

2) Zhromadzizna wubjerka, 22. februara 1868. Přitomni: Rychtař, Fiedleř, Hórnik a Smoleř. Po namjeće k. fararja Imiša z Hodzija wuradžuje so džakowne počešćenje k. fararja Raedy w Barće jako spisowarja za Maćicu při jeho 25lětnym zastojnskim jubileju.

3) Zhromadzizna wubjerka, 10. měrca 1868. Přitomni: Rychtař, Dučman, Fiedleř, Herrmann, Hórnik, Jakub, Smoleř a Wjela. Sekretář předpoži exemplar z nakładom towařsza wudatých spěwow pod napisom „Wěnc narodnych spěwo w Hornjo- a Delnjołužiskich Serbow z přewodom fortepiana wot K. A. Kocora.“ Tute spěwy maja so po 7½ nsl. předawać. Exemplaram, kiž so přez knihikupstwo à condition rozposčeļu, dyrbi so wobalka přišić. Na to předpoži k. Fiedleř list wot fararja Tešnarja z Niedy, w kotrymž so delnjołužiskaj rukopisaj po njeboh P. Frycu ke kupjenju poskićujetaj. Wubjerk žada wozjewjenje płaciſzny teho z rukopisow, kotryž njeje dotal čišćany, mjenujcy delnjołužiskeje ryčenicy. Dale postaja so džeński porjad za hłownu zhromadziznu. Smoleř a Hórnik namjetujetaj, zo by so nowy rjad we płaciſzenju lětnych přinoškow zawjedł, kajkiž pola druhich

towařstwów je, t. r. zo by so přinošk kóžde lěto wot tych, kiž do wěsteho termina njeplača, přez póstské předzapłaćenje požadał. Tónle namjet ma so hłownej zhromadźizne k skónčemu wobzamknjenju předpołožić.

4) Hłowna zhromadźizna, 15. hapryla 1868. W přitomności 25 sobustawow bu zhromadźizna w hosćencu „złoteje króny“ wot k. předsydy Rychtarja wotewrjena. Na jeho požadanje čitaše sekretář lětnu rozprawu, z kotrejež wažniše wuzběhujemy. Maćica bě zańdżene lěto wudała: 1) Časopis w dwémaj zešiwkomaj, 11 listnow, z wudźełkami wot H. Dučmana, Jenča, Rostoka a Seilerja; 2) protyku „Předženak na l. 1868“, 5 listnow w 3500 exemplarach; 3) Wěnc narodnych spěwow, $2\frac{1}{2}$ listna. Jako nowe sobustawy běchu zastupili: k. farař Jarš w Hubertusburgu, k. kapłan P. Innocenc Jawork w Marijnej Hwězdźe, k. farař Kanig w Jabłońcu, k. Jakub Lukaš w Budyšinje a k. rězbař Jan Pětřka w Budyšinje. Po slědowacej rozprawje pokladnika k. Jakuba měješe Macica 566 tol. 22 nsl. 9 np. dokhodow a 439 tot. 26 nsl. 3 np. wudawkow, tak zo z přiličenjom zbytka 126 tol. 26 nsl. 6 np. jeje zamоženje jenož 392 tol. 19 nsl. 1 np. wučinješe. Knihownik k. Dr. med. Dučman rozprají, kajke dary su do knihownje přišle. Do serbskeho wotdželenja běchu darili: k. Brósk, k. H. Dučman, k. Fiedlę, k. Hórnik, k. Jenč, k. Klimant, k. Kral, k. J. Kulman, k. Kalich, k. Dr. Lotze, k. Dr. Pful, kk. Smoleř a Pjech, k. Tešnař, k. Wjela; do druhoryčneho pak wosebje wšelake towařstwa w němskich a słowjanskich krajach. Dokelž su maćicne knihi dotal w dwémaj privatnymaj bydlenjomaj, příndže ryč na potřebnosć „maćičneho domu“, kajkaž je so hižo wjacy króć na zhromadźiznach slyšeć dała. A nic jenož knihownja, ale tež starožitnostne a druhe zběrki přinjesu hakle potom prawy wužitk, hdyž budźa we wosebitej maćicnej khězi. Wšě naše zběrki bychu potom wjele bóle přibýwałe a cyłe naše Serbowstwo w nahladnosći přibjerało! Duž je wola zhromadźizny, zo dyrbi wubjerk přihoty činić k zhromadženju pjenježnych darow za „maćičny dom.“ Jako pokračowanje w děńskiim porjedže dawachu so nětko rozprawy wo štyrjoch wotrjadach towařstwa. Mjez namjetami poskici wubjerk za postajenje pomnika serbskeho dobroćela

J. M. Budarja w Budestecach našej Maćicy pjenježny zbytk po wuwjedženju swojeho skutka z próstwu, zo by wona jako serbske towařstwo, wot kotrehož sobustawow je tamny skutk wumysleny a z wjetšeho džela tež wuwjedženy był, starosć za zdžerženje Budarjoweho wopomnika na so wzała. Zhromadžizna zwoli do spomnjeneho poskičenja a do přewzača požadaneje přislušnosće. Dale bu namjet wubjerka přiwzaty, zo dyrbi so přichodnje wot sobustawow, kiž do 1. oktobra swój přinošk njezaplaća, tón samy přez póstske předzaplaćenje (Postvorschuss) žadać, kaž tež, zo dyrbja so potom maćične spisy dališim sobustawam franko připósłać. Tónle nowy porjad budže w jenym přichodnych spisow towařstwa wosebje wozjewjeny. Dokelž so druha rjadownja M. S. kóžde lěto tak z knihami spokojić njehodži kaž prěnja, kiž Časopis dostawa, dha bu wobzamknjene, zo ma za přichod druha rjadownja spadnyć, tak zo móža jenož dotalne někotre sobustawy po spodobanju w njej zawostać. Potom buchu k. fararjej Jenčeji někotre tolerje k dokupowanju pobrachowacych serbskich knihow za knihownju M. S. přizwolene. Po namjeće předařskeho towařstwa w Lipsku chce Maćica jemu Časopis słać a žada za to spisy, kiž wone wuda. Dale dostawa wubjerk połnomoc k wudaću spisa wo sadownistwje wot k. A. Krala. Tónle spis ma po namjeće sekretarja prěnje číslo powučneje bibliotheki abo „ludoweje knihownje“ być. Z cyła chce M. S. bôle systematicy wědomosć mjez ludom rozšérjować, jeli za spomnjenu bibliotheku popularnje spisane rukopisy dostanje. Duž slabja tajke knihi přihotować k. wučer Rostok, k. kand. theol. Jakub, k. stud. theol. Kalich. Jedyn sobustaw namjetuje wudaće serbskeho spěwnika z notami. Protýka ma so přihotować kaž druhe lěta. Dale bu paedagogiska sekcia při Maćicy přizwolena; k. farař Imiš bu starši a k. seminarski wučer Fiedleř sekretař. Hdyž bě zhromadžizna nimale štyri hodžiny trała, skónči so z čitanjom protokolla a ze zhromadnym spěwom.

5) Zhromadžizna wubjerka, 8. meje 1868. Přitomni: kk. Rychtař, Dućman, Fiedleř, Hórník, Jakub, Smoleř a Wjela. Z prěnja čitaše so list k. progymnasialneho direktora Buka z Draždjan, w kotrymž wón redaktorstwo Časopisa

M. S. zložuje. Na požadanje wubjerka wza sekretař redaktorstwo po §. 17 towarzstwowych wustawkow na so. Na to wuprajataj so rozsudżerzej horjeka spomnjeneho rukopisa k. Krala za čišć teho sameho. Nakład ma 800 exemplarow być. Dale wučinja so dla knihikupskich procentow při towarzstwowych spisach. Potom přijima so z džakom poskićenje južnosłowjanskeje akademie w Zagrebje, kotraž chce z M. S. spisy wuměnjeć. Skónčenje ryči so dla přenjesenja jeneho džela knirownje atd.

6) Zhromadzizna wubjerka, 1. septembra 1868. Přitomni: kk. Rychtař, Fiedleř, Hórnik, Smoleř a Wjela. Ryči so dla čišća protyki, wobrazow za nju atd.

7) Zhromadzizna wubjerka, 13. oktobra 1868. Přitomni: kk. Rychtař, Dučman, Fiedleř, Hórnik, Pjech, Smoleř a Wjela. Předsyda předpožoži list k. fararja Jenča, w kotrymž wón žada, zo by M. S. jako popřimana a přisłodžerſcy wobskoržowana we wěstej peticji na kralowsku krajsku direkciu so z pismom wobarała a swoju česc zakitowała. Wobzamkny so, zo by k. Jenč z listom wo spisanje tajkeho němskeho zakitaceho pisma prošeny był.

8) Zhromadzizna wubjerka, 27. oktobra 1868. Přitomni: kk. městopředsyda Smoleř, Dučman, Fiedleř, Hórnik, Pjech a Wjela. Sekretař wozjewi, zo k. Jenč požadane zakitace pismo pisać nochce a dališe wubjerkej zawostaja. Tón pak wobzamkny, zo ma so tamne přisłodženje na M. S. nětko ignorować, dokelž je pola Němcow ližo zabyte a wot k. Smolerja we wosebitej brošurcy a we Serbskich Nowinach po zaslužbje wotpokazane. Njech khwalbne skutki ryča — za Maćicu Serbsku!

Wjedł a wućahnył **M. Hórnik**, sekretař.

Trilétnie zličbowanje Maćicy Serbskeje

wot 1. januara 1865 do 31. decembra 1867.

A. Dokhody.

I.

Zbytk pokladnicy

wot 1. 1864 pola pod-
pisaneho . . . tl. 143. 16. 5.

II.

Domwzate kapitale.

a) w lěće 1865 . . tl. 36. 20. —
b) „ „ 1866 . . „ 11. 11. —
c) „ „ 1867 . . „ 9. 27. —

Do hromady tl. 57. 28. —

III.

Daň wot wupožčenych ka- pitalow.

a) w lěće 1865 . . tl. 7. — 4.
b) „ „ 1866 . . „ 7. — 4.
c) „ „ 1867 . . „ 7. — 4.

Do hromady tl. 21. 1. 2.

IV.

Přinoški sobustawow.

a) na lěto 1865:

wot 47 sobustawow I. rjadownje
tl. 62. 20. —

wot 2 sobustawow II.
rjadownje 1. 20. —

b) na lěto 1866:

wot 37 sobustawow
I. rjadownje 49. 10. —

wot 2 sobustawow II.
rjadownje 1. 20. —

c) na lěto 1867:

wot 34 sobustawow
I. rjadownje 45. 10. —

wot sobustawow II.
rjadownje — — —

Do hromady tl. 160. 20. —

V.

Předzaplačenje sobustawow.

a) w lěće 1865 . . tl. 14. 20. —
b) „ „ 1866 . . „ 4. — —
c) „ „ 1867 . . „ 1. 10. —

Do hromady tl. 20. — —

VI.

Zaplačenje zastatych při- noškow.

a) w lěće 1865 . . tl. 31. 10. —
b) „ „ 1866 . . „ 39. 20. —
c) „ „ 1866 . . „ 40. — —

Do hromady tl. 111. — —

VII.

Dobrowólne dary.

a) w lěće 1865 . tl. 126. — —
b) „ „ 1866 . „ 1. 20. —
c) „ „ 1867 . „ — 18. —

Do hromady tl. 128. 8. —

VIII.

Z předawanja knihow.

a) w lěće 1865 . . tl. 305. 3. 4.
a) „ „ 1866 . . „ 222. 1. 6.
c) „ „ 1867 . . „ 326. 7. 2.

Do hromady tl. 853. 12. 2.

Rekapitulacia.

Staw	I.	tl. 143. 16. 5.
	II	„ 57. 28. —
	III	„ 21. 1. 2.
	IV	„ 160. 20. —
	V	„ 20. — —
	VI	„ 111. — —
	VII	„ 128. 8. —
	VIII	„ 853. 12. 2.

Wšo do hromady tl. 1495. 25. 9.

B. Wudawki.**I.**

Wupožčene pjenjezy.

Vacat.

II.

Za čišćenje knihow.

- a) w lěće 1865 . tl. 347. 25. 5.
 b) „ „ 1866 . „ 213. 23. —
 c) „ „ 1867 . „ 266. 8. —

Do hromady tl. 827. 26. 5.

III.

Za štempel protykow.

- a) w lěće 1865 . tl. 74. — —
 b) „ „ 1866 . „ 66. — —
 c) „ „ 1867 . „ 66. — —

Do hromady tl. 206. — —

IV.

Za wjazanje knihow.

- a) w lěće 1865 . tl. 48. 17. —
 b) „ „ 1866 . „ 49. 25. —
 c) „ „ 1867 . „ 25. 9. 5.

Do hromady tl. 123. 21. 5.

V.

Wšelake wudawki.*

- a) w lěće 1865 . tl. 63. 8. 5.
 b) „ „ 1866 . „ 65. 24. —
 c) „ „ 1867 . „ 82. 8. 8.

Do hromady tl. 211. 11. 3.

Rekapitulacia.

Staw I.	tl.	—	—	—
„ II.	„	827.	26.	5.
„ III.	„	206.	—	—
„ IV.	„	123.	21.	5.
„ V.	„	211.	11.	3.

Wšo do hromady tl. 1368. 29. 3.

Přirunanje.

Wšitke dokhody tl. 1495. 25. 9.

Wšitke wudawki „ 1368. 29. 3.

Po tajkim zbytka tl. 126. 26. 6.

* Sem přiličuje wot l. 1862 tež papjera za protyku.
Red.

Zamoženje Maćicy Serbskeje.

K wudawanju bibliskich stawiznow hišče požčene	18	tl.	26	nsl.	5	np.
W krajnostawskej nalutowařni	61	„	2	„	—	„
W budyskej nalutowařni	149	„	9	„	—	„
Šesc akciow	30	„	—	„	—	„
Koupony tych samych	6	„	15	„	—	„
Zbytk w pokladnicy	126	„	26	„	6.	„
	392	tl.	19	nsl.	1	np.

W Budyšinje, 31. decembra 1867.

Wylem Jakub, pokladnik.**Zapis sobustawow M. S.**

W poslednim zešiwku našeho Časopisa je zapis sobustawow M. S., kotřiž su to w zańdženym lětdžesatku byli. Tam je

też přistajene, na kotre lěta su česéne sobustawy swój přinošk dawale. Tola lěpšeho přehlada dla zda so wužitne, huciešo alfabetiski zapis sobustawow woćišćeć. Duż slěduje tudy zapis, kajkiž je so 1. novembra t. l. wot sekretarja z pomocu pokladnika k. Jakuba prawy wupokazał. W zapisu steja wšitcy, kotriž su přinošk porjadnje płačili abo kotrychž dopłačenja so z wěstoséu nadziamy. Smy-li někoho zapomnili, kotryž chce sobustaw našeho towařstwa być, prosymy, zo by to sekretarzej abo pokladniķej wozjewił. Zapłačenja kóždolětnych přinoškow budža tež přichodnje w druhim zešiku kóždeho lětnika našeho Časopisa woćišcowane.

A. Čestne sobustawy.

Smoleř Jan Ernst, knihikupc a redaktor w Budyšinje.

Pful Dr. Křesć. Bohuwěr, professor na Vitzthumskim gymnasiu w Draždžanach.

Schönberg-Bibran Egon H. Gustav, baron nad Luhom atd.

B. Sobustawy.

Bartko Jan, kantor w Nosacičach.

Bergan Bjedr., farař we Wulkich Zdžarach.

Bjar Handrij, kubleř w Brězy.

Bjarnat Jan K., druhi wučeř w Minakale.

Blažík Michał, lěkař w Rakecach.

Brósk Moric Jurij, farař w Křišowje.

Bróska Handrij, farař w Budestecach.

Buhl Jurij, kubleř we Wulkich Zdžarach.

Buk Jakub, progymnasialny direktor w Draždžanach.

Cyž Jurij z Nowoslic, gymnasiast w Prazy.

Daněk Josef, piwarc w Chlumcu w Čechach.

Dučman Handrij, kaplan w Radworju.

Dučman Pětr, Dr. med. w Budyšinje.

Erben Jaroměr, městski archivar w Prazy.

Faster Kašpor, piwarc při s. Markeče pola Prahi.

Fischer Franc, katechet w Plzni w Čechach.

Fiedleř K. Aug., seminarSKI wučeř w Budyšinje.

Garbař Jan, kantor w Minakale.

Gósław Wylem, farař w Malinje w Delnej Łužicy.

- G ūda Ernst Bohabój, diakonus w Lubiju.
 Herrmann J., tachantski vikar w Budyšinje.
 Hicka Miklawš, wučeř w Ralbicach.
 H órnich Michał, překupc w Khróscicach.
 H órnik Michał, kapłan a tachantski vikar w Budyšinje.
 Imiš B.·Hendrich, farař w Hodžízu.
 Imiš Rob., gymnas. a realny wučeř w Žitawje.
 Jakub Wylem, překupc w Budyšinje.
 Jakub E. J. Jurij, kand. duch. a wučeř w Žitawje.
 Jarš K., farař w Hubertusburgu.
 Jawork Innoc., kapłan w kloštrje Marijnej Hwězdze.
 Jenč K. August, farař w Palowje.
 J órdan H., wučeř w Hermanecach.
 Jurk Handrij, kantor w Łazu.
 Kalich K. August z Lutyjec, kand. duch. w Lipsku.
 Kanig, farař w Jabłońcu.
 Karas Kř. Wylem, superintendent we Wojerecach.
 Keřk Handrij, kubleř w Rodecach.
 Kiršnař K. Bjedrich, kantor w Bukecach.
 Kocor K. August, kantor w Ketlicach.
 Kokla Michał, farař we Wostrowcu.
 Kolář Josef, professor w Prazy.
 Kordinia Josef Prawośław, farař w Minakale.
 Koubia Josef, professor w Prazy.
 Kral Handrij, druhi wučeř w Ketlicach.
 Kral Michał August, wučeř na Sokolcy.
 Kral Jakub, druhi wučeř w Radworju.
 Krećmař August, wyšsi wučeř w Budyšinje.
 Kućera Jarosław, póstski zastojnik w Pardubicach.
 Kućank Jakub, farař w Budyšinje.
 Kulman Jan, wučeř we Wojerecach.
 Łahoda Jan, farař w Khołmje.
 Łuscánski Jurij, kapłan w Ralbicach.
 Laras Jan z Lejna, štud. duch. w Prazy.
 Lernet Josef, lěkařník w Pardubicach.
 Libša Handr., póstski sekretář w Draždžanach.
 Lotze Hermann, Dr. phil. a präses s. towarzstwa w Lipsku.
 Lukáš Jakub, rentier w Budyšinje.

Marčka K. August, farař we Wósporku.
 Matijca Matej, kubleř w Lubušu.
 Mättig E. W., z Wujezda, štud. duch. w Lipsku.
 Michałk Jan Bohuwěr, kantor w Kotecach.
 Młynek Jan, tyšeřski mištr w Zarěču.
 Mosig z Aehrenfelda Aug., ryčník w Lubiju.
 Möhn Michał, farař emer. w Budyšinje.
 Mróz Jakub, farař w Grunawje.
 Mrózak Jan, kantor we Wulkich Zdžarach.
 Mučink Bohuwěr, wučeř w Zemicach.
 Nächster Křesć. Moric, kand. duch. w Draždžanach.
 Náprstek Wójčech, měščan w Prazy.
 Nowak Jakub, farař w Radworju.
 Nowak Jan, druhi kaplán w Khrósćicach.
 Patera Adolf, assistent knihownje w Prazy.
 Pětřka Jan, rězbař w Budyšinje.
 Pjech Jakub, can. cap. senior w Budyšinje.
 Pjech Jan K. Bohuwěr, knihikupc w Budyšinje.
 Pohonč Jan August, wučeř w Połpicy.
 Rabowski Jan, počeňk w Pomorecach.
 Räda K. Robert Hermann, farař w Barće.
 Räda K. Aug. Sigmund, serbski předař w Mužakowje.
 Róla Mich., kaplán we Woſtrowcu.
 Rostok Michał, wučeř w Drječinje.
 Rychtař Jan R., farař w Kotecach.
 Rychtař Ernst, ryčník w Budyšinje.
 Rychtař Hermann, kantor w Krjebi.
 Seiler Handrij, farař w Łazu.
 Serbski seminar w Prazy.
 Seyfert Hugo, sudniski hamtman w Šerachowje.
 Smoła Miklawš, farař w Njebjelčicach.
 Sykora Jan August, farař w Smělnej.
 Šołta Pětr, direktor tachantskeje šule w Budyšinje.
 Tešnař Bjedr., farař w Niedže.
 Tołstoj Aleksij, hrabja z Ruskeje.
 Wagner Jan Bohuwěr, wučeř w Bukecach.
 Wanak Jurij Ernst, farař we Wóslinku.
 Wařko K. Hendrich, seminarski wučeř w Rychbachu.

Wawrik-Jězorka Mikławš, póstmištr w Krimmitschawje.
 Wehla Herm. Ferd., referendar w Budyšinje.
 Wels Jakub, farař w Wotrowje.
 Wjelan Julius Eduard, farař w Slepom.
 Wjeńka Pětr, hajnik we Wysoké.
 Wornař Jakub, prěni kaplán w Khróscicach.
 Žur Jakub, farař w Šerachowje.

Wozjewjenje knihow.

Mačične spisy noweho prawopisá, kotrež móža so kaž wšě druhe serbske w knihikupstwje Smolerja a Pjecha w Budyšinje dostać, su tele:

- 1) Časopis towařstwa Maćicy Serbskeje. Lětnje dwaj zešiwkaj. Dotal 37 zešiwkow po $7\frac{1}{2}$ nsl.
- 2) Łužiski serbski słownik. Pod sobuskutkowanjom Handrija Seilerja a Michala Hórnika spisany wot Dr. Pfula. 1857—1866. 4 tol.
- 3) Pěseň wo zwonu wot Schillera, zeserbščena wot H. Dučmana. 1859. 2 nsl.
- 4) Šěsć spěwów serbskich za tenor abo sopran z přewodom fortepiana wot K. A. Kocora. 1861. 10 nsl.
- 5) Hornjołužiska serbska ryčnica na přirunowacym stejišču. Spisał Dr. Pful. Zešiwk I. Zawod. Zynkosłow. 1862. 15 nsl.
- 6) Wěnc narodnych spěwów Hornjo- a Delnjołužiskich Serbow z přewodom fortepiana wot K. A. Kocora. 1868. 15 nsl.

Ze spisow stareju prawopisow (evangelskeho a katholskeho) su hišće na skladže:

- 1) Jeſuš we Domi Pobožnyh. Schyri Prjedowanja se Sa-wostajenſtwa H. Lubenskeho. 1847. Druhi wudawč 1858. 4 nsl.
- 7) Dobroty, Djivý a Čáduh bože nad iſraelſkimi Dijecími. Wot R. A. Ženčja. 1849. 5 nsl.
- 12 a 22) Selenska a jeje wobydlerjo. Wot R. A. Ženčja. 1850 a 1853. Dwaj dílej. 9 nsl.

- 14) Wumjenkar aby: Hdjež ma wkoħu, tam rosze. Powiedančko sa lud wot Dr. Pſula. 1851. 2½ nsl.
- 16) Wotroha krala Jana habo zwożenio czerkwitki na Luboborku. Z tjeſkoho wot Mikwawjscha Czéja. 1851. 2½ nsl.
- 17 a 23) Boža kražnoſz we stwórbji. Wot J. B. Mucžinka. 1851 a 1854. 5 nsl.
- 18) Nadpad pola Bułę. 1852. 2½ nsl.
- 20) Chrystof Rolumbus. Wot Dr. Sommera. 1853. 2½ nsl.
- 21) Biblijke stawisny aby historiſki wucjawk se stareho a nowego testamentu. Wot Bartka a Pekarja. 1853. 10 nsl.
- 24) Pschedženak. Protyka na I. 1855—1869. Wot R. Raedy. Kóžda po 2½ nsl.
- 25) Nedjela. Krénowany spis wot Schwerina. 1855. 2½ nsl.
- 28) Wosobne Dar za Kjescijianow. Wot M. Buła. 1856. 2½ nsl.
- 29 a 36) Spěw ſa ſerbſke ſchule. Wot kantora Pjekarja. 1856 a 1860. 3½ nsl.
- 31) Kſhižne wójny, ſerbſkemu ludej powedane. 1857. 2½ nsl.
- 35) Jakub abo Bože ſkolo dyrbi w čloneku živenje doſtač. Wot R. Kulmana. 1859. 1 nsl. 8 np.
- 40) Robinson. Jejane powiedančko, wožebje ſa mlodých ludži. Wot R. Kulmana. 1862. 5 nsl.
- 42) Napoleon I. a jeho wójny. Sa lubnych ſſerbow spisat J. A. Bohonč. 1863. 6 nsl.
- 45) Oberlin. Jejho živenje a ſkutkowanje atd. wucjerpał Jan Bartko. Prěni ſechim. 1865. 2½ nsl.
- 47) Najwoužitniſchi pschedželjo ratarſtwa a hajniſtwa bjes ſwěrjatami. Pschedkožit M. Rostok. 1866. 6 nsl.
- 49) Wěnčk ſiakow abo ſberka mojich powiedančkow. Wot J. B. Mucžinka. 1867. 3 nsl.

Dodawk k str. 61.

W čišeu mojeho nastawka je na kóncu str. 61 tole wupadnylo:
Štož do syntaxy je spomnenja hódny čisty instrumental: ſlowami a ſkutkami potſciwe ſchiweni wesez; miž ſlotom abe ſliberom; ſchoujmi (t. r. ſwojimi) darami roſweçil; ſwoieiu hnadu tebe moeňeho ſejin. Při negacii staja ſo ſtajnje genitiv: Woda teho nezini.

M. H ó r n i k.

Pokhèrluškaj, dotal njewočiščanaj.

Zdželił **M. Hórník.**

A.

We runom polu stoji rjana khěžka,
We tej khěžčičcy su młodžency třo. Hale, hale, haleluja.*)

Kak so mjenuješ prěni młodženc?
Ja so mjenuju bože slónčko.

Z čim so khwališ, bože slónčko ?
Ja so khwalu: hdyz ja zeńdu,
Hórki a dołki wobswěću.

Kak so mjenuješ druhi młodženc?
Ja so mjenuju boži měsačk.

Z čim so khwališ, boži měsačk?
Ja so khwalu: hdyz ja zeńdu,
Hórki a dołki wobswěću.

*), „Hale, hale, haleluja“, přistaja so kózdej štučcy.

Kak so mjenuješ třeći młodženc?
Ja so mjenuju boži deščik.

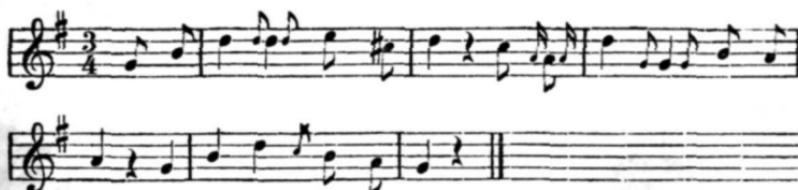
Z čim so khwališ, boži deščik?
Ja so khwalu: hdyž ja zeńdu,
Hórki a dolki wobzelenju.

Knjez tón khodži po zahonje,
Wón so tak Bohu džakuje,

Zo ma tak huste snopy na zahonje,
Kaž te hwězdy na njebjesach.

Ječmjeň rosće, poskakuje,
Pšeńca rosće, polěhuje.

B.

Wěm ja, wěm ja spěwančko
Wot jenoh' fromnog' mužika.
Strowa sy Marija, strowa sy Marija! *)

Měješe wón ptačatko
We swojej małej kobjałcy.

Njeseše je do zahrodki,
Do zahrodki rózowej.

Wučeše je spěwači,
K swojom' Bohu so wołači.

*) Tónle rynčk přistaja so kóždej štučcy.

Přilečał je krahonik
Z teho zleho lofta dele.

Popadnył je ptačatko
Mjez swoje wilke pazory.

Ptačatko te škrěčeše,
K swojom' Bohu so wołaše.

Marija je jom' pomhała,
Hrěšnikam tež b'dže pomhaći.

 82 ◇ 39

Krystalowe zestawy.

Wot *M. Rostoka*.

Při wopisowanju a postajowanju (bestimmen) njerostow mamy wosebje tež na jich twar hladač. Jara wjele njerostow maja mjenujcy tu wosebnosć, zo so po wěstych twjerdze postajenych zakonjach jako jara prawidłowne cělesa wupłodžuju, kiž maja rune a hladke płoniny, hrany a róžki. Tajke cělesa rěkaja krystale. Su tež twórby krystalow pola wšelakich njerostow wšelake, móžemy je tola wše do šesć rjadownjow zwjesć, kotrež krystalowe zestawy mjenujemy. Dokelž pak ma kóždy krystal tež płoniny z hranami wobmjezowane, kiž su pola wšelakich krystalow wšelake, dha mamy najprjedy te płoniny mjenować, kotrež so na wšelakich krystalach nadeńdu.

A. Płoniny.

I. Tříbočne płoniny abo třiróžki.

- 1) Trójc abo runobočny třiróžk. Gleihseitiges Dreieck.
- 2) Runoséchnity třiróžk. Gleihſchenfliges Dreieck.
- 3) Njerunobočny třiróžk. Ungleichseitiges Dreieck.

Přispomjenje. Prawokutny třiróžk kaž tež prawidłowny pječ-hranik so na žanym krystalu njenadeńdu.

II. Wjacyboćne płoniny.

A. Štyriróžki. Bierede, Tetragone.

a) Runoběžníki. Parallelogramme.

aa) prawokutne.

1. Štwórc, štvortak. Quadrat.

2. Prawokutnik. Rechteck, Rectangel.

bb) kosokutne.

1. Kósnik. Raute, Rhombus.

2. Dołhokósnič. Rhomboid, längliche Raute.

b) Kosoběžníki. Klinogramme.

1. Lichoběžnik. Trapez.

2. Róznoběžnik. Trapezoïd.

3. Trójcoběžnik abo wustorčeny tróje. Deltoid.

B. Mnohohraníki. Bielecke, Polygone.

1. Pjechranič. Fünfeck, Pentagon.

2. Šeschranič. Sechseck, Hexagon.

3. Wósomhranič. Achteck, Octagon.

4. Dzesachraník. Zehneck, Decagon.

5. Dwanačeheraník. Zwölfeck, Dodecagon.

B. Krytalowe zestawy.

A. Z třomi wóskami.

a) Wše tři wóski přerězuja so we srjedzišeu prawokutnje.

aa) Wše tři wóski jenakdołhe. I. Kóstkowy abo prawidłowny zestaw. Würfelsystem.

bb) Jeno dwě jenakdołhej, třeća krótsha abo dlěša.

II. Štvortakowy abo jehlancowy zestaw. Quadratisches System.

cc) Wše tři rozdželnodołhe. III. Kósny abo hranołowy zestaw. Rhombisches System.

b) Jeno dwě wóscy přerězujetej so prawokutnje abo žana a wše su rozdželnodołhe.

aa) Jeno dwě wóscy přerězujetej so prawokutnje, třeća přerězuje prěnju kosokutnje. IV. Jenoklonity abo polhranołowy zestaw. Klinorhombisches System.

bb) Wše tři wóski přerězuja so kosokutnje. V. Třiklonity zestaw. Klinorhomboïdisches System.

B. Ze štyrimi wóskami. Rozdželna hłowna wóска runopadnje na třomi jenakimi pobočnymi wóskami, kotrež so pod 60° nuhłami přerězuja. VI. Klencowy abo šesćenuhłowny zestaw. *Hexagonales System*.

I. Kóstkowy abo prawidłowny zestaw. *Würfelsystem*, *Tesseralsystem*, *reguläres System*, *hexaedrisches System*, *gleichgliedriges System*, *isometrisches System*, *sphäroedrisches System*, *vielachsiges System*, *gleichachsiges System*. Krychlová soustava Č.

1. Šesćenař abo kóstka. *Würfel*, *Cubus*, *Hexaeder*, *Sechsfächner*. Krychle Č.

6 płoninow; płoniny su štvortaki; 12 hranow a 8 róžkow. (Kuchinska sól, wołojobłyšć, kazywc, kizowc = *Schwefelfies*).

2) Wósomscěnař. *Octaeder*, *reguläres Octaeder*, *Achtflächner*, *reguläre vierseitige Doppelpyramide*. Osmistěn Č.

8 płoninow; płoniny su trójey; 12 hranow a 6 róžkow, (Drałowc, słonowc = Alaun, demant, rudomjedžik = Rothkopfererz, kazywc).

3) Dwanačešcenař, hranatotwar. *Dodecaeder*, *Zwölfflächner*, *reguläres Rhombendodecaeder*, *Rautenzwölfflächner*, *Granatoeder*, *Granatoid*, *Granatdodecaeder*, *einfantiges Tetragonal-dodecaeder*. Dvanáctistěn, granátotvar Č.

12 płoninow; płoniny su kósniki; 24 hranow a 14 róžkow. (Hranat, pstruhowc = Zinkblende, borowc = Boracit.)

4) Štyriadwacyeiscěnař, bělcotwar. *Kloßtetraeder*, *Vierundzwanzigflächner*, *Leücitoid*, *Leücitoeder*, *Trapezoeder*, *Deltoidkloßtetraeder*, *Deltoid-Vierundzwanzigflächner*, *zweikantiges Tetragonal-Kloßtetraeder*. Čtyrmecitmastěn, leucitotvar Č.

24 płoninow; płoniny su trójcoběžni; 48 hranow (24 dlěšich a 24 krótšich) a 26 róžkow. (Bělc = Leücit, hranat.)

5) Tříkrócwósomscěnař, błyšcowcotwar. *Triakisoctaeder*, *Dreimalachtflächner*, *Galenoid*, *Pyramidenoctaeder*, *Pyramidenachtflächenoctaedrisches Trigonal-Kloßtetraeder*. Tříkrátosmistěn, lěštěncotvar Č.

24 płoninow; płoniny su runoséehnité třiróžki; 36 hranow (12 dlěšich a 24 krótšich) a 14 róžkow (6 wósom-płonitych a 8 třipłonitych). (Wołojobłyśe, demant.)

6) Štyrikróčséscénář, kazywcotwar. Tetrafišheraeder, Bier-malšeňsflächner, Fluoroid, Pyramidenwürfel, hezaederkantiger Bier-undzwanzigflächner, hezaedrišsés Trigonal-Zfotetraeder. Čtyrkráť-šestistěn, kazivcotvar Č.

24 płoninow; płoniny su runoséehnité třiróžki; 36 hranow (12 dlěšich a 24 krótšich) a 14 róžkow (6 štyri-płonitych a 8 šesé-płonitych). (Kazywe, złoto.)

7) Wósomaštyrcyciscénář, demantotwar. Hezakišoctaeder, Sechsmalachtflächner, Achtundvierzigflächner, Demantoid, Adamantoid, Trigonalpolyeder, Pyramidenkantenzwölfflach, Pyramidengranatoeder z. Th. Tetrafontaetaeder, Tesserakontaeder. Osmačtyrycetistěn, demantotvar Č.

48 płoninow; płoniny su njerunobočne třiróžki; 72 hranow (24 dlěšich 24 srěnich a 24 krótšich) a 26 róžkow (6 wósom-, 8 šesé- a 12 štyriplonitych). (Demant.)

8) Štyriscénář. Tetraeder, reguläres Tetraeder, Biersflächner, Halbachtfiſtflächner, einfache dreiseitige Pyramide. Čtyrstěn Č.

4 płoniny; płoniny su runobočne třiróžki abo trójcy; 6 hranow a 4 róžki. (Dživoćenc = Helvin, borowc.)

9) Třikróčštyriscénář, krušencotwar. Trigontetraeder, Trigondodecaeder, Trigonaldodecaeder, Triakisitetraeder, Dreimalvierflächner, Cyprloid, Pyramidentetraeder, pyramidales Dodecaeder, tetraeder-kantiges Dodecaeder, Halbviermalzwanzigflächner, Hemikofitetraeder. Krušotvar, krušcotvar Č.

Štyriscénarzej podobny twar. 12 runoséehnitych třiróžkow; 18 hranow (6 dlěšich a 12 krótšich) a 8 róžkow. (Burokrušenc = Fahlerz.)

10) Deltotwar. Deltoidtetraeder, Deltoiddodecaeder, Deltoid-zwölfflach, Deltoder, Trapezoiddodecaeder, Halbdreimalachtflächner, Hemitriakisoctaeder, zweikantiges Tetragonalbodecaeder. Deltotvar Č.

12 płoninow; płoniny su trójcoběžníki; 24 hranow (12 kónčojcěišich a dlěšich, 12 tupišich a krótšich); 14 róžkow. (Burokrušenc).

11) Borowcotwar. Hexakis-tetraeder, Boracitoid, Sechsmalvierflächner, Halbsechsmalvierflächner, Hemihexakis-octaeder, gebrochenes Pyramiden-tetraeder, tetraedrisches Trigonal-Ikositetraeder, skalenisches Iko-sitetraeder, skalenischer Vierundzwanzigflächner. Bórotvar, boracitotvar Č.

Štyriscénarnej podobny twar. 24 njerunobočnych třirózkow; 36 hranow a 14 róžkow. (Borowc, demant, burkušenc.)

12) Kizowcotwar. Pentagondodecaeder, Pyritoid, Pyritoeder, Kieszwölfflach, hexaedrisches Pentagonaldodecaeder, Hemitetraakis-hexaeder, Halbviermaßsechsflächner, domatisches Dodecaeder, dachförmiger Zwölfflächner. Kyzotvar Č.

Polojca kazywotwara. 12 pječhranikow; 30 hranow, 20 róžkow. (Kizowc.)

13) Runčnotwar. Dyakis-dodecaeder, Diploid, Trapezoid-Vierundzwanzigflächner, Trapezoid-Ikositetraeder, Halbachtmaßsechsflächner, dreikantiges Tetragonal-Ikositetraeder, gebrochenes Pentagon-dodecaeder, gebrochenes Pyritoeder, Kiesvierundzwanzigflach, ungleichwinkliger Vierundzwanzigflächner, heterogonales Iko-sitetraeder. Sudotvar Č.

24 róznoběžnikow; 48 hranow a 26 róžkow. (Kizowc.)

II. Štvortakowy abo jehlancowy zestaw. Quadrat-system, quadratisches System, pyramidales System, tetragonales System, Tetragonal-system, viergliedriges System, zwei- und ein-achsiges System, viereckig-prismatisches System, monodimetriche System. Jehlancová soustava Č.

1) Jehlanc, štyribočny jehlanc, štvortakowy wósomscěnař. Pyramide, gleichkantige vierseitige Pyramide, tetragonales Pyramidoeder, tetragonaler Pyramidenflächner, Quadrat-octaeder, viergliedriges Octaeder. Jehlan, jehlanec Č.

8 runoséchnitych; 12 hranow, 6 róžkow. (Jermolenc = Glanzbraunstein, twjerdobrunik = Hartbraunstein, měšenc = Kupferkies, cynowc, czuzobjenc = Besuvian.)

a) kónčojty jehlanc, kónčojty štvortakowy wósomscěnař.

Spiže quadratisches Octaeder, spiže quadratische Pyramide, spiže tetragonale Pyramide.

b) tupy jehlanc, tupy štvortakowy wósomscénar. Stumpfes quadratisches Octaeder, stumpfe quadratische Pyramide.

2) Wósombočny jehlanc, cyrkonotwar. Zirkonoid, ungleichkantige achtseitige Pyramide, doppelachtseitige Pyramide, Zweimalachtflächner, Ditetragonale Pyramide, tetragonales Pyramidoeder, der Vier- und Vierkantner. Cirkonotvar Č.

16 njerunobočne třiróžki; 24 hranow, 10 róžkow. (Cyrkon, czuzodobjenc, cynowc.)

3) Klinotwar, Sphenoid, tetragonales Sphenoeder, tetragonales Sphenoid, tetragonaler Keilflächner, zwei- und einachsiges Tetraeder. Klinotvar Č.

Štyrisčnarnej podobny twar. Połojca jehlanca. 4 runoséchnite třiróžki; 6 hranow; 4 róžki. (Měšenc.)

4) Dwójklinotwar. Disphen, tetragonales Skalenoeder, ditetragonales Skalenoeder. Dvojklinotvar Č.

Štyrisčnarnej podobny twar. Połojca cyrkonotwara. 8 njerunobočne třiróžki; 12 hranow; 6 róžkow. (Měšenc.)

5) Štvortakowy abo štyribočny hranoł, runy štvortakowy stołp. Gerade quadratische Säule, gerades quadratisches oder tetragonales Prisma.

6 štyriróžki; nakónčnaj dwaj staj štvortakaj, pobočne štyri pak prawokutniki. (Cyrkon.)

III. Kósny abo hranołowy zestaw. Rautensystem, rhombisches System, prismaisches System, zweigliedriges System, orthotypes System, trimetrisches System, anisometrisches System, ein- und einachsiges System. Přimotvárná soustava Č.

1) Runotwar, kósny jehlanc, kósny wósomscénar. Orthotyp, rhombisches Pyramide, rhombisches Pyramidoeder, rhombischer Pyramidenflächner, Rhombenoctaeder, das zwei- und zweigliedrige Octaeder. Přimotvar Č.

8 njerunobočne třiróžki; 12 hranow a 6 róžkow. (Syrk při nizkej powětrnosći.)

2) Połrunotwar. Tartaroid, rhombisches Sphenoeder, rhombisches Sphenoid, ungleichseitiges Sphenoid, ein- und einachsiges Tetraeder. Polopřimotvar Č.

4 njerunobočne třiróžki; 6 hranow a 4 róžki. (Běla skalica, jěrcina = Bittersalz, brunatnik = Mangenit, snědzel.)

3) Prawokutny wósomsćenář. Rectanguläres Octaeder, oblonges Octaeder.

8 runoséhnitych třiróžkow (štyri vjetše a štyri mjeňše). (Čežowe = Schwerterpath, tyčkowc = Aragonit).

4) Prawokutny hranoł, runy prawokutny stołp. Gerade rectanguläre Säule oder rectanguläres Prismma.

6 prawokutnikow, přeco dwaj a dwaj napřeó sebi ležacaj jenakaj. (Bjezwodženc = Anhydrit, křízowc = Harmotom, Kreuzstein).

5) Kósny hranoł, runy kósny stołp. Gerade rhombische Säule, rhombisches Prismma.

Po bokach 4 prawokutni, na kóncomaj dwaj kósnikaj. (Čežowe, natrolenc = Mesotyp, Natolith).

6) Wodoruny přečny hranoł. Querdoma.

7) Wodoruny podołhojtny hranoł. Längsdoma.

IV. Jenoklonity zestaw, połhranołowy zestaw. Klinorhomobisches System, hemiprismatisches System, monoklinometrisches System, hemiorthotypes System, zwei- und eingliedriges System, schiefwinklig-prismatisches System, augitisches System. Jednoklonná soustava Č.

1) Jenoklonity jehlanc. Klinorhomobische Pyramide.

2) Nakósny kósny hranoł. Schiefe rhombische Säule.

Nakónčne płoniny dwaj jenakaj kósnikaj, pobočne 4 dołhokósni. (Jenoklonowc = Augit, rozeškrjeny syrk, zmyda = Eisenvitriol).

3) Nakósny prawokutny hranoł. Schiefe rectanguläre Säule. Nakónčne płoniny dwaj jenakaj prawokutnikaj, pobočne dwaj jenakaj prawokutnikaj a dwaj jenakaj dołhokósni. (Sadrowc).

4) Runy dołhokósny hranoł. Gerade rhomboidische Säule. Nakónčne płoniny dwaj jenakaj dołhokósni, pobočne 4 prawokutni, dwaj mjeňše, dwaj vjetše. (Nadarjenc = Epidot).

V. Třiklonity zestaw. Klinorhomoboidisches System, triflinodrisches, triflinometrisches System, anorthotypes System, anorthisches System, ein- und eingliedriges System, tetartoprismatisches

System, doppelt schiefrämisches System, rhombisches System, z. Th. trimetrisches System z. Th. Trojklonná soustava Č.

1) Třiklonotvar, třiklonity jehlanc. Ein- und eingliedriges Octaeder, triflinoedrische Pyramide, Anorthothyp, Anorthoid z. Th. Trojklonnotvar Č.

8 njerunobočne třiróžki; 12 hranow; 6 róžkow.

2) Nakónsy dołhokósny hranoł. Schiefe rhomboidische Säule. 6 dołhokósne płoniny; dwě jenake nakónčne a dwě wjetše a dwě mjeńše pobočne. (Žiwc).

VI. Klencowy abo šesćnuhłowny zestaw. Hexagonales System, Sechseck- oder Sechswinkelsystem, rhomboedrisches System, monotrimetrisches System, drei- und einachsiges System, dreigliedriges System. Klencová soustava Č.

1) Klenc, kósnoscénař. Rhomboeder, Rautenflächner, Hemidodecaeder, Halbwölfßflächner. Klenec Č.

6 jenake a podobne kósniki; 12 hranow; 8 róžkow. (Wapnowc, dolomjenc, krewjel, wocelak).

a) kónčojty klenc. Spiżes Rh. b) tupy klenc. Stumpfes Rh.

2) Dwuklenc. Dirhomboeder. Dvojklenc Č.

Křemjenjotwaru podobny twar.

3) Šesćbočny hranoł, prawidłowny šesćbočny stołp. Reguläre sechsseitige Säule, hexagonales Prisma.

Pobočne płoniny 6 prawokutnikow, nakónčne prawidłowne šesćhraniki. (Křemjeń).

4) Křemjenjotwar, šesćbočny jehlanc. Bipiramidaldodecaeder, hexagonale Pyramide, Quarzoid, gleichkantige sechsseitige Pyramide, hexagonales Pyramidoeder, hexagonaler Pyramidenflächner, Hexagondodecaeder, gleichschenklige sechsseitige Pyramide, sechsgliedrige Doppelpyramide, Dihexaeder. Křemenotvar Č.

12 runoséchnitych třiróžkow; 18 hranow; 8 róžkow. (Křemjeń, klamiwjenc).

5) Dwójjehlanc, beryllotwar. Dipyramide, Berrylloid, dihexagonale Pyramide, der Zweimalzwölfflächner, der Sechs- und Sechs-fantner, Didodecaeder, die sechs- und sechs-kantige Doppelpyramide. Berrylotvar, dvoujehlanec Č.

12 njerunobočnych třiróžkow; 36 hranow; 14 róžkow (Beryll).

6) Wapnotwar, jehłanc klencowy. Skalenoeder, Kalkpyramide, Bipyramide, Hemidodecaeder, Halbzweimalzwölfflächner, ungleichföntige sechsseitige Pyramide, hexagonales Skalenoeder, dihexagonales Sk., Dreis- und Dreifantner. Vapnotvar Č.

12 njerunobočnych třiróžkow; 18 hranow; 8 róžkow.
(Wapnowc, krewjel).

7) Kosotwar. Plagiieder, ditrigonales Trapezoeder. Kosotvar Č.
Połojca wapnotwara. 6 różnoběžnikow; 12 hranow;
8 róžkow.

8) Dwójkosotwar. Diplagiieder, dihexagonales Trapezoeder,
sechsseitiges Trapezoeder. Dvojkosotvar Č.

Jehłancej podobny twar. 12 różnoběžnikow; 24 hranow;
8 róžkow. Połojca beryllotwara.

Tute twary njejsu přeco samostatne na někakim krystalu; husto nadeńdżemy spójki (zjenočeńki) dweju twarow; tak je n. př. krystal čistnika (Bergfryſtall) spójka šesćbočnego hranoła a šesćbočnego jehłanca. Dwaj do hromady zrosčenaj krystalej rěkaja dwójnikaj abo zróstlica (Zwillingsfryſtall, Zwillingsgestalt). K měrjenju krystalowych nuhłow nałożuje so nuhłoměr (Goniometer), pola wjetšich krystalow přiložny (Hand-G.), pola mjeńšich wotrazny (Reflections-G.).

Kwasny spěw z lěta 1779.

Sobudželeny wot K. A. Jenča.

Jako něhduši serbski duchowny k. Křesćijan Bjedrich Brahe w Ketlicach 28. hapryla 1779 druhí króć do swjateho mandželstwa stupi a to z knjenju Bohumiļu Tugendreich rodź. Mukec, njeboh k. Jana Gerharda Fabera, w swojim času duchowneho w Zdžarach zawostajenej wudowu, počešći jeho serbske předárske towarzstwo w Lipsku, kotrež bě wón lěto předy pomhał wot morvych zbudzić, ze serbskim kwasnym spěwom, kiž bu in folio w Lipsku z Langenheimskimi pismikami čiščany a kotrehož wopřijeće njeje runje wšedne. Tehodla damy tutón spěw tež tudy z nowa wotcišćeć. Spisař teho sameho je

Handrij Ruska, stud. duchownstwa z Budyšina a tehdom starši serbskeho towarſtwa w Lipsku (rodž. 8. novbr. 1755 w Budyšinje, † 13. hapryla 1810 jako kand. duch. a domjacy wučer w domje ruskeho hrabje Soltykowa w Moskwje). Napismo spěwa je trochu džiwne, mjenujcy scéhowace: „*Woina a Mandželſtwo, tei dwje Kolleszy, s fotrymajj Boh Šwjet wobrocia. — Tón kwaſny djen Teho derje-Dostoineho, Bulzy-Wucjeneho Knesa, Knesa Christiana Friedricha Brahtza, Hodnje-Cjeſcineho Pastyra w Kettliſzy, jako Jeneho pschewožebneho, swohnkomneho Šobu-Pſcheczelja, ſwjecza cji Bratſja teho Liepſkeho herskeho Towarſtwa a t. d. a t. d. Tón 28. djen ſaperleiskeho Miežaza, 1779. W Liepſku cjeſczejane ſ-Langenheimſkimi Pižmikami.*“ Do našeho noweho prawopisa přepisany ma so spěw tak:

Štoha so w Ketlicy železo błyska a šrotuja wozy?
 Štoha či pisani ryčeſcy traſniwi mužojo su?
 Štoha su Łužicy styskniwe? Štoha je Saksonska w hrozy?
 Z wotkal te strózele, kiž ždyn wot wosady k wosadže du?
 Wójna je to! wšich strózelow kralowa! strachoty mać!
 Wójna, kiž z česnoscu wjeselosć zahubi, wutroby zrudzi!
 Wójna, kiž sapa te prawdosće hrěnikam připowjedać!
 Što pak je to? Derje dostoyný knježe! zo čichota knježi?
 Štoha so džensa kaž wulcy, tak maličcy z hromadami
 W Ketlicy do cyrkwe waleju? Wutrobne čakanje leži
 Na wšitkich wobličach, swyatnica wot zwonow, khěrlušow žri.
 Štoha džens, čeſený duchowny! swjeća te njedželske sukunje?
 Štoha ta mjeļčaca myslaca nutrnoſć na sebi ma?
 Kóždy hew pos'cha, kaž Mójzas, hdýž přikaznje wot Boha wuknje;
 Kóždeho woko je radosć, kiž wjeselosć k wěščenju da.
 Wosada! ſtoha te modlitwy? „Našemu pastyrjej hnada!
 Budź tež tej wosebnej knjeni njewjesće žohnowanje!
 Na teho, na kotoroh žiwiſenje kóždy Ketličan hlada,
 Šcedriwy hladaj; njech Brahe wkhód tak k radosći dže,
 Kaž naš wot krasnosće k krasnosći přez jeho wjedženje wjedže;
 Dolho nam skhowaj toh' duchownob' wodžerja zbóžnosće dla;
 Kóždeho zbóžnosć wón pyta, a wuči, kaž junu ty, knježe!
 Zbóžnosć pytał a wučił sy! stajuje, či podobny, ma
 Kóždeho dušu wón na swojej wutrobje, spróčniwje stara

Wón so, kaž sprawny nan za našu wosadu; džeň wote dnja
 Dlěši so našeho pastyrja lubosé; a luboznje jara
 Rosče tež kóždeho lubosé, kiž temu je najlubša mzda.
 Zdžerž nam a jeho džěčom toh' khwalobnōh' nana, tu nowu
 Luboznu mać jim wobarnuj! Džak tebi, ty sy jej' dał!“
 Wosada! štoha te modlitwy? Štoha wy z rukami, z hlōwu
 Nutrnje tudy tak stejiče? Njeje was njenamakał
 Wójnowy skażeř? Je hewak was někajka wutrobna radosé
 Našla? Haj wysoke wjesele wěšti ta swjatočnica!
 Zdobne je kóždeho wyskanje! Dóšla je kóždeho žadosé!
 Zwjeselił je na tym dnju Bóh kóždeho Ketličana!
 Mandželstwo našeho lubeho pastyrja je nětk ta duša
 Našeho wjesela! wobnowte ženjenje zhromadži nas!
 „Bóh nam čini tón džeň, Wón, kotryž swój hamt, kaž so sluša,
 Wšědne a wčipnje (swěru) je dokonjał, dokonja džensa swój kwas!
 Khwalče to njebeske wjedženje! Temu bu mandželska wzata;
 Domach a zwonkach wón čehnješe bjez wšeje polóžnosće;
 Zwonkach bu temu prócemu wučerzej wobčežnosć data:
 Wučeř ma wobčežnosć, wudowc ma česnosć, hdyž k syrotam dže:
 Mandželsku, po jeho wutrobje mandželsku, wot Boha dosta
 K pomocy naš Brahc, domjacej' starosée zastojnicu!
 Rodženi zhubichu mačeř, nic Boha, wón wobstarař wosta,
 Wjesele sylzy tu wot Boha dóstatu powitaju!
 Mandželstwo je tak ta wosebna wěc, kiž te džiwy nam čini!“
 Mandželstwo, bratřa! je tež wšěch džiwow najwjjetši džiw,
 Wójna a mandželstwo přeměnja na swěce wšitko, su wini,
 Zo štož tón njeje měl, ma, a tón nima, štož prjedy je měl.
 Wójna a mandželstwo, njejsu to, Božo! te přeciwnie koła?
 Wone, kiž přez tele wjerća a wjerća a zawjerća swět?
 Wójna, kiž kralestwa wobroći, z krajow lud — do krajow wola,
 Wobroći člowjekow myслe a činjenje na wjele lět.
 Mandželstwo kralestwa zjednoči, wobtwerdzi přečelstwa, poda
 Khudemu bohatstwo, změša tež znajomnych z njeznajomnym.
 Wójna, kiž Serbam jich njekhmanych přibohow zahna, nas doda
 K poddanstwu Němcam, nas wot Čechow přiwjedže k Khur-
 saksonskim.
 Wójna nas torhnje, zo na zemi smy, zo hew zachodnosć škodzi.

Wójna, ty hłubina, do tebje zaprahnje bohatstwów dar!
 Mandželstwo, njebjeske polo, to wjesełosc, žiwjenje płodzi.
 Mandželstwo, ty sy tej zeńskae zbožnosće rozdželowař,
 Derje je, w towařstwje być, nic sam swoju pobožnosć wužić!
 Derje je, sam druhi dwójcy te knjezowe radosće měć!
 Derje je, jeno w tym dželenym njezbožu na poł so zrudžić!
 Derje je, z towařšom přez čmowe doly toh' žiwjenja hić!
 (Knježe! to kózdy wot našeho serbskeho towařstwa zhoni,
 Zhoni, kak towař je towařej w ryći tež k potrjebnosći:
 Zhoni, kak towařšow bjezmóeny džak Wam so na Wašejer stronje
 Spodoba, za Wašu šcedrosć k našej položnosći.)
 Derje, kiž znaje, zo pobožna lubośc je bójska, je wěčna!
 Derje, kiž z rozomom pyta a namka tu přečelnici!
 Pobožnosć přetraje čas! móć zańdže! a rjanosć je lěčna;
 Derje to wjedžiwiš přistupi k wutrobów přeměnjenju!
 Derje je, kotrehož mandželskoh' wokřewi česčena Sara!
 Derje tej, kotrejž mandželski dostojsky Habraham je!
 Derje tež Wamaj, ta srjeda je swědk, zo Bóh za Waj' so stara!
 Derje, to zbože je Bože! Haj, derje tak Wamaj so dže!

Sudnja.

Z luda zdželił *H. Dućman.*

Ach Sudnja, luba Sudnja,
 Chceš ty doma być?
 Abo Sudnja, luba Sudnja,
 Chceš ty ke mši hić?

„Ach maći, luba maći,
 Mje ta moja hłowčka
 Tak jara boli.“

Stajiła sej Sudnja
 Pólstrowany stoł,
 Nawarila sej Sudnja
 Tygl její.

Nalała sej Sudnja
 Khanu wina a piwa,
 Našcipała Sudnja
 Sej šklu róži.

Přijěl je knjez ryčerja
 Na konju žehliwym.
 „Hotuj so Sudnja zo mnu,
 Zo mnu sobu z ryčerju.““

„Ach ryčerja, luby ryčerja,
 Daj wšak mi doma wostać.““

„Dolho sy byla doľho
 Na mjehkim sydala,
 Dobre jědla a piła,
 Njerad ke mši khodžila.““

Mały kus wonaj dale,
 Wonaj dale přińdžeštaj,
 Sudnja so poča prašeć,
 So prašeć ryčerju:

„Ryčerja, luby ryčerja,
 Što so tam tak běli,
 Tak jara zyboli?““

„Běli so tam běli,
 Či ludžo wote mšě du,
 Ta twoja mać najrjenša
 A ta je ta najbělša!““

„Ryčerja, luby ryčerja,
 Daj so mi wróćić dom!““

„Doľho sy byla doľho
 Na mjehkim sydala,
 Dobre jědla a piła
 Njerad ke mši khodžila.““

Mały kus wonaj dale,
 Wonaj dale příndžeštaj,
 Sudnja so poča prašeć,
 So prašeć ryčerju:

„Ach ryčerja, luby ryčerja,
 Što so tam tak módri,
 Tak jara zyboli?“

„„Módri so tam módri
 Tón raj boži.““

„Ryčerja, luby ryčerja,
 Daj so mi wróćić dom.“

„„Doľho sy byla doľho
 Na mjehkim sydała,
 Dobre jědla a piła,
 Njerad ke mši khodžila.““

Mały kus wonaj dale,
 Wonaj dale příndžeštaj,
 Sudnja so poča prašeć,
 So prašeć ryčerju:

„Ryčerja, luby ryčerja,
 Što so tam tak čeřwjeni,
 Tak jara zyboli?“

„„Čeřwjeni so, čeřwjeni
 Tón naju dom.
 Nětk wy stajće Sudni
 Pólstrowany stoł.““

„Tón mi njeje žadyn,
 Žadyn pólstrowany stoł,
 Ale je mi, ale,
 Tón kamjeń žehliwy.“

„Nětk wy stajče Sudni
Tygl jeji.““

„To mi njeje žadyn,
Haj žadyn tygl jeji:
Ale je mi, ale,
Te wuhlo žehliwe.“

„Nětk wy stajče Sudni
Khanu wina a piwa.““

„To mi njeje žana
Khana piwa, nie wina:
Ale je mi, ale
Tón šwabl a smoła.““

„Nětk wy stajče Sudni
Šklu róži.“

„To mi njeje žana
Haj žana škla róži:
Ale je mi, ale
Tón hłohone kałaty.““

S e r b s k a r e j a.

Zdželuje **M. Hórník.**

Starej budžemoj, šérej budžemoj, | Starej budžemoj, šérej budžemoj,
Ženje wjacy rejwać njeb'džemoj. | Ženje wjacy rejwać njeb'džemoj.

Serbske rukopisne drobnostki.

Zezběral **H. Dučman.**

Předspomnjenje. Nuza so wšelako huza, to widźimy tež na serbskim pisanju we časach prjedy wupytanja a postajenja wěsteho serbskeho prawopisa. Tamni pisarjo dyrbjachu sebi puć rubać do zarosceneho lěsa a to bjez sekery, — přetož slowjanski ryčespyt tehdrom hišće drěmaše. Čim zajimawši je nam přepyt tehdromnych pospytowanjow, wosebje hdyž tehdrom hižon prěnje, byrunje hišće jara njedospołne a njejasne slědy teho naděndžemy, štož je nowiša, pokročena wědomosć wobkručila. Wšitke ludy zběraja a hromadža swoje pismne powostanki ze starich časow. Pola nas Serbow je so we tym hišće mało stało. We scěchowacym podawam někotre tajke wěcki, kotrež móžeja ryčespytnikej zajimawe być.

Prénja zberka.

Serbske mjená a słowa

we křećenskich, wěrowanskich a pohrjebnych zapiskach (matrikach)
radwośskeje farskeje cyrkwe z lětow 1667—1707.

§ 1.

Spisowarjo tutych mjenow.

I. Lukaš Ludwik Lipař běše z Kulowa rodženy a tam měščan a skutkowaše wot (5. januara) 1667 hač do kónca (hišće we septembru) 1681 hako wučeř (a Kirchenſchreiber) we Radworju.

Wot njeho su zapiski z lětow 1667—1681, a we § 3. ze znamješkom A woznamjenjene. Jeho pisanje je njewěste a njejasne a jara po němskim zložene.

II. P. Hodan Hawštyn Hałš (Hauš)¹⁾ běše so wokoło 1640 we Kulowje narodžił, studowaše theologiu we Wołomucu, hdžež 9. junija 1668 k dostaću theologiskeho baccalaureata swoje thesy zakitaše (Ticin. Epit. Hist. Rosenth. str. 239). Wón běše wot 8. junija 1675 hač (hišće 17. decembra) 1683

¹⁾ Hałš, Haluš rěka Gallus.

farař we Radworju, na to farař we Kulowje, bu 3. decembra 1700 za čestneho kanonika we Budyšinje wuzwoleny a wumrje 10. novembra 1703 we Kulowje. (Přirun. Pismowstwo kath. Serbow str. 95.)

Wot njeho su zapiski (tola jeno z džela) wot 1681—1683 a § 3 pod znamješkom **B** podate.²⁾ Pola njeho widźimy hižon slědy Ticinoweho prawopisa.

III. Handrij Langhans, běše wot 1682 hač (hišće 10. hapryla) 1684 wučeř we Radworju. Wot njeho su zapiski z lětow 1682—1684 a we § 3 pod znamješkom **C** podate.

IV. Pětr Ernst Rache1, běše wot (hižon 19. meje) 1684 hač do 1699 wučeř we Radworju, hdžež 1. februara 1699 wumrje.

Wot njeho su zapiski wot 1684—1698 a we § 3 pod znamješkom **D** sobudželene. Wón woznamjenjuje mjehkosć a zmjehčenje přez klačku ‚, kotruž pak wyše zmjehčenho sobuzynka, pak wyše scěhowaceho samozynka staja, a to druhdy tež po pismikach „d, h, k, j, l, sch, ž“. Wón dwojuje druhdy „nn, ll, ck, ll“.

V. P. Jurij Hawštyn Swětlik. Wopis jeho žiwjenja pytaj we Časop. Mać. Serbsk. III. 1859 str. 31—34 a Pism. kath. Serb. str. 68. 69. 104.

Wot njeho³⁾ su (jeno z džela) zapiski z lětow 1684—1707 a tudy we § 3 pod znamješkom **E** zapisane.

VI. Pětr Winkler běše měščan we Kulowje a (hižon wot 14. měrca) 1699 hač (?) 1707 wučeř we Radworju; na to (hišće 1723) wučeř we Khróscicach.

²⁾ Wot njeho mamy tež scěhowace ležownostne mjena při wopisowanju radwořskeje fary z lěta (30. meje) 1679: na **Winege** — na **popowce** — **Tropiš horakach** — **ſchwibach** — na **horach** ha **Cjewoſcjač** — na **butraince** — **potbutrainku** — **I haſtam** — **pot hajom**.

³⁾ Wot njeho namakamy we starym, 1503 čiščanym Mišnjanskim missalu za radwořsku křížnu cyrkę scěhowace **glossy**:

- a) na lopjenje XXVII. stron. b, rjad β (Lectio Joelis prophetæ): *in jejunio wo poſiže.* — misericors: *miwoſciw.* — præstabilis: *poczaſtwate.* — si convertatur Deus . . . ignoscat: *hacz ſo Bóh ūewobroči . . . ūewoda.*
- b) na lopj. XXVIII. stron. a, rjad β: (Evang. Math.): erugo: *zerz.* — tinea: *mola.* — demolitur: *zéčeřo.*

Wat njeho mamy zapiski wot 1699—1706 a tudy pod znamješkom **F** přistajene. Jeho słowa su jara po němskim a hubjenje pisane, tak zo so jeno mjenši džél z wěstoscu wučitać hodži.

§ 2.

Přehlad wažnišich pismikow a jich zestajenja we zapiskach serbskich mjenow.

Z příkladow we § 3 so kózdy dohlada na wšelakosc we pisanju teho sameho słowa. Přehladnosé dla scěhuje tudy wašnje, kak čile pisarjo wšelake pismiki woznamjenjachu. Na njepřeměnité pismiki tudy njedžiwam.

	A. Lipar.	B. Halš.	C. Langhans.	D. Rachel.	E. Swětlik.	F. Winkler.
b	b			b b' b'		
m				m'	m' m' m	m' m'
n		ni		ni ñ n' n	ñ ñ ñ ñ n	ñ
p				p' p'		
r	r			r̄ ř ř' ř ř	r' ř ř'	ř
w	w j		u	w'		w'
c	tʒ ð	e eʒ ð	tʒ eʒ	tʃəh tçə tʒ eʒ tʒ eʒ eʒ' e ð	tçə tʒ eʒ eʒ eʒ	eʒ tʒ eʒ e
s	ſ ſh	ſ ſ ſh	ſ	ſ ſ	ſ ſ	ſ ſ ſh
z	ſ ſ	ſ ſ	ſ ſ	ž ſ ſ	ž	ž
l	l w u	w		l w u h	w	l
é	tʃſh tʒ	eʒ eʒ eʒ	tʃſh eʒ	tçə tʒ tʒ' tʒ tçə eʒ eʒ' eʒ dʒ	eʒ eʒ eʒ eʒ	eʒ eʒ e e
č	tʃſh tʃſh	eʒ eʒ e ð	tʃſh eʒ tʒ eʒ e	tçə tʒ eʒ' eʒ tçə ſh	tʃh, tʒ tʒ tʒ eʒ	tʒ eʒ ſh
dž		dʒi	dʒ	dçə dç eʒ dʒ' dʒ dʒ	dʒ dʒ dʒ dʒ' dʒ	dž
ř	(f)ſ	(f)ð	(f)ſh, tʒ	(f)ž tç eʒ	(f)ž (p)ð	eʒ (p)ð
š	ſh ſ ſ	ſ ſh	ſh	ſh ž	ſh	ſh
ž	ſ ſ ſi	ž ſh	ſh ſ	ž ſ ſ ſh ž	ž ſ ſ ſ ſ	ž ſ
ě	e	ě ě e i	je e i ū	ě e i	ě ě ě	ě e
y	i e	e	e	ě e i	ě ě	ě
j		j i w		j ſ i	ň ſ	j
k	f d, g f g c	f		f e ſh	f	

§ 3.

Alfabetiski přehlad mjenow.

I. Křečnske mjena.

1. Domaš: E: Dómaš. 2. Hadwiga. D: Hadwia. F: Ha-
dijs, Hadwija, Hadija. 3. Hana: D: Hanna. E: Hana. 4. Handrij:
D: Handri, Handrij. E: Handri. 5. Hans: D: Hanž. 6. Hańża:
A: Hanſia. D: Hanža, Hanža. E: Hanža, Hanža. F: Hanža.
7. Hapla (Apollonia): D. E: Hapla. 8. Herta: A: Hertha. D:
Herta, Herta*). 9. Hilžbjeta: A. E: Hila.
D: Hila, Hyla, Hilžběta. 10. Jakub: E: Jakub. 11. Jan: D: Jann.
E: Jan. 12. Jurij: D. E: Juri. 13. Khata: D: Catha. E:
Khata. 14. Madlena: D. E: Maledna. 15. Marhata: D: Marža,
Marscha. E: Marscha, Marschka. F: Marža. 16. Marja: D: Ma-
rija. E: Maria. F: Maria. 17. Mjertyn: A: Mertin. 18. Mots:
B: Mož. 19. Natuš: A: Natush. 20. Wałporha: D: Walwohra,
Walwora. 21. Wóršula: D: Worschla, Woržla, Wortha, Worschla,
Worschula. E: Worschla.

Přisp. Z cyła namakaja so we času 1667 hač 1700 scěhowace
křečnske mjena:

- a) 30 za mužskich: Ambroz, Anton, Bartołmí (Bartl), Błažij,
Boséan, Domaš, Filip, Handrij, Hawštyn (Augustin), Hodan
(Adam), Hórban, Hrehor, Jakub, Jan (Hanš), Jurij, Kašpor,
Khrystian, Khrystof, Lukaš, Małchař (Meličior), Měrćin (Mjer-
tyn), Michał, Miklawš, Mots (Mathäus), Natuš (Donat), Pawoł,
Pětr, Syman, Faltyn, Zygmund.

- b) 16 za žónske: Borbora, Dorothea, Hana, Hańża,
Haplona, Herta, Hilžbjeta (Hila, Hilža), Hadwiga, Jěwa,
Khata (Katyrna), Lucia, Madlena, Marhata (Marža), Marija,
Wałporha, Wóršula.

II. Swójbne mjena.

1. Banda: D: Banda, Bandžina. F: Bandžina. 2. Běrk:
D: Birfecz. 3. Bětka: D: Petke. 4. Bjarnat (Bernhard): D:
Běrnatowa. 5. Bjenada: D: Bennada, Benadžin. 6. Biskop: C:
Biškop. 7. Bizolt: F: Piſſolt. 8. Błažij (Blaž): A: Blaſtejš.
B: Bwaſhiež. D: Bwaž, Bwaži, Bwaſhiež. 9. Bódlan: D: Bodlan.

*) Za ſ a ē steji wot tudy přecy š, ū.

10. Bobik: D: Bobik. 11. Bónč: D: Bontęjowa. 12. Bórdan: D: Bordan. 13. Bórnač: D: Bornat̄. 14. Brenci: D: Brentzel. 15. Brusk: D: Brus̄k. E: Brus̄. 16. Buda: C: Budā. 17. Budaf: C: Budarówā, Budaręz̄. 18. Buk: D: Buč. 19. Bur: D: Burecz̄. 20. Buša: A: Buſchiš̄. D: Buſcha.

21. Całta: D: Czauta. E: Czawta. F: Czalte. 22. Centleř: E: Czentler. 23. Cun: A: Cunna. 24. Cyž: A: Ciſin. C: Ciſiš̄, Cziesch̄. D: Czhiſh̄, Čjiž, Čhyž, Čjiže, Čjiž, Czijz̄ Czijez̄. E: Čejež̄. F: Czēsecz̄.

25. Čerweńka: A: Čerwenka. C: Czerwenka. D: Čerwěnka, Čjerwenka, Čjerwěnka. 26. Čop: A: Schopowa. D: Čjop. 27. Čornak: B: Czornack. C: Czornack. D: Čzornak, Čzórnak. F: Schornag. 28. Čumpjela: A: Čumpl̄, Schumpelin. D: Čumapel, Čumapel, Čjumapel, Čjumapelka, Čjumapelowa. F: Čjumapel.

29. Čelčk: B: Čjeld̄. D: Čjelcž̄. 30. Česla: A: Česla, Česliš̄. B: Čjesla. D: Čjesla, Čjesla, Čjeslina. E: Čjeslina. F: Čjeschla.

31. Delan: A: Delanowa. D: Delan, Dělan. 32. Delenčka: E: Delencžka. 33. Doňhi: D: Dowoha (fem.) 34. Domanja: B: Domania. D: Doman. 35. Domaš: A: Domaschež̄. 36. Domš: B: Domuš̄, Domuž̄. D: Domšhōwa. E: Domš̄, Domšhōwa. 37. Donat: D: Donat, Donatecz̄. 38. Doržan: A: Doršan. D: Doršhan, Doržan. E: Doržan. 39. Dubaw: A: Dubawin. 40. Dudak: A: Dudag. C: Dudack. D: Dudack.

41. Gēdan: D: Gedan. 42. Greger: F: Gregerka. 43. Grolmus (Hieronymus): D: Grolmešowa. E: Grolmus̄. 44. Guda: D: Gudowa.

45. Habran (? Abraham): B: Habran. 46. Halbin (Albin): A: Halbinowa. C: Almin. 47. Halka: F: Halkęcz̄. 48. Hajnik: E: Hayník. 49. Hančka: E: Hančke. F: Hančkowa. 50. Handrij: A: Handriež̄. D: Handriecz̄. E: Handriječ̄. 51. Handrik: A: Handrikowa. D: Handrik, Handrika. 52: Handriska: D: Handriska. 53. Hanica: D: Hanica. 54. Hanik: D: Hanif, Hanikowa. 55. Hanto (Anton): E: Hantecz̄. F: Hanto. 56. Hanuš: D: Hanušhōwa. 57. Hejtman: D: Hejtman. 58. Helas (Gelasius): F: Helas̄. 59. Helgest: E: Heilgesteč̄. 60. Heliš: D: Heliš̄. 61. Henak: F: Henaf. 62. Hendrich: E: Hendrichecz̄. D: Hěn-

drichowa, Hendrich. 63. Herc: D: Herz. E: Herczec, Herczowa.
 64. Hergot: D: Hergott. E: Hergotecz. 65. Heša: C: Hesche.
 66. Hetaš: D: Hettaš. 67. Hobrak: E: Hobrakec. 68. Hodank (Adam); C: Hodank. 69: Hołzik: A: Houbik, Houbig. B. D. E:
 Houbik. C: Houbik. 70. Horb: D: Horb, Horbecz. 71. Hórban:
 D: Horban. 72. Horjenja: D: Horeni. 73. Hórski: A: Horski.
 74. Hrehork: D: Rehorf. 75. Hudžešk: A: Hudiesch, Huseškin.
 E: Hudješk, Hudješkec, Hudješkez. 76. Hušman: D: Huschmanka.
 77. Huzańc: A: Huzianz. 78. Horank: F: Horanč.

79. Jan: A. D: Janež. 80. Janaš: D: Janaš. 81. Janca:
 D: Janežec. 82. Janka: D: Janky. 83. Jenč: A: Jenčsch. B:
 Jenč, Jenč. C: Jenč. D: Jenčec, Jenč, Jenč, Jenč, Jenč,
 Jenčowa, Jenčowa, Jenč, Jenč, Jenč. E: Jenčhec, Jenčowa, Jenč,
 Jenč, Jenčowa. 84. Jenki: D: Jenki. 85. Ješa: D: Jescha,
 Jeschowa. 86. Jérch: C: Jerich. E: Jerich. 87. Jězorka: B:
 Jezorka. D: Jezerka. 88. Jokša: D: Jossch. E: Jofusch. 89.
 Jordan: D: Jordan, Jordán. E: Jordanež. 90. Jórš: D: Jorsch.
 91. Jurak: A: Jurag. D: Juraf. 92. Juranc: D: Juranz.
 93. Jure: D: Jurezec, Jurež. 94. Jurk: E: Jurkec.

95. Karas: D: Karašež, Karaž. E: Karašež. 96. Klock: A:
 Kwožl. 97. Knježk: A: Knesk. C: Knesch. D: Knesch, Kněsch,
 Kněžk, Kněžkowa, Knežk. D: Kněžkec. 98. Kocor: D: Koczer.
 99. Koča: A: Kož. B: Kocz. C: Kožsch. E: Kotsche, Kotschic.
 100. Kočak: D: Kožak, Kotčakowa. 101. Kochta: D: Kochta.
 102. Kokoška: B: Kokoska. 103. Kopač (Khopač): D: Kopac.
 104. Kopař: A: Copar. D: Koppar, Kopar. E: Kopar. 105.
 Kopto: A: Koputež. 106. Korčmař: D: Körçmar, Körçmarfa.
 E: Kortžmarka. 107. Kowař, Kowařk: A: Kowarg, Kowarc. D:
 Kowar, Kowarowa. E: Kowařec. 108. Kral: D: Kralec. 109.
 Krawe: B: Krauz. C: Krauz. D: Krauz, Krauczec. E: Krawe,
 Krauczec. F: Kraucowa. 110. Krečmař: B: Kreczmer. 111.
 Krošik: A: Kroſigk. B: Kroſigk. C: Kroſchik. 112. Křižan, Křižank:
 A: Křiſiang. B: Křiſhan. C: Křiſhan. D: Čezián, Křižankowa.
 E: Křiženec. 113. Kuban: D: Kubani. 114. Kubjela: A: Ku-
 bel. D: Kubelec, Kubela, Kubelina. 115. Kubica: A: Kubiza. C:
 Kubiz. D: Kubicza, Kubicez, Kubiczá, Kubiczina. E: Kubiczéna.

116. Kuchař: D: Kuchar. E: Kucharecz. 117. Kupec: D: Kupczez, Kupczecz. E: Kupczecz. F: Kupcz.
118. Khěžor: D: Kężor. E: Kężor, Kężor, Kężorecz.
119. Khěžka: A: Kęška. C: Kęschke. D: Keschke, Kęška. 120. Khěžkař: A: Kęškar. 121. Khětan (Kajetan): A: Kętan. D: Kętan, Kętanf. 122. Khobanja: B: Kobania. D: Koban, Koban, Kobanecz. E: Kobaña. 123. Khobanski: D: Kobanski.
124. Lešawka: D: Łešawka. 125. Lětař: D: Łetharowa.
126. Libiša, Libuša, Libša: A: Libusł. D: Libišha. 127. Lisak: D: Lišak. 128. Liša: D: Łischna. 129. (?) Lucian: D: Wutſia-necz, Wutczianecz. 130. (?) Lucius: B: Wuciwez. D: Wuciecz. E: Wucziyecz. 131. Lukaš: A: Łucasłek. D: Łukasł.
132. Ławrjeňek: D: Wawrěnyczek.
133. Małki: D: Mauki. 134. Mark: F: Mark. 135. Matthes: D: Matthes. 136. Měréin, Měréink: A: Merzink, Martinecz. B: Měrcinecz, Mircjing. C: Mercinecz. D: Mercinecz, Mirzinecz. E: Měrcinecz. 137. Měřš: C: Mihrsch. D: Mirsch. F: Měrschez.
138. Měšef: A: Mescherez, Meschteret. D: Mlescher, Měšcherka, Mě-schérówka. E: Mlescher. 139. Mětowski: D: Metowski. 140. Mě-trach: A: Metrag. 141. Mjeń: Mleniez, Mehn. D: Měhn, Měnecz, Měn. E: Měn, Měnecz. 142. Michał, Michałk: B: Michauf. D: Michawecz, Michalk, Michauf, Michaukecz. 143. Mila: D: Mihlez.
144. Mikl: D: Miflecz. 145. Mišnař: A: Misnar. D: Mischnar. E: Mischnarez. 146. Mič: A: Misch. D: Mitzecz, Mitz.
147. Mlynk: D: Moňk. 148. Móre: D: Morz. 149. Mróz: D: Mrož, Mrozej. 150. Mucha: A: Mucha. 151. Mulka: D: Mulka. 152. Mužik: A: Muſigł, Muſik. B: Muschik. D: Mužik, Mužik. E: Mužik.
153. Najownik: D: Najownikowa. 154. Narćik: A: Nar-ćigł. E: Narćijcez. 155. Němc: B: Němbz. D: Němcz, Němczowa.
156. Njechač: D: Něchač, Něchař. 157. Nowak, Nowaček: A: Nowatsch. D: Nowak, Nowaček, Nowakowa, Nowacž. E: Nowaček. 158. Nowotnik: A: Nowottnik. 159. Nowotny: D: Nowotne.
160. Pan: A: Panęz. 161. Parjeńca; A: Parienča. D: Pa-reńca, Parencz. 162. Pastyř: D: Paſtorecz. 163. Pawl, Pawlik: B: Pawez. D: Paulicł. E: Pawecz. 164. Pjecař: D: Pěčzarecz.

165. Pjekař: D: Pekar, Pěker, Pěkar, Pěkarowa. 166. Pjele: D: Pělž, Pělcz. 167. Pjech, Pješk: D: Peč, Pěschke, Pěške, Pěšk. E: Pěškowa. 168. Pjerak: D: Pěraf, Pěrahaf. 169. Pjetaš; D: Pětaš. 170. Pjetran (? Pječan): D: Pěčan. 171. Pjetrik, Pjetřka: C: Pežkowa, Pežskowa. D: Pětzif, Pěžikowa, Pěžikowa, Pežif, Petzifkowa, Pežkowa, Pěžif, Pežif, Pežif. F: Pežifikowa. 172. Pilk: D: Pild. 173. Piwarec: B: Piwarz. C: Piewarz. D: Piwarz, Piwarz. 174. Polenk: D: Pošenfowa. 175. Polich: C: Polich. 176. Ponich (? Ponik): E: Ponich. 177. Požer: B: Požer. C: Posor. D: Požer, Požer, Požerowa. E: Požer. 178. Prawda: E: Prawda. 179. Prosk: E: Prosf. 180. Psyk: D: Psfkowa. 181. Pumpak: E: Pumpaf. 182. Pusćin: B: Pućzin. D: Pućzina. 183. Putnik: D: Putnikowa.
184. Rak: D: Raf. 185. Ramš: D: Rahmž, Ramſh. 186. Rječk: A: Rečk, Rečkež. B: Recke. C: Rečschf. D: Rečk, Rečzf, Rehczf. E: Rečk. 187. Rjelka: A: Relke. 188. Ripiš: D: Ri-piš. 189. Rohač: D: Rohatzcz. 190. Roch (Rochus): D: Roch. 191. Rjek: D: Röckež. 192. Roséa: D: Rosča. 193. Rotk: D: Rothf, Rotf. 194. Rumlich: D: Rumlichowa. 195. Ryčerja: A: Rečerja. D: Rečzera. G: Recera.
196. Skała: D: Schkale. 197. Skop: A. D: Škop. 198. Słoda: E: Swodžic. 199 Smočk: A: Schmožschf. 200. Smoleń: D: Smoler. 201. Smola: A: Smowa. 202. Suba: D: Suba, Sube. 203. Subowski: D: Subowski, Subowſkcz. 204. Sučk: D: Sucž. 205. Suchi: D: Suchi. 206. Suchan: A: Schuchanin D: Suchan. 207. Suk: D: Suczež. 208. Sušk: A: Schusf. B: Schüssf. D: Sužf. 209. Swětlik: D: Swotlik. 210. Syman, Symank: A: Schemanf. D: Semank. E: Semanež.
211. Šatel: D: Schattel. 212. Šćerbak: A: Čerbagf, Čerbag, Scherbagf. B: Čerbagf, Čerbagf. D: Schčerbak, Čerbag, Scherbag, Schčyrbak, Schčirbak, Ččerbag, Ččerbag, Ččerbagowa, E: Ččerbag, Ččerbag, Ččerbagacez. 213. Šćepan: F: Ščepan. 214. Šewc, Šewčik: D: Schewcz, Schewcz, Schowcz, Schewčikowa, Schewčikowa. E: Schewež, Schewtžik. F: Schwež. 215. Šělhawy: C: Schelhawe. D: Schelau, Schélhaw. E: Schélawicz. 216. Šery: C: Schür. 217. Šiman, Šimank: E: Schimanec, Schimanf. 218. Škorjel: E: Žkorēl. 219. Škórnja: D: Schkorňa, Schkorňowa. E: Žkorňa.

220. Šmis: D: Schmijš. 221. Šoca: B: Schoža. 222. Šołta: A: Solta. D: Schowczež, Schowta, Scholcja, Schówčina. E: Schowczež, Schowczež, Schowcžina. 223. Šosaf: B: Schosarež. 224. Špon: D: Schpon. 225. Šrama: D: Schrama. 226. Šrybark: D: Schrébark. 227. Šunter: D: Schunter. 228. Šworrader: A: Schworader.

229. Trepl: E: Treplicž. 230. Trumpjel: D: Trompel. 231. Tryčk: B: Tref.

232. Wałda: E: Wawdžicž. 233. Wanak: D: Wanak. 234. Wawrij, Wawrik: D: Wawrecž, Wawrik. 235. Wjeraba: A: Jerab, Jerabež. D: Wérbecž, Wérab, Wyrab, Wireba, Wéráb, Weyrēba, Wérēba, Werheba. F: Werabež, Wérabe. 236. Wérchač: D: Wirhaž. 237. Wičaz: A: Wižiasž, Wižšhaž. B: Wiežas, Wiežas. C: Wiežasž, Wiežšasž. D: Widzas, Wiežaz, Wižas, Wiežas, Witczas, Witczazecž, Witczazowa, Witczas, Wittczaz. E: Wiežaz. 238. Wićenc: D: Witcziencž. 239. Winař: D: Winarowa. 240. Wobza: D: Wobsecž. 241. Wokač: A: Wokatschin. 242: Wólman: E: Wolmanecž. 243. Woleńk: D: Wolenkež. 244. Wornačk: D: Wornaczkež. 245. Wowčeř, Wowčeřk: A: Wouſcherk. C: Wowžeř. D: Wowčer, Wowčer, Wowčeř, Wowčeřk, Wowčeřkowa, Wowčeřkowa. E: Wowčer. 246. Wróbl: A: Robl. D: Robel. 247. Wučeřk: C: Wucžer. D: Wutčer. 248. Wudžečk: B: Wudžiiecz. C: Wudtzeck. D: Wutžečkež, Wudžecž, Wudežečkež, Wudežeček. 249. Wudžeńc (?): D: Wujciencž. 250. Wujanc: B: Wuianz. D: Wuiancž, Wujanczowa. 251. Wuhr: D: Wuhrecž.

252. Ženich: D: Ženkež, Ženich. 253. Žid: D: Žid. 254. Žors: D: Žors. 255. Žur: E: Žurecz. 256. Žurc: D: Žurcz.

Z boka dotalnych jednorych mjenow su tež scěhowace zestajene zapisane: a) Delnych Pješkec: D: Delanež Pěškecž. b) Knježi wowčeř: D: Kněži wovčer. c) Stara Grolmusowa, Hendrichowa: D: Stara Grolmešowa, Hěndrichowa. d) Starych Horbec, Pastyryc: D: Stareč Horbež, Paſterecž. e) Zymny Kowaf: D: Žemné Kowar.

III. Wjesne mjena.

1. Baćoń: D: z Bacžena.
2. Bolborcy: E: z Borboricž.
3. Boranecy: A: Boranež. D. E: z Boranecž.
4. Boršć: A:

Boršč. 5. Bóšecy: D: z Božiš. 6. Brěmjenjo: D: z Bremenia,
Bremén. 7. Brězow: D: z Bržowa. 8. Brězynka: D: z Brezanki.
9. Bronjo: E: z Bróna. 10. Bukowna: D: z Bukowneye.

11. Čelchow: D: z Čelchowa. 12. Čorne Noslicy: D: z Čjór-
nowſliš.

13. Čemjeřcy: C: Čjemericž. F: z Čjemerisž.

14. Dalicy: D: z Dalicž, z Dalicž, z Daliz. 15. Dobrošecy:
D: z Dobrejicž. 16. Dubrawa: D: z Dubrawe. 17. Dubrawka:
D. E: z Dubrawki.

18. Džěchorecy: E: z Džehoricž. 19. Džěžnikocy: E:
Džěžníkocž.

20. Haslow: D: z Haſlowa. 21. Holešow: D: z Holžowa,
Holža, z Holěšhowa. 22. Hownjow (Hunjow?): D: Hujnow,
z Huwnówa. 23. Hóznica: E: z Hóznicze. 24. Huska: D: Húſka.

25. Jaseńca: D: z Yaſencze, zu Yesen. 26. Jatřobjo: D:
z Yačzeba. 27. Ješicy: D: z Ježiš, Yeschiš, Ježiš, Ježicž.

28. Kamjenej: D: z Kámeně. E: Kamenianska. 29. Klukš:
A: Klígkſh. 30. Konjecy: D: z Končez. 31. Křiwa Boršé: D:
ze Křiweje Bosčej. 32. Kwaćicy: D: Kwatícz, Kwatcjež. E:
Kwaticž, z Kwacjež.

33. Khasow: D: z Kaſhowa, Kaſhově (loc. sin. præp.). E:
z Kaſhowa. F: z Kaſhowa. 34. Khelno: D: z Cölnâ, z Kelnâ.
35. Khobanjow: D: z Kobanówa.

36. Ledžborecy: D: z Ležborecz. 37. Lipinki: E: z Lipinkow.
38. Lutowě: D: z Lutobčja, zu Lutobičž, Lutobiež.

39. Łomsk: D: z Womska. 40. Lupoj: D: z Wupeye, z Wu-
peye. E: z Wupeye (Luppaw). 41. Łušć: D: z Wuschtęža,
z Wuſtčja.

42. Malešecy: D: Małeſhiš. 43. Malsecy: D: z Mauecz, (zu
Mausež). 44. Měrkow: D: z Mirkowa. 45. Móšecy: D: z Mo-
ſhecz. E: z Moſhečž.

46. Njebjelšicy: D: z Něbelſhicz. 47. Njezdašecy: D: Něž-
dašicž. 48. Něwsecy: D: Něwſecž.

49. Přeždrjeń: D: Psžedrén, Psžedrén, ze Psžedreňa, ze Psžé-
drenā, Psžedrén. E: Psžedren. F: ze Psžedreňa.

50. Radwoř: D: z Radwora, z Radwora, Radwore (loc. sin. præp.). E: z Radwora, z Radwořa. 51. Ratarjecy: D: Rhatarecz, z Rataręcz.

52. Smječkecy: D: ze Směškacz, F: ze Směčkacz, ze Směčkacz. 53. Smochéicy: A: Schmochaciž. D: Smochęicż, Smožicż. F: Smochęicż. 54. Sowrjecy: D: ze Soworicz. 55. Stróžišco: D: Strožyžco, Strožyjč, ze Strožyč, Strožič, ze Strožišča, (něm: Strožic). E: (něm: Strožic). 56. Sulšecy: D: Sulzecż.

57. Wjelkow: D: z Wělkowa. 58. Wotrow: D: z Wortrowa, z Wotrowa.

59. Zarěč: B: Saric̄. 60. Zdžary: E: ze Žďjarow. 61. Zelená Dubrawka: D: ze zeleneje (zeléneye) Dubrawki.

62. Židow: D: z Židowa.

IV. Druhe słowa.

D: yene starobé 61 lěth. D: Stareye Pašterki Radworskeje žowžicžka, starobé 10 lěth. E: džowtžicžka.

§ 4.

Přidawk serbskich swójbnych mjenow.

Podawam tudy jenož te, kotrež so (wyše tych we § 3. II. podatych) we radwořskich farskich matrikach namakaja.

Tute mjena podawam we nowym prawopisu; jeno tam a sem přistaju wašne stareho pisanja.

Bachert. Bajer. Bałcař (Baužer, Balzer). Bambroch. Bamž. Banak. Baran. Barč. Barš, Baršk. Bart, Bartk, Bartko. Bartuš, Bartušk. Bažant. Belanski. Bemak (Böhmaf). Benš (Böhlisf). Bezoda. Bezwski. Běbrach. Bělk. Běr. Bětnař. Bězman. Bjar. Bjargel. Bjarš. Bjedrich. Bibas. Bibik. Biwš. Bobak. Bodrich (Böwdrich). Bohot (Bōwot). Borš, Borša. Bortlk. Bosak. Bošk. Botač (Bottacž). Bracht (Brächt). Branc (Brantz = Frantz), Branck, Brank Brankačk. Bransk, Branski. Bratřík. Brebrank. Brězan. Broda. Bróski. Bruk, Brunk. Bryca, Brycka. Bryl. Bubennik. Bubnař. Budich. Buh. Bulank. Busćan (Buſćian 1782). Bünk.

Cawnik. Comak. Cybjelnik (Čebelnif). Cybla.

Čeč (Četš). Čeeel (Čecheczel). Čech. Čoch. Čorlich. Čorny. Čunka.

Čabran (Čjaber, Čhaber, Zaber, Čhabran). Čelk. Čemjera. Čik. Čuška (Čchóšče, Čchusče).

Dalwig. Debik. Dejo, Dejko (Deike, Doike). Delanski. Dełanka, Deleńka. Delny (Dehlny 1786). Deman. Dica. Diznař. Dolhi (Dowhi, Douhi, Duhy). Domaška. Domla. Domšik, Domšk. Domšula. Dornik. Doržan, Doržank. Drejany. Dubski. Dučman. Duda. Dudel. Dunš (Duntš).

Dzéd. Džiswawk.

Fala (Bała). Faltyn, Faltynk. Fulk. Fosćank.

Garba, Garbas. Garbař. Gerš. Glawš. Glora. Gnawka. Golian. Granich. Gregel (= Greger). Grěnc (Gréncz). Grolmus (Głormuš, Rłormuš, Łormuš). Grubert.

Habiš. Habold. Hačenčk. Hadam. Hadamec. Hadler. Hajdan. Hajeř. Hajna. Halka (Hawka = Gallaš). Hałš. Hamorka. Hampel. Hamš. Hantš (? Hanč), Hantška (? Hančka). Hančik. Hantuš. Hans, Hansk, Hanski. Hapač. Harnaš, Hrnašt. Har-nab. Haša, Haška. Hatas. Hatanski. Hawštyn (Hauſtein, Hauß-stein = Augustin). Hebert. Hečik, Hečka. Hejduša, Hejduška. Helak. Hemš. Heńca. Henč. Henka. Henik (Hönich). Herba. Hergot. Herčik (Herčik, Hertšikig, Heržig, Hershik). Herjenc. Herta. Hěblak. Hicka. Hila. Hilba. Hilbjenc. Hilman. Hiob. Hiršik. Hlupy (Huppe). Hoba, Hobki. Hoderk. Holan. Holanski. Holbrich (= Ulbrich). Holč. Holer. Holšajder. Hołšk (Hołšek, Hołšče, Hovšče). Hołbjeř. Hołbian. Hopjel. Horak. Horbač, Horbak, Horbašk. Hórčanski. Hórčik. Hórka. Hórnik. Horst, Hoš, Hošk. Hozař. Hrehor. Hubač. Hučan. Hučanski. Hudža. Hul. Hulenk. Huntas. Husak (Hužák). Husty. Hutowski. Huzak.

Jacka (Jačka, Jaſf). Jacsław, Jacsławek (Jaſław, Jaſław). Jakub. Jakubaš, Jakubašk. Janto. Jekla. Jekla. Jenich. Jerš. Jeršik. Ješka. Jérmus. Jórdank. Jóršik. Julak. Juras, Jurask. Juriš.

Kabač. Kajlich. Kanca. Kapla. Kapler. Kara. Kasel. Kaš-pork. Kekler. Kerbach. Kerk. Kić (Rietja, Ritscha, Riesch, Rijše). Kijanka. Kislink. Klamař. Klaw. Klawkuš. Klečka. Kleňka. Klimant. Klin. Klingust. Klotk (Kwotf, Klotfe, Quotf). Kmječ.

Kmoch. Kóčka. Kochan. Kokula. Kola. Kolich. Kolk. Konecht. Konik. Konopač. Kopka. Kopla. Koplanski. Kopri. Kordas. Kordowa. Korch. Korzynski. Kós. Kosak, Kosačk. Kostel. Košla. Kowa. Kowański. Kózleř. Kózlik. Kozoł. Koženk. Krakowski. Kraska. Krawčik. Krempka. Krjedel. Kromka. Krodich. Krons. Krunca. Krupa. Krupář. Kruša. Krušwica. Kruwjacy. Kryša. Kuba. Kubańka. Kubaš. Kubjenc. Kubik. Kubš. Kućan, Kućank. Kudžela. Kujaw. Kulka. Kumjel. Kumš. Kun. Kunat. Kundiš. Kuniš. Kunt. Kupa, Kupka. Kurjenc. Kurink. Kurjo. Kušk. Kwoč.

Khěžnik. Khila. Khilan.

Laras. Laski. Lawkus. Lebeš. Lebza. Ledžbora. Lejdr. Lelanski. Leska. Leša. Lešawa. Liliak. Lina. Linak. Linart. Lintwor. Lipař. Lipič. Lipnař. List. Liška. Lišna. Lišnař. Loba. Lohač. Lorc. Lorenc. Lubjenski. Lubk. Lubš. Lulak.

Łahoda. Łusčanki (Łusčanf).

Makač (Machač). Małchař, Małchark (Małchar, Małcharf, Maičar, Maičar). Manjowka. Mar. Maréik. Maréin, Maréink. Marik. Matka (Matthef, Matef, Matif, Matfe, Matfy, Mattif, Mathke, Mattig). Matečk. Matoš (= Mathäus). Mechelk. Melas. Melda. Mersiowski. Měrč. Měřšik. Měščank. Měškank. Mětka. Měto. Mjertynk. Mjerwa. Mička. Mih. Mihan. Michalc. Mikala, Mikola. Mikanja. Mikluša. Miklič. Miklawšk. Milota. Mitaš. Mlóck (Mļuž). Mlynčík, Mlynčink (Montjžif, Montjžinf). Morik. Moš. Mótk. Motsk. Mozak. Mrózk. Muc. Mudro (Mudre, Muder). Mudroch. Mulanski. Murch. Myslak.

Nada. Nadobny. Najč. Nartišk. Natuš. Nawka. Nawożeńka. Něč, Něčk (Netsch, Nitschka, Nitsche). Njekuša (Někušh, Níkušh, Někušha, Nukušha, Nefsħ, Nifisħ, Nifħsħa). Nuk. Nykela.

Pack. Panč (Panž, Pantšh). Pata. Pawoł. Pawluša. Pječhula. Pjeranc. Pešel. Pjetraš. Pjeza (Pehše). Pětranc. Pětrik. Pětruša. Pětř (Petcj). Pětyrk. Pilak. Pincel. Pinka. Placak. Pohonč. Polak. Polan. Polk. Połdrak. Pop. Popel. Popik. Por. Postel. Pranc. Prencl. Pribst. Probst. Próca. Pruski. Puchert. Pumpak.

Rab. Rabowski. Raca. Rachel, Rachlowc. Reda. Rjekuša. Rjela. Renig. Retich. Rězak. Rěznik. Rib. Ribš. Riecz. Riška.

Rišnař. Riwna. Roč. Ročka. Rodnik. Rohačk. Rokot. Rola. Rórák. Roztok. Róžant, Róžančík. Rožeński. Rubelt. Rudník. Runač. Ruška. Ruzla. Rybak. Ryčela. Rycha. Rychtař. Rympl. Rynč.

Salowski. Satan. Senda. Serb. Serbin. Słodenk. Smok (*Schmuſ*). Smolik (*Schmolif*) Smora Soba. Sobocha. Sobotka. Somot. Sowa. Sowka (Sołka — *Solfe*). Spótka. Strnad. Stus. Subš. Sukowski. Swak. Swědom. Swoboda. Swora (*Smor*, *Czwar*, *Czwor*). Sykora.

Šarlach. Šaw. Šéapan. Šéepank. Šela. Šelc. Šělk. Šěrch. Šěrc. Šěrach. Šibš. Šišk. Šklenčeř (*Schlender*). Škoda. Škórnjak. Šlapka. Šloca. Šmala. Šmarander (*Smurander*). Šócka. Šolach. Šołtka. Šórcuch. Šosark. Špihel. Špitank. Šrybař. Šrus. Štucak. Štus. Šula. Šuleř. Šuš. Šweda. Šwer. Šwoj. Šwurak.

Tačink. Tafla. Tata. Tatař. Tkalc. Toč. Točka. Trabaus. Trah. Trań (*Thren*, *Train*). Trumpleř. Tupak. Turk. Tyč (*Tetſch*). Tyfel (*Tefel*). Tykanc (*Tefanç*). Tyšeř.

Vic. Vicki.

Wačka. Wajkrt. Wakwica. Wandrak. Warik, Warko. Wawr. Wecka. Wedlich. Wels. Wjerchan. Wjerš. Wjesela. Więek (= *Beit*). Wičežk. Wićk. Wincař. Wipel. Wobjeda. Wočka. Wodnja. Wojnař. Woch. Woko. Wokačk. Wolenski. Wopa. Wóršlik, Wóršlk. Wornač. Wornak. Wornař. Wortik. (Wostyn = Fostyn). Wóski. Woš. Wošik. Wota. Wowdrich. Wowk. Wučank. Wučenc (*Wuzenç*, *Wuzienç*, *Wušianç*). Wuhlenk. Wuješ. Wuješk. Wujk. Wul. Wulki. Wurodžanski. Wušik.

Zahroda. Zahrodník. Zachris. Zarjeňk. Zarjeňčk. Zbóžny. Zeleř (*Schler*). Zelnak. Zemak. Zenda. Zibař. Zmij. Zub. Zunzel. Zynk (*Zenk*).

Železník (*Zelesnif*). Žofka.

Druha zbérka.

Nastawki w selakeho wopriječa.

§ 1.

Juramentum Dotalium Camenensium, 7. nov. 1685.

To je: Poddanska přisaha Kamjenjanow, 7. novembra 1685 we Zdžeri budyšinskemu tachantej a radwořskemu

faranjej wotpołožena. Spisana wot Jurija Hawštyna Swětlika. (Hl. Čas. Mać. Serbsk. IV, 1867. str. 580, XVI, 1. — Pism. Kath. Serbow str. 38, XVI, 1.)

Mé wsřicé Zromadni z Kameňene poddani též Czérkwicze S. Krížja Nadwořiu, pjsahamé Bohu tu pjez te yoho SS. Evangeliju, že mé nascheny hnadney huschey huſoknoſci, yak (z Egérem Titulom) tom huſocé Dostojnom ha huſocé Čeſtejšónom hnadnom Knezeny Mercjeney, Nandusey Brücknerey wot Brückentýna, Miſhanskoho Biskopſtva pjez Wobeye Wujicé Žastovníkem ha Buděskom Da-chantey ic., pjetom též tém Duchownom Knezeny toho Ějaža Nadworskem Fararey, Kn. Magistrey Yuryey Haužteney Swětlikeny ha po ūnom po Pravom pjskodném Potomnikam yako nascheny bliſchey huſoknoſci, že yim hezémé kujdē Ějas boc̄ požuſhni, žwerni ha žwuzowni, též tenužamému Wujitk ha Požitk¹⁾ po naschom Žamo-ženiu potac̄ ha zpěhwac̄; též wsřiczku Rětjeſci, Žkodu, ha jtož ke Žkodje yim boc̄ móhwe, wotwobročic̄, ha naž kujdē Ějas tak za-žerjeſci, kaž žwerném ha Žměromném Poddanam pjsiton ha pjsihodži ho zadžerjeſci. Tutak nam Véh zpomož tu pjez te yoho SS. Evangelije. Amen!

Přisp. „Juramentum Judicis et Scabinorum Camenæ 1685“ runa so z wuwzaćom sčehowaceho započatka cyle hornej přisazy. Ja R. R. Schowta (Starší) Kameney, kij pod žarařa Nadwořu žwuscha, ha tam samstné poddan teyē Czérkwicze S. Krížja Nadwořu, pjsaham Bohu atd. kaž we § 1.

§ 2.

Rozsudk perikopow, k čišcej přihotowanych a censurje podatych.

(Hl. Časop. M. S. IV. 1867. str. 580, XVI, 2. — Pism. kath. Serb. str. 38. XVI, 2.)

Čeje su rozsudžowane perikopy a čeje je rozsudženje, nje-daše so dotal z wětoséu wuslědžić. Tutón rozsudk wopřija tři rukopisy; prěni (A a) je najkrótsi a po pismje drje Swětlikowy. Rukopis (A b) je na A a zloženy, ale ma trochu rozdželné pismo a pismiki. Móžno, zo je wot teho sameho spisačela, ale

¹⁾ t. j. Nut und Frommen.

z lěpšim pjerom a z wjetšej prócu pisany. Rukopis B ma, z wuwzačom čaha někotrych pismikow, te same pismo kaž A b.

Čas spisanja njeje přistajeny, ale hodži so z texta sameho wuslědžíć. „B 14“ powoła so na Bierlingowe pismo (najskerje „Didascalia seu orthographia vandalica“ z lěta 1689; hewak wot njeho ničo čišcane njeznajemy). Citacia njedželow po starym mišnjanskim wašnju (post Trinitatem) pokazuje na to, zo je rozsudk před lětom 1694 spisany, we kotrymž bu romske wašnje (post Pentecosten) poručene. Džiwajo skóněnje na zavodne slova we A a a A b: „cujus hactenus dux necdum ullus exstiterit“, dyrbimy spisanje k najpozdžíšemu do lěta 1690 stajić, hdžež so perikopy přeni króć čišachu. Čas spisanja leži potajkim mjez 1689—1690.

Dokelž je rukopis A b zwjetša z A a jenajki, njepodam jón dosłownje, ale přispominam jeho wotkhilki we přispomnjenkach.

I. Rukopis A a.

Dum obiter, et defectu temporis, solum hincinde reviderem a Rdissima (tit.) Dominatione Vestra mihi tradita Evangelia, a quodam in Dominicas anni conscripta; vidi Authorem libelli operam utrumque sedulam, neque omnino ineptam navasse ·hujusmodi labori, cuius hactenus dux necdum ullus exstiterit: notavi tamen non pauca etiam inconvenientia, et adhuc defectuosa illis contineri.

Nam 1) litteras **é** (id est **e** mutum) et **ő** non habet, neque a puris **e** et **o** distinguit, ideo consequenter nec voces **te** (id est: tu) et: **te** (id est: istud vel hoc) distinguunt. Sic etiam: **wón** (id est: iste) et **won** (id est: foras) similiter confusa manent, et caetera similia.

2) Litteram **g** immiscet saepius sine necessitate et contra naturam nostri idiomatis: adeo enim lingua nostra litteram hanc aversatur, ut quantum possibile est, potius **h** vel **y**, id est **j** consonantem, loco ejus substituat, ut: Hrehor, id est: Gregorius. Yuri, id est: Georgius. Herta: id est: Gertrudis. Žpihel a Germanico Špigel. Tehel a Germanico Ťigel etc.

3) Subinde polonizat flosculum, ut adhibendo **fž** loco nobis noti **sch.** Similiter et verba per morem polonicum inflectit, ut: prawascho loco prawescho.¹⁾ Džascho²⁾ pro džescho.²⁾ cžinone³⁾ pro cžiňene³⁾ etc. Pari ratione vocem gdyž proprie polonicam usurpat loco nostri: děž. Item more eorundem particulam dla (id est: propter) anteponit suo casui, cum⁴⁾ apud nos postpositivum sit. Item mez ipsi significat: inter — more tam bohemico quam polonico, ubi nos: bez dicimus etc.

4) Improprae explicat terminos Scripturæ, ut: praeparabit viam vertit iste: z — hotowacž;⁵⁾ cum z — hotowacž⁵⁾ non tam praeparare, quam exornare significet. Similiter: militiae coelestis vertit ille ryčarstwo, cum hoc heroismum potius sonet, quam militiam; etenim militia proprie significat woyna vel (ut hic sensus requirit) Wójsko⁶⁾ et plura similia.⁷⁾

5) Litteram **f** in principio etiam vocabuli pro duro **f** duplicat, cum tamen id nullum idioma facile admittat, ut lit-

¹⁾ Ab: prawescho.

²⁾ Ab: džascho, džescho.

³⁾ Ab: tžinone, tžiňene.

⁴⁾ Ab: cum juxta omnem nostrum loquendi modum sit postpositiva. Item kome (t. r. kromě, česey) debet significari: nisi, quod nos vertimus: k hiba. item měz etc.

⁵⁾ Ab: z — hotowacž.

⁶⁾ Přírun. B. 18.

⁷⁾ Rukopis Ab tudy pokračuje: uti Dominica IV. post Trinitatis in Epistola primitiae vertit prenička, id autem non significat primicias, sed primi-foetam, v. g. vaccam, ideoque ponit causam pro effectu. Sic etiam in Evangelio Dominicæ ejusdem wutčownik significat ipsi magister, cum notum sit, hoc vocabulo discipulum significari: magister vero vertit ipse wutčink contra notum vocabulum: mižter, cum ro wutčink non a wutžicž, sed a wutžinicž potius derivetur significetque proprie effectum. Consequi absurdum. Loqui ipse vertit rytzacz (loqui vel sermocinari) in Epist. Dominicæ s. Trinit. more suo communiter loco ě punctuati y substituens. Hinc autem sequetur, verbum sermo debere juxta ipsum verti ryť, quod absurdissime sonat et longe diversam a sermone significationem habet.⁸⁾ Apud nos vero sermocinari rétzecž significat, et sermo rětz sine omni absurditate, sicut et ipse Dom. III. Quadrag. in Epist. habet.

⁸⁾ Přírun. B. 11.

teram consonantem in principio dictionis duplicit; neque hoc opus est nobis: litteram enim **f** semper pro duro observare oportet, litteram vero **z** pro molli adhibere.

6) Author hic non aliam editionem inspexisse videtur, quam solam germanicam,*) et hinc sicut ista germanica est in certis subinde locis utcumque laxe et aequivoce versa, sic iste in Serbico adhuc multo laxius id præstat, aberrando plane a vero,⁹⁾ ut Dom. II. Trinit., ubi habetur: *juga boum emi quinque*, iste inspiciens solam germanicam: *fünff joch oħſen*, intellexit voces: *joħ oħſen* composite (*joħ-oħſen*) non divise, uti revera sunt.¹⁰⁾ Hinc sententiam dictam vertit *pecz wowow k čenonu*,¹¹⁾ cum deberet esse: *pecž pžahow wówow*.¹²⁾

7) Ponit interdum, ut dicimus, quid pro quo. Sic Dom. Lætare in Epist. ubi habetur: qui natus est secundum carnem ipse reddit: potom tžasu,¹³⁾ id est: secundum tempus, cum tamen ibi proprie fiat comparatio inter carnem et spiritum. Adhuc lepidius vertit in festo Circumcisionis in Epist., ubi habetur: lex paedagogus noster fuit etc, quod ipse reddit hoc modo: te kazne su nařž wutčownik byli, že be my přes tu Weru prawi byli.¹⁴⁾ Kazňa¹⁵⁾ enim non proprie legem, sed mandatum significat,¹⁶⁾ et wutčownik (seu hutžownik)¹⁷⁾ non paedagogum sed discipulum exprimit. Voluit for-

*) Tele słowa plaća też najwyżejemu dźlej druhich přeložkow, wosebje we wšelakich paćerjacych knihach, kotrež dawno na wurjedżenje germanismow čakaja.

⁹⁾ Ab: et a proprio sensu plane recedit.

¹⁰⁾ Ab: ipse inspiciens solum germanicum: *fünff joch oħſen* fecit ex vocabulis *ioħ oħſen* (quae sunt absoluta) *joħ oħſen* id est *boves jugales*. Přirun. B. 19.

¹¹⁾ Ab: *pecž wówow k čeňonu*.

¹²⁾ Ab: *pecž pžahow wówow*.

¹³⁾ Ab: *potom tčassu*.

¹⁴⁾ Ab: *te kazňe su nasch Wutčownik byli, že bě my přes tu Weru prawe boli*.

¹⁵⁾ Ab: *kazna*.

¹⁶⁾ Ab: *lex enim significat Zakon*.

¹⁷⁾ Ab: *Wutčownik vel Hutžownik*.

tasse hoc loco præcepta Domini annihilare et solam fidem ad justificationem elevare. Similiter Dom. X. post Trinit. in Evang. verba hæc: et circumdabunt te inimici tui vallo vertit omnino ridicule: budža wokowo tébe (NB. z wozami) so zyezdžowacž,¹⁸⁾ id est: congregabuntur circa te curribus.¹⁹⁾

8) Excurrit subinde nimis libere per additiones suas proprias. Sic Dom. III. Adventus in Evang., ubi habetur: arundinem vento agitatum — ipse addit seu repetit verba: Cefžčo wy wohladacž.²⁰⁾ Similiter et reliqua ibidem absque necessitate adauget. Item Dom. X. post Trin. in Epist. verba: ad utilitatem vertit: gmeinskem wužitkey.²¹⁾ ubi rō: gmeinskem²²⁾ additum est etc.²³⁾ Kónc rukopisa Aa.

III. Rukopis B.

Malae et inconvenientes Versiones Sacrorum textuum potiores.¹⁾

1) Nox præcessit. ta nocz yo seifšwa; id est: orta est. Dom. I. Adv. in Epist.

¹⁸⁾ Ab: budža Wokowo tébe (NB. z wozami) so zyezdžowacž.

¹⁹⁾ Ab: Item in Epist. ejusdem Dom. verba: aliis (datus) spiritus scientiae ipse vertit: budža retčač Wottech kumſztow. id est loquentur de artibus. Přirun. B. 21.

²⁰⁾ Ab: Cesžo wy jenu kčinu wohladaž, kotruž Wétr tam a ssym dujo?

²¹⁾ Ab: gmeinskem Wužitkey.

²²⁾ Ab: gměinskem.

²³⁾ Tu je rukopis Aa skónčeny, mjez tym zo rukopis Ab dale piše: 9. Impropræ quædam, et contra grammaticales leges vertit; nam: eeee, quamvis ad plures fiat sermo, nihilominus in singulari vertit: Hladay, quod est: vide; cum tamen sensusclare demonstret, pluraliter id intelligi debere, scilicet Leycžo, qui error non tantum in præfato Evang. Dom. II. Adv.: sed etiam alibi saepius repetitur.²⁴⁾ Sed de hoc jam supra notatione 4. etiam nonnulla dicta sunt. In Evang. festi SS. Trinit. terrena vertit czélne contra litteram. Insuper vox czélne magis significat vitulaceus, quam corporeus, nam hoc posterius nobis significat: cžewné. — Kónc rukopisa Ab.

²⁴⁾ Přirun. B. 10.

¹⁾ Rukopis B. wospjetuje něštožkuli z Aa, Ab, ale podawa wšelake tam njenaspomnjene wěcy; tehodla jón cyły sobudžělu.

2) Discipulus plerumque vertit posow, quod est nuncius vel Apostolus. ibid. in Evang.

3) Propheta vertit wefzčownik id est ariolus. ibid.

4) Subjugalis. pfžiwutčoneye id est assuetus seu addiscens, quod est generalissimae significationis. ibid.

5) Aestas: to čeple id est calidum simpliciter. Dom. II. Adv. in Evang.

6) Crapula et ebrietate zrěnim a žranim, ubi primum incognitum Serbis videtur, secundum vero significat voracitatem, itaque ebrietas non explicatur.

7) Ut adverbale vertit: srosemajčo, id est (intelligite), scilicet verbum pro adverbio et cum violentia; ut enim significat yako. Dom. III. Adv. in Epist.

8) Jam quaeritur inter dispensatores vertit Nieb fso wáčei neptya etc. scilicet quod textus habet affirmative, ille vertit negative. ibid.

9) Sed in hoc non justificatus sum — vertit: ne iſ ſ o m p r a w e id est: non sum justus, ad litteram autem non satisfacit. Nam justus est, pui nunquam in eo genere deliquit, in quo dicitur justus; justificatus autem dicitur, qui ex iniquo factus est justus. ibid.

10) Ecce vertit Hladey, cum sit ad plures sermo, cum debeat esse: Hleyčzo.²⁾ In Evang. Dom. ejusd.

11) Loqui vertit rytěacz in eodem Evang. II. Domin. et alibi communiter, scilicet loco ě substituendi y. Hinc autem sequitur, quod vox sermo vel loquela pariter debeat verti: rytě, quod absurdissime sonat. In festo S. Stephani seu (ut ipse nuncupat) feria II. Nativit. Domini, in Epistola verba: plenus fortitudine ipse vertit: powny močow, id est per ě punctuatum, quod non jam significat virtutem; nam hoc scribi debuissest per simplex e, dum autem litteram ě punctuat, magis significat, salva venia, urinam, quam quid aliud. Igitur sicut vocem loquela vertere debemus rétě, ita et loqui vertere debemus rétěcz, scilicet per ě, non per y.³⁾

²⁾ Přirunaj A a 9, not. 23.

³⁾ Přirunaj Ab 4, not. 7 Ab.

12) Dom. IV. in Epist. vocem modestia vertit pfše-
ćeliwoscż, id est: amicitia seu amabilitas.

13) Ibidem: oratio — vertit prósba, quod potius signifcat: vanitas.

14) In Evang. hujus Domin. iste vocem baptizo legitime
vertit chču, quam Bierling pessime, imo periculosissime nul-
litatis baptismi ausus est in sua forma baptismi vertere: ja
chtu, id est floreo.

15) In festo Nativ. Domni ad finem Epist. addit: to jo
wěsče werno, id est: hoc certe verum est, præter tex-
tum scripturæ et pro proprio ingenio.

16) In Evang. festi ejusdem: Cyrenus ipse scribit Cy-
renius.

17) Ibid: desponsata vertit dowereneju, id est
concredita.

18) Ibid: militiae coelestis vertit ryčerstwa, id
quod non proprie militiam, sed heroismum significat.⁴⁾

19) Et hujusmodi quam plurima reperiri est, quod longum
foret, si quis totum revolvere velit. Unum adhuc appono, quod
notabile ex improviso occurrit. In Evang. Dom. II. Trinit.
textum: juga boum emi quinque vertit peč wowow-k
čenonu, id est: quinque boves ad trahendum (scilicet
jugum).⁵⁾ Ex hoc autem et omnibus aliis appareat satis mani-
festum, ipsum non aliam versionem ullam inspexisse, quam so-
lam germanicam, hinc voces: joch oħſen, quæ diversa ac dis-
parata sunt, ipse legit aut intellexit quasi composita essent
(joch-oħſen), per modum unius vocabuli, id est: boves juga-
les, ideoque ex jugis boum fecit singulos (tantum) boves etc. etc.

20) Item Dom. X. post. Trinit. in Evang. textum: cir-
cumdabunt te inimici etc. vertit ipse: budža wokowo
tébe z wosami so ziesdżowacż, id est: curribus cir-
cum te convenient seu congregabuntur.⁶⁾

⁴⁾ Přirun. A a 4.

⁵⁾ Přirun. A a 6 et not. 18 ib.

⁶⁾ Přirun. A a 7 et not. ib.

21) Item in Epist. Dom. ejusdem textum: aliis (datur) spiritus scientiae ipse vertit: budža retčać wot tech kumfštow, id est loquentur de artibus.⁷⁾

Quis caetera omnia discrutinet? Satis superque haec esse reor ad dijudicandum totum ipsius opus.

§ 3.

Ordo baptizandi infantem masculum juxta ritum Misnensem.

De licentia RR. DD. Administratoris Eccliei ex Latino transpositus circa Annum 1697.¹⁾

Dokelj²⁾ wó žgdačjo, ha tohodla³⁾ tu šo postawili scjo, jo⁴⁾ bē tutén Pohan bow f węcznom Žiwenu z nowoho narodjené,⁵⁾ dha hcželi wopowiedzecj, kaf te Djécjo⁶⁾ rěkacj dérbi.

Měnujco te Djécjo.

Wotieknesč šo té tóho Satana? Ya Wotieknu.

Ha wšichcikich ýoho Skutkow? Ya Wotieknu.

Ha wšichcikich ýoho Hordjenſtwow?⁷⁾ Ya Wotieknu.⁷⁾

Wérish té do Boha Wétsza, wšchohomécznoho, Zworicjela Nébes ha Žeine? Ya Wéru.

Wérish⁸⁾ do Yézuja Kréstuja ýoho yednohrodzenoho Séhna našchoho Kúeza, kotrej šo⁹⁾ nahrodjiw ha czérpiew¹⁰⁾ yo? Ya Wéru.

⁷⁾ Přirun. Aa 7. NB. 19 A b.

¹⁾ Je to němski přeložk křčeňskeje agendy z někotrymi serbskimi sadami. Wyše horjeka naspmnjeneho rukopisa (A) namaka so tež wosebity formular (B): „Ordo baptizandi fo eminam idiomate vulgari juxta ritum Misnensem.“ Wobaj rukopisaj staj wot Swětlika. (Hl. Čas. Mać. Serb. IV, 1867 str. 580; Pism. kath. Serb. 38.) Ryčne a prawopisne wotkhilki rukopisa B padam we přispomnjenkach.

²⁾ Dokelj.

³⁾ těhodla.

⁴⁻⁵⁾ jo tuta Pohanka bē ftóm węcznom Žiwenu šo znówoho nahrodiwa.

⁶⁾ wona.

⁷⁾ Ha wšichho ýoho Hordjenſtwa? Ya šo wotieknu.

⁸⁾ Wérish té.

⁹⁾ yo šo.

¹⁰⁾ czérpiew.

Wérisch⁸⁾ do Swatoho Ducha, yenu ſwatu¹¹⁾ wſichich zromadniczku Czérkve,¹²⁾ Brómadženſtwo¹³⁾ těch Swatéch, Wodawatio¹⁴⁾ těch Néchow, Hořestacjo toho Mařa ha po Sinerczi yene wéjne Žiwenio? Ya wéru.

Hezých té bocj kejené?¹⁵⁾ Ya hezu. Dotkniejo¹⁶⁾ ſo těho Djezeja,¹⁷⁾ djez woně mókre něyo.

§ 4.

Ordo copulandi sponsum et sponsam.

Rukopis wot Swětlika. Lěto njeznate. (Hl. Časop. Mač. Serb. IV. 1867 str. 580, XVI, 4; Pism. kath. Serb. str. 38, XVI, 4.)

Žo tohodla wayu předkwzaczjo po prawom waschnu k prawom Kóncezy pžyndžo: mam ya z wayu ſo někotréh Wéczow nuzné prez doprashecž. Tak na prasham: Naypréz těbe Nawožena za twoym menom: Ka cži rěkayu?

Dalej cže R. prasham, žo mi tu na tom Měſeje Bohžomu, ha pži twoym' dobrom' ſwědomiu pøvesh: hacj to twoja dobra, ſwobodna ha řeczwingvana wola yo, ſtupicž do toho S. Mandželſta, tu z těch poczciwych holežu (tu z těch poczciwych húdowu — tu z téh Néwestu) R., kž na twohey prawey ſtroně ſtøy? yoli tómu tak, ha řek: Hay.

Též cže R. prasham, hacj té ze žaney druheju žanohho ſlubu němaſh, hacj z těhu R. kž na twohey ſtroně ſtøy? Niczli? ha řek ně!

Habo, hacj též hewak wo žanom hindruwaň ňewesch, fotrohož dla běchtej wéy ňemówey romadu ſtupicž do swatoho Mandželſta? Niczli? ha řek: Né.

Tak ya též těbe Néwesta prasham, naypréz za twoym menom ic.

Dokelž tohodla žane hindruwaň bez wama ſo ney wópoſazawę, ha wéy též pži wayu prenišhom předžacžu ſtayney woſtaňoteh; tak

¹¹⁾ Šwatu.

¹²⁾ Wſichichzromadniczku Czérkve.

¹³⁾ Brómadženſtwo.

¹⁴⁾ Wodacio.

¹⁵⁾ wukcjené?

¹⁶⁾ Dotkniejo.

¹⁷⁾ Djezeja.

¹⁸⁾ Djej.

dérbiten wędzecz, jo nět před Bohom te S. Mandželstwo bez sobu sanknecz sebi rómadže mandželsku lubošcz ha swéru djerzecz, ha hac̄ do sinercze nide ňewopuzcicz, lubicz derbitez. Tohodla jawdantey sebi na tosame wayu prawey Rucze, ha pray té Naroženja za mnú: Ya N. beru cje N. mi k yenen mandželsken, téz těbi slubu mandželsku lubošcz ha swéru djerzecz, téz na žane waschno cje nide ňewopuzcicz, hale wowschom horu, fžiju ha nuzé swérne pji tebi zwoſac̄ tak dowho hac̄ nayu ta sinercz zaž rozdželi. To mi pómhan ta S. Trojicza Boh Wocz ha Séhn ha Duch Sváté. Amen.

Tak pray téz te Néwesta zamnu: Ya N. beru cje N. ic.

§ 5.

Juramentum judicis et Scabinorum Camenensium
specialiter, 10. febr. 1707.

Wot Jurija Hawštyna Swětlika (Hl. Časop. Mać. Serb. IV. 1867 str. 581. XVI. 6. — Pism. kath. Serb. str. 39, 6.) Wyše tuteje přisahi je druhá „Juramentum Dotalium (nempe Communitatis) Camenensium 10. febr. 1707“ zakhowana, kotrejež wotkhillki we přispomnjenjach podam.

Mé¹⁾ Gréchte z Kameňe, yako Ja N. N. Schowta z Kameňe, (Ja N. N. Gréchtowné Starschi z Kameňe), poddani teye Czérkwicze Svátaho Kříža Radwořu, pžijahamé k Bohu tu pžez te yoho ſívate Evangelia habo Beženja, jo mé tom Hušoko-Doſtoynom ha hušoko-Tjefzownom Křežen, Křežen Mothéžen Yožefem Vižkem, toho Miščanskoho Biskopſtva pžez wobeye Wujicze Duchownom²⁾ Zaſtoynikem, ha Budeskem Tachantem ic. yako naschen hnadnej Huschen Hušoknosczi, pji tom téz tém Duchownom Křežen Magistrem Yurijem Haushteney Swětlikey, toho Tjaza Radworskem Farrarey ha yoho³⁾ po Pravu pžikhodném Potomnikam yako naschen bližšchen Hušoknosczi, hezomé kujdē Tjaz boc̄ požuschni, ſwérni ha požwuzowni; téz těmu ſameyu Wujitk ha Požitk po naschom zamozieniu potac̄ ha ſpěch-

¹⁾ Mé ta wšichcza Gmeyna habo Romada z Kameňe ha kujdē woſebe (yako ja N.) Poddani

²⁾ Duchownom Administratorey habo Baſtoynikem

³⁾ yoho pžikhodném Potomnikam.

wacj:⁴⁾) wo našhom nam hořepwoženom Gréchtowskom Ambtje ſo kuždě Tjaſ ſwérne, pilne ha poczciuve zadjerječj, ha nad témi tuh wo tey Gměynie habo Romadje dobrémi Węczami ha zdóbněmi Waschnemi djerječj, p̄zecjiwo yenom kuždom ſo bez Wožobnoscje ha bez Zpohladwaňa teyu Perschoné zadjerječj, ha wſhiczkim Nezprawnoſćjam, wo fotréchj ya zhonicj ha zwiedzeč budu, hru témžaměm wobaracj, ye ruguracj ha po Hodnoſći wopowiedječ, ha nad nimi Hužoſcoſjnho Schenta wobtžakwacj; nehezu též toho aniž Luboſeje aniž Hramoté dla, aniž P̄zecjelſtwa aniž Nezpracjelſtwa dla, aniž nifaykeje druheye Winé dla zaněchacj; hale tjinicj, itož yenom Tjescj, ha Prawdu lubuwaczom Schowcje (Gréchtowskom Starschomu) ſo tjinicj p̄zihodži ha naleži. Tak hez̄em mi Bóh pomhacj, ha tuhle ſivate Bože Evangeliya. Amen.

Wudospołnjenje narodnych pěsničkow.

Wot M. Hórnika.

Po dołhej přestawcy je so wot lěta 1860 w tutym Časopisu a wot lěta 1861 we Łužičanu zběranje narodnych abo ludowych pěsničkow z nowa započalo a něštožkuli čiščenja hódne wozjewilo, štož we Smolerjowej krasnej zběrcy z lěta 1841 (a 1843) so njenadeńdže. Tola wěmy, zo ma naš lud hišće wjacy pěsničkow, a prosymi tehodla nawjedžitych Serbow we wšitkich wosadach, zo chyli na zběranje pěsničkow z hlosami a na varianty hižo čiščanych swoju kedžbnosć zložować! Tak přihotujemy po mału rozmnožene wudače našich narodnych pěsničkow!

Jako dopokaz, zo so dobre varianty čiščanych textow namakać hodža, podawam tudy dwaj wudospołnjenaj, kaž so wokoło Khróscic a Ralbic spěwataj. Druhi króć poskiću pokazku z nahromadženych melodiow.

⁴⁾ Špēchwacj; wſhiczku pat Nětjescj, ha Žkodu habo itož te Žkodie nima boci bé móhwe, wotwobročicj, ha naš kuždě Tjaſ tak zadjerječecj, kai to ſwérnem, ha Změromuňem Poddanam ſo zadjerječj p̄zistov ha p̄zihodži. Tak hez̄em mi Bóh zc.

I.

N a s a n k a c h j ě d z ě n j e .

Smolerjowe P ē s n i č k i , I. str. 225.

Hdze ty tola j ě d z ě š ,
 Ty rjany luby mój? *)
 „Njepowěm.“ **)

W l ě p ř e j m y s l i b u d ř e š ,
 Powjez d ř e mi tola :
 Hdze ty tola j ě d z ě š ,
 Ty rjany luby mój?
 „Do m ě ř t a .“ ***)

Ja chcu sobu j ě c i ,
 Ty rjany luby mój.
 „Njesměš.“

W l ě p ř e j m y s l i b u d ř e š ,
 Njech d ř e tola j ě d u ,
 Ty rjany luby mój.
 „Wal so zady na wopuš .“

Što ty tola wjezeš ,
 Ty rjany luby mój?
 „Njepowěm.“

W l ě p ř e j m y s l i b u d ř e š ,
 Powjez d ř e mi tola ,
 Što ty tola wjezeš ,
 Ty rjany luby mój?
 „Jabłuka.“

*) Spočatk ma Smoleř dospołniši: A pisane su sanki — a klinkotate konje — a hdze dha ty nětk j ě d z ě š atd.

**) Wotmowljenje so borka abo recitiruje.

***) Druhe a tež poslenje wotmowljenje rěka pola Smolerja: A do m ě ř t a ja j ě d u , — tam budu caltow kupić , — kóždej tej holey jenu , — a swojej lubcy d w ě .

Daj mi tola jene,
Ty rjany luby mój.
„Njedam.“

W lěpšej myslí budžeš,
Daj mi tola jene,
Ty rjany luby mój!
„Maš jene zhniše.“

III.

Holčyna wola.

Smolerjowe Pěsnički, I. str. 192.

Za našimi hunami
Tam rjana pšeńca je.

A štó je ju přižnywał?
Te rjane holičo.

A štó ju domoj wołaše?
Ta jeje stara mać.

„A pój wšak domoj, holičo,
Ty moja luba dżowčička.

A tu je přijěl rajtař
Na konju šumjelu.“*)

„„A ja nic njecham tajkoh' měć,
Kiž z pjerom pisaše.

A ja chcu radšo tajkoh' měć,
Kiž z pluhom woraše.“**)

A hólčik z pluhom woraše,
A holčka za nim khodžeše.

*) Tu Smolerj dospolnišo přistaja: A wón chce z tobú poryčeć, hdy dyrbiš jeho być.

**) Tudy kónči Smolerjowy text.

A hólčik w bozowej kholowje,
A wólšowym kabaće.

A wokoł teho klobuka
Wón ma zhniłe powrjestlo.

A hišče so jom' wjele zda,
Zo złotu bindu ma.

„A hańba, hańba, luby mój,
Zo tajki hrozny sy.““

„A hańba, hańba žana njej',
Hdyž holčka rjana je.“

Delnjołužiska pokazka w nětčišim porjedženym prawopisu.

Podał *M. H o r n i k*.

Delnjołužiski prawopis dosta wěste prawidla hakle wot Bohumiła Fabricia w lěće 1706. Dokelž pak běše tehdom w Hornjej Łužicy hižo Bierlingowy němcowaty prawopis (1689) zawjedženy, njemóžemy so džiwać, zo so tež Fabricius jeho džeržeše. Tola džěše wón hišče kročel dale do němčiny a piſaše druhdy tež ä a ö za e, ü abo druhdy i za y.

Prěnje porjedženje tehole prawopisa (spomnju jenož najwažniše) bě, zo počachu rozdžěleć t a l, ð (đ, naše đš) a ß (naše š), èdh bě = ř.

W našim lětstotku wučisných němske ä, ö, ü, kaž n. př. we Zwahrowym słowniku.

W najnowišim času je so we Casniku a we někotrych knihach tež w němskoserbskim pisanju wažne porjedženje stało, wosebje přez rozeznawanje šerokeho twjerdeho (ze smužku přečehnjeneho ſħ (za š a za ř) a mjehkeho ſħ (prjedy ſħj = š): přħawo, fajfħ. *) Knjez farař Tešnař je w najnowšim swojim

*) W pokazcy samej čiščimy jenož ſħ město ſħ, dokelž posledniše w čiščení nimamy.
Red.

spisu: *Wójskym jašet duchownych fjarlijów atd.*, 1869) tež pismik „é” nałożować počać; z čimž so čitanje jara položuje. Njenajkosć knježi hišće we woznamjenjenju zmjehčenych zynkow (někotři stajeja znamjo mjehkosće nad vokal, druzi nad konsonant) a potom we nałożowanju pismika é (é). Tola wo tym a wo wudospołjenju delnjołužiskeho prawopisa snadź w přichodnym lětniku.

Tón króć podawam pokazku z wažneju noweju knihow. Prěni kruch (A) je z noweho wudawka biblije, kotruž je k. wyšsi farař Haussig z nowa přehladał (1868); druhı (B) pak z khěrlušow k. Tešnarja, horjeka pomjenowanych.

A.

P̄jal̄m 98.

1. Spiwajſcho tomu Kněſoju jadnu nowu modlitwu, pſcheto won zyni žiwý. Won dobuwa se ſwojeju pſchawizu, a se ſwojim ſhwětym raienim. 2. Ten Kněſ dajo ſwojo ſtrowe ſapovedaſh, pſched tymi ludami dajo won ſwoju pſchawdoſej ſjawis̄h. 3. Won ſe dopomínejo na ſwoju gnadu a wérnoſćj pſcheschiwo tomu Izraelſkemu domoju. Šhykne rogi togo ſhwěta wiże to ſtrowe naſchogo Boga. 4. Jufkajſcho tomu Kněſoju ſchyken ſhwět, spiwajſcho, zeſcjo a chwalscho; 5. Chwalscho togo Kněſa ſharfami, ſharfami a ſpalamami; 6. Šrogami a ſtſhubalaſhmi jufkajſcho pſched tym Kněſom, tym kralom. 7. To morjo ſchwarz, a zož we nōm jo, ta ſemja, a te, ak na ūej bydle. 8. Daschi te řekí ſe wjaſele, a ſhykne gorn wjaſole ſu. 9. Pſched tym Kněſom, pſcheto won pſchijo, tu ſemju ſuzit. Won bužo ten ſhwět ſužis̄h ſpſchawdoſej a te ludy ſpſchawom.

P̄jal̄m 99.

1. Ten Kněſ jo kral, togodla ſcharmuju te ludy; won ſeda na Cherubach, togodla giba ſe ten ſhwět. 2. Ten Kněſ jo weliki we Zione, a huſcoli pſchew ſhykne ludy. 3. Wono buži žék dany twojomu welikemu a žiwnemu měnu, fotarež ſhwěte jo. 4. We tom kralejſtwu takego krala hordujo to pſchawo lubowane. Ty dawas̄h bogabojasnoſej, ty ſporajos̄h ſud a pſchawdoſej we Jakube. 5. Po huſchejo togo Kněſa, naſchogo Boga, modliſcho ſe pſched joko podnožkom; pſcheto won jo ſhwět. 6. Mojsas̄ a Aron mjaſy joko

mierschnikami, a Samuel mjašy tymi, kenz ſe k'jogo ménú wołaju; te ſe wołachu k'tomu Knéſoju, a won jich huſkyscha. 7. Won powe- dascho ſ' nimi ſ'mrokowego ſtupa; woni žaržachu joga ſnankſtwa a pschikafne, kotarež won jim dawascho. 8. Knéžo, naſch Bog, ty hu- ſkyschaſcho jich; ty Bog, woda jim, rownož ty jich zynieňe poſchtręſowa. 9. Pohuſčęſto togo Knéſa, naſchogo Boga, a modliſcho ſe na joga ſwetej goře; pſcheto ten Knéš, naſch Bog, jo ſwéth.

B.

Z prjedy ryče . . . Naſch ſerski lud ma tu zefcę ſe ſtarych zaſhōw how, až ma lubo ten Bóžy dom, žež ta zefcę togo Knéſa bydli. „Moja duſcha požeda a ma kaſnoſć ſa tymi knéſowymi pschi- twarkami; mojo ſchělo a duſcha ſe wjaſelitej we tom žywem Bogu; pſcheto jaden ſen we twójich pschitwarkach jo lěpschy, ako howazej towſhynt. Ja zu lubej te žurja wachowasch we doine mójego Boga, něgli dlujko bydliſch we tych hobydleniach tych něpobožnych!“ — tak ſom ja ſlyſchal, až mloga pobožna ſerska duſcha ſtym psalmom 84, 3. 11. huwołajo. Šterske namſche, ſerske Bóže blido, wóni maju góſcęſow doſež!

A tu chwalbu, až naſche ſerske wóžady Bóžy dom, Bóže ſłowo, Bóže blido we huſkoj zefcji žarje, tu dajíſho nam a naſchym ſiſham ſdžaržasch. To pak jano jo mójno, gaž ſe nam Bóže ſwete ſłowo we ſerskej rězy ſapowěda a přatkujo, gaž my ſe ſerskimi hufcami Bogu Knéſu na ūebju ſe ſerskimi kjarližami zefcę a chwalbu ſpi- wamy. Niſke ſpiwańa ſu rědne a dobre — ſa Niſze! — ſerskim lužam ſu ſerske ſpiwańa lěpsche a lubožnieſſche. Šterski pak ūam- žom ſpiwasch, žež jo něnahuknomy. Gaž naſche ſerske ſiſchi ſe deje we tych ſchulach jano ſ' niſkimi kjarližami noſyſch, ga ūej ſeden ſiſw pětom, až te ſtarejſche ſkjarze a žakoſeje: „my ūamožny doma ſnaſchymi ſiſchimi wěz niž gromadu huſpiwasch, te něnahuknu ſed- nogo ſerskego ſpiwańa.“ To jo žakoſcę, žež wóno tak hopaki we tych ſchulach ſe huſy. Alle to jo něpſcharwe a tak wóno ūedej buſch. Štym ſe to kſchěſcijaiſſle žywene kaſy we naſchich ſerskich wóžadach a ta živa wéra ſe něhubužijo, ale ſe ſaduſhyjo. Gaž take ſerske góle něnahuknão togo ſerskego fatechiſmuža, — gaž w' ſchuli we tych 8 lětach jano jo niſke ſpiwańa huſnuko a ſedno ſerske, — gaž ſebe ūamžo ſeden ſerski ſchpruch, ſednu ſersku módlitwu ſe ſchule

žobu do živéna sěch, ja pschäscham, zo ga dej ras bysch joko kij a pöthkaz na tej drose togo žywéna, szym ga dej ſe mózowasch a troſchtowasch we tužzy a žalosći, szym ga dej ſebe tu duſchu hochložisch na ſmertnej pöſtoli? Ja gronim: herſke žiſchi — boge žiſchi, zož Bože ſtlowo, katechismus, ſpiwańa ſe jim herſki nehuzy. Tym ſe ſtano welika kſhiwda a neptchawdoſč. To Bóža wóla ſej nikula! Togodla „kſchél wón ſchu ſtu radu a wólu ſlamasch a ho- borasch, kenž nam Bože mě ſwěſtiſch a joko krajeſtwo k'nam pschich ſeda.“

Perwej deře jo ſe groniko wót ſchakich huſokich a niſkich jaſtojnifikow: herſka rěz dej ſajſch, ſchykno dej ſe jano niimſki hužyſch. Ale naſha huſoka zerkwina huſchyna jo huſnala, až to jo nezo welgi hopaznegro a ſchfödnego. Togodla jo wóna pschikafala, až we herſkich ſchulach ſe ſedej jano niimſki, ale we ſchyknych hužbach, kótrež duchne wězy a nabožninu (Religion) naſtupaju, teke herſki roſhu- zowasch. Nejwóſebhej jo ſe ten ſchulſki raſch, kněš Stolzenburg we Liegnizu ſa to ſtaral, ab te hužabníki a žiſchi we herſkich ſchulach teke herſke knigky měli. Na to jo teke naſha ſchulſka huſchyna (re- gierunga) w' Frankforze pichikafu dala, ab ſa naſche herſke ſchule dokojzneje Lužize k herſkej hužbe třebne herſke kniglizki ſe hudali aſo ſibel, laſowanka, bibliſke hulizowańa, herſki katechismus ſe ſchpruchami a 80 herſkich kjarližow ſa ſchulſkim regulativami.

Z k h ě r l u ſ o w n j e ch tu ſteji přeni a ſ e ſ t y :

1. W y kſchěſcijany pilke hutſhobu ſgótujſho! Waſch W ymožniſ tak ſmilne ſe k'wam nět pöraſch zo: W ét Boga ma tu měz, ab ſchykne gréchy ſtamal, a ſmiersch a rowy ſtamal a ſagnal ſchamnu noz.
2. Ga pschigotujſho drogi tom' welkem' góſčoju, a ſrownajſho ſche břogi psches wěrnu pokutu. Pschez ſchykna ſadora! Te góry po- nižajíſho, te doły pohuſchajſho, ſcho kaž wón rad jo ma.
3. Pónižna wěrna duſha ſe Bogu ſpédoba; we bejnoscji ne- huſha pak zaſhny kóh ſras ma. Lej, taka hutſhoba, ak pyta Bóžu gnadu a hlučha na Joz' radu, k'tej Jeſuſ pschichada!
4. Mój Jeſuſ, ja ſom chudy, a niž ak gréchy mam, pschigotuj ty nět tudy mě ſtwójej' gnadu ſham! Schék fu mío na ten zaſ tam ſgroje a ſtog žloba, ga niuerſke hutſhoba ſa to ſchi chwali ras!

1. Nět Bogu kuždy chwalbu daj na húšhem ūebju tam, kenž wótworil jo žinž hwoj raj, dał hwojog' Šdyna nam.
2. Stog' Wójchza klinu pschischet jo ak góle małusíké, tam štobe nagi lažascho we wélfek hudoše.
3. Tu Bóžu móz wón spuschežijo a buwa pónizny, ak šlužabnik he hoblažo ten kral tak hužofí.
4. Tej mainie lažy na kliné, sa spížu mloko ma; fak wjaſele he jaňjele, až hyn jo Dabita!
5. Stog' ſameg' peňka hubija we ſlědnem zažu nět ta ſtrowa Bóža gaſufka, ab ſdžaržala ten hwt.
6. Sse ſnami žiwie pſcheměni: sa kſhej a sa ſchělo na ūebju raš nam huželi to hwtete bogojiſtwo.
7. Kněs ſhom ja nět, šlužabnik wón, to žiwie he mě ſda! Kaf ſejo na he takí bén ta luboſej Jeſuha!
8. Do Paradíſa wótamka te žurja žinža nam, tog' Cheruba wón hupoſla: ja Bogu chwalbu dam!

— 38 —

Próstwa na Serbow a jich přečelow.

Po žadosći hłowneje zhromadžizny je wubjerk přihoty činić dyrbjał k hromadženju pjenježnych darow za maćičny dom. Hdyž bě tale wažna naležnosć wjacykróć we wubjerku rozpo-minana, zestajichu předsyda, městopředsyda a sekretař próstwu, z kotrejž by so towarzstwo zjawnje na dobrocélow wobroćić mohło. Tale próstwa zapisa so najprjedy do jeneje knihi (pozdžišo wobstara so hišće druha) wulkeho oktava, kotař je z bělomódročeřwnej židžanej niču přečehnjena a na prědku z maćičnym pječatom wuhotowana. Wona je tam w serbskej, němskej a francózskej ryči a rěka takle:

A.

Wot lěta 1847 je w Budyšinje literariske towarzstwo „Maćica Serbska“, kotrež po § 1. swojich wot kralowskeho sakskeho knježerſtwa wobtwjerđenych wustawkach z wuda-

wanjom dobrych ludowych a naukownych spisow kaž tež časopisa za nawjedžitosé serbskeho luda so stará.

Tole towarzstwo je hač do jutrow t. l. 52 knihow za lud, serbskoněmski słownik, posledniši z wudawkom wjacý dyžli 1200 toleri wunošacym, kaž tež někotre šulske knihi a 38 zesiwkow swojego wědomnostneho časopisa wudało.

K přisporjenju literariskeho živjenja bu wot njeho knirownja założena, kotaž nimale wšitke serbske knihi, wjele za Lužicu ważnych spisow a tež wšelake knihi z druhich, wosebje słowjanskich ryćow wobsahuje.

K temu je towarzstwo, hdýž so w jeho srjedžinje starožitnostna a přirodospytka sekcia wutwori, tež starožitne a přirodniske zběrki założilo.

Knihownja a zběrki khowaja so dotal po wotdželenjach pola jednotliwych sobustawow wubjerk w jich privatnych wobydlenjach, z čimž je nic jenož jich wužiwane a woblhdowanje jara wobčežne, ale tež jich wobstaće wšelakemu strachu wustajene.

Teho dla bu wot sobustawow towarzstwa často přeče wuprajane za wobstaranje domu Maćicy Serbskeje, zo by towarzstwo za sebje a swoje zběrki wěsty a dostojsky přebytk dostało.

Hdyž pak same na sebi słabe mocy towarzstwa a jeho druhe potřebnosće njedowoleja, ze samsnymi srědkami tole docpěc: wobroča so podpisany wubjerk towarzstwa na wšitke sobustawy, kaž tež na wšitkich přečelow a zakitarjow towarzstwoweheho wotpohladanja z naležnej próstwu, zo bychu z podpisowanjom přinoškow wobstaranje domu Maćicy Serbskeje najpřikhilnišo spěchowač chyli.

Budyšin, 11. měrca 1869.

Wubjerk Maćicy Serbskeje.

Rychtař.	J. Kućank.
J. E. Smoleř.	J. Herrmann.
M. Hórnik.	Handr. Seileř.
W. Jakub.	Khorla Jenč.
Dr. Dučman.	H. Imiš.
B. Pjech.	A. Bergan.
K. A. Fiedler.	H. F. Wjela.

Dr. Pful, professor.

B.

Seit dem Jahre 1847 besteht in Bauzen der literarische Verein „Maćica Serbska“, welcher laut § 1. seiner von der Königl. Sächs. Regierung bestätigten Statuten durch Herausgabe guter populärer und wissenschaftlicher Schriften, sowie einer Zeitschrift für die wendische Volksbildung nach Kräften zu sorgen bemüht ist.

Dieser Verein hat bis Ostern d. J. 52 Volkschriften, ein wendisch-deutsches Wörterbuch, letzteres mit einem Kostenaufwande von mehr als 1200 Thalern, sowie einige Schulbücher und 38 Hefte seiner wissenschaftlichen Zeitschrift herausgegeben.

Zur Förderung des wissenschaftlichen Strebens ist von ihm eine Bibliothek gegründet, welche fast sämmtliche Sorabica, viele interessante Lusatica und außerdem viele Bücher in verschiedenen, besonders slavischen Sprachen enthält.

Überdies hat der Verein, als sich eine archäologische und naturwissenschaftliche Section in seiner Mitte bildete, auch eine Alterthümer- und Naturaliensammlung angelegt.

Die Bibliothek und die Sammlungen werden bis jetzt abtheilungsweise bei einzelnen Ausschusssmitgliedern in deren Privatwohnungen aufbewahrt, wodurch nicht nur ihre Benutzung und Besichtigung sehr erschwert wird, sondern auch ihr Bestand leicht in Gefahr kommen könnte.

Deshalb wurde von den Vereinsmitgliedern vielfach der Wunsch ausgesprochen, es möchte ein Maćica-Haus geschaffen werden, damit der Verein für sich und seine Sammlungen ein sicheres und würdiges Obdach erhielte.

Da jedoch die an und für sich schwachen Kräfte des Vereins und die übrigen Bedürfnisse desselben es nicht gestatten, aus eigenen Mitteln hierzu zu gelangen: so wendet sich der unterzeichnete Vereinsausschuss an sämmtliche Mitglieder des Vereins, sowie an alle Freunde und Gönner des Vereinszweckes, mit der dringenden Bitte, durch Beiträgen die Acquisition eines Maćica-Hauses geneigtest fördern zu wollen.

Bauzen, den 11. März 1869.

Der Ausschuss der Maćica Serbska.

E. Richter, z. B. Vorst.	J. Kutschank.
J. E. Schmaler.	J. Herrmann.
M. Hornig.	A. Seiler, Pfarrer.
W. Jacob.	H. Imitisch, Pfarrer.
Dr. Deutschmann.	C. A. Jentsch, Pfarrer.
L. Pech.	A. Bergan, Pastor.
K. A. Fiedler.	H. J. Wehle.
Dr. Pfuhl, Professor.	

C.

Il existe à Bautzen depuis 1847 une société littéraire „Macíca Serbska“ qui d'après § 1. de ses statuts sanctionnés par le gouvernement royal de Saxe, s'occupe de l'éducation intellectuelle de la population vendé, moyennant publication de bons livres scientifiques et populaires ainsi que d'un journal périodique.

Cette Société a publié jusqu'à présent 52 ouvrages populaires, un dictionnaire vendo-allemand, dont les frais montent à plus de 1200 thalers, et plusieurs livres scolaires, enfin 38 livraisons de son journal scientifique.

Dans l'intérêt des recherches scientifiques elle a fondé une bibliothèque qui contient les Sorabica presque au complet, un grand nombre d'intéressants Lusatica et encore beaucoup de livres en différentes langues particulièrement la branche slave.

La Société s'étant enrichie d'une section d'archéologie et de connaissance de la nature de même a entrepris une collection d'antiquités et d'objets d'histoire naturelle.

La bibliothèque et les collections sont déposées jusqu'à présent par sections dans les domiciles de quelques uns des membres du Comité; ce qui en entrave l'accès et l'usage et n'est pas sans danger pour la conservation.

C'est pourquoi les membres de la Société ont plus d'une fois exprimé le désir d'acquérir une „maison de Macíca“ qui lui fournît un asile sûr et convenable pour y tenir ses réunions et y placer ses collections.

La Société n'ayant pourtant que de faibles ressources et encore d'autres besoins à satisfaire, n'est pas à même d'obtenir ce but par ses propres moyens; aussi le Comité soussigné de la Société adresse à tous ses membres et à tous ceux qui prendraient intérêt dans le but de la Société la fervente prière de vouloir bien par l'inscription de contributions volontaires coopérer à l'acquisition d'une „maison de Macíca“.

Bautzen, le 11. Mars 1869.

Le Comité.

Dary do knihownje M. S.

Wot januara 1866, hač do kotrehož časa je zapis darićelov we 32. čisle Časopisa, podachu wšelake knihi a časopisy do towarzstwoeje knihownje hač do jutrow 1869:

1) tući knježa: k. Brósk, farař w Křišowje; k. Cejmern, senator w Petersburgu; k. H. Dučman, kaplan w Radworju; k. Fiedler, semin. wučeř w Budyšinje; k. hrabja Jan Harrach z Prahi; k. M. Hórnik w Budyšinje; k. Jenč, farař w Palowje; k. Kirějewskij z Moskwy; k. Kral, wučeř w Radworju; k. Kulman, wučeř w Wojerecach; k. kand. duchownstwa Kalich; k. Dr. Lotze w Lipsku; k. prof. Dr. Pful w Draždžanach; k. N. Popow z Moskwy; k. Rostok, wučeř w Drječinje; kk. Smoleř a Pjech w Budyšinje; k. Tešnař, farař w Niedže; k. assessor Wjela a někotři njenmjenowani;

2) tute towarzstwa a wustawy: khěžorska akademia w Petersburgu; archaeologiske towarzstwo w Petersburgu; archaeologiske towarzstwo we Freibergu; českemuseum w Prazy; gymnasium w Khoćeuzu; geografiske towarzstwo w Petersburgu; učeno društvo w Belgradže; Matica słowjenska w Lublanje; Matica słowakska w Bańskej Bystricy; Matica Srbska w Nowym Sadže; towarzstwo za historiu a starožitnosće w Moskwje; towarzstwo lubowarjow ruskeje literatury w Moskwje; hornjołužiske towarzstwo w Zhorjelu; towarzstwo SS. Cyrilla a Methoda w Budyšinje; towarzstwo za pomorske stawizny w Stettinje; zakład hr. Ossolińskich w Lwowie; juridiske towarzstwo w Moskwje; južnosłowjanska akademia w Zahrjebje.

NB. Dary do knihownje kaž tež do starožitnostneje, přirodniskeje a numismatiskeje zběrki, wo kotrež z nowa prosymy, wozjewjamy z příslušnym džakom z časami w Serbskich Nowinach. Připoslanje darow z cuzby njech so, je-li mōžno, stanje po knihukupskim puću přez Lipsk pod adressu: „An die „Maćica Serbska“ durch die Buchhandlung Schmaler & Pech in Bautzen, Königreich Sachsen“.

Dr. med. **Dučman**, knihownik.

Přinoški mačičnych sobustawow.

W běhu lěta 1868 su tute sobustawy M. S. svój přinošk zaplačíše:

Na lěto 1869: k. ryčník Mosig z Aehrenfelda w Lubiju; k. farař Rychtař z Kotec; k. postmištr Wawrik-Jězorka z Krimmitzschawa; k. murjefski mištr Wendleř z Budyšina; k. rězbař Pětřka z Budyšina; k. gymnasiast Měrcík w Prazy; k. piwarc Faster z Markety pola Prahi; wjesna knihownja w Hermanecach.

Na lěto 1868: k. farař Bróska z Budestec; k. farař Brósk z Křišowa; k. progymnasialny direktor Buk z Draždán; k. gymnasiast Cyž w Prazy; k. kaplan Dučman z Radworja; k. seminariski wučeř Fiedler z Budyšina; k. farař Góslaw z Malina; k. překupe Hórnic z Khróscic; k. kaplan Hórnik z Budyšina; k. farař Imiš z Hodžija; k. překupe Jakub z Budyšina; k. farař Jenč z Palowa; k. wučeř Jordan z Hermanec; k. kantor Kocor z Ketlic; k. professor Kouba z Prahi; k. wučeř Kral z Ketlic; k. wučeř Kral ze Sokolcy; k. Dr. phil. Lotze z Lipska; k. kantor Michałk z Kotec (sobustaw II. rjadownje); k. farař Mróz z Grunawy; k. farař Nowak z Radworja; k. kan. senior Pjech z Budyšina; k. knihikupc Pjech z Budyšina; k. kubleř Rabowski z Pomorec; k. kand. duchownstwa Róla z Budyšina; k. wučeř Rostok z Drječina; k. ryčník Rychtař z Budyšina; k. farař Seileř z Łaza; k. farař Sykora z Smělněje; k. wučeř Wańko z Džewina; k. póstmištr Wawrik-Jězorka z Krimmitzschawa; k. referendar Wjela z Budyšina; k. farař Wels z Wotrowa; k. hajnik Wjenka z Wysokeje; k. kaplan Wornař z Khróscic; k. tachantski vikar Herrmann z Budyšina.

Na lěto 1867: k. wučeř Bjarnat z Minakała; k. farař Góslaw z Malina; k. překupc Hórnic z Khróscic; k. kand. duch. Jakub ze Žitawy; k. kand. duch. Kalich z Lipska; k. wučeř Kral z Sokolcy; k. Dr. Lotze z Lipska; k. kantor Michałk z Kotec (sobustaw II. rjadownje); k. tyšeřski mištr Mlynk ze Zarěča (sobustaw II. rjadownje); k. farař emer. Möhn z Budyšina; k. ryčník Mosig z Aehrenfelda; k. kand. duch. Nächster z Draždán; k. sudniski hamtman Seyfert ze Šérachowa; k. farař Sykora z Smělněje; k. šulski direktor Šolta z Budyšina;

k. wučeř Wafko z Džewina; pôstmištr Wawrik-Jězorka z Krimitzschawa; k. referendar Wjela z Budyšina; k. farař Wels z Wotrowa; k. kaplán Wornař z Khróscic; k. vikar Herrmann z Budyšina.

Na lěto 1866: k. wučeř Bjarnat z Minakała; k. archivar Erben z Prahi; k. farař Góslaw z Malina; k. kand. duch. Jakub ze Žitawy; k. Dr. Lotze z Lipska; k. kantor Michałk z Kotec; k. farař emer. Möhn z Budyšina; k. hamtman Seyfert ze Šerachowa; k. vikar Herrmann z Budyšina.

Na lěto 1865: k. Góslaw; k. Seyfert; k. Herrmann.

Na lěto 1864: k. Góslaw; k. Herrmann.

Na lěto 1863: k. Góslaw; k. Herrmann.

Na lěto 1862: k. Góslaw.

— ◆ —

Zličbowanje Maćicy Serbskeje w 22. lěće,

wot 1. januara 1868 do 31. decembra 1868.

A. Dokhody.

I.

Zbytk pokladnicy.

Z 21. lěta pola pokladnika 126. 26. 6. Z cyla (hl. Přinoški) . . 10. 20. —.

II.

Domwzate kapitale.

Z biblickich stawiznow je

so wuwikowało . . . 11. 22. —.

III.

Daň wot wupožcanych kapitalow.

W budyskej nalutowańi 5. —. —.

W krajnostawskej . . 2. 1. 4. Z cyla 269. 8. 3.

Kupony akciov Serb.

Now. 6. 15. —.

13. 16. 4.

IV.

Přinoški sobustawow.

Wot 37 sobustawow po

1½ tl. 49. 10. —.

Wot 1 sobustawa . . . —. 25. —.

50. 5. —.

V.

Předzaplačenje sobustawow.

Z cyla (hl. Přinoški) . . . 49. 5. —.

VI.

Zaplačenje zastatych přinoškow.

Z cyla (hl. Přinoški) . . . 49. 5. —.

VII.

Dobrowólne dary.

k. farař Seiler z Łaza . . 15. —. —.

VIII.

Z předawanja knihow.

Z cyla 269. 8. 3.

Rekapitulacia.

Staw I. 126. 26. 6.

„ II. 11. 22. —.

„ III. 13. 16. 4.

„ IV. 50. 5. —.

„ V. 10. 20. —.

„ VI. 49. 5. —.

„ VII. 15. —. —.

„ VIII. 269. 8. 3.

Wšo do hromady 531. 28. 3.

B. Wudawki.

I.	IV.
Wupožcene pjenjezy.	Za wjazanje knihow.
Vacat.	Z eyla 24. 9. —.
II.	V.
Za čišćenje knihow.	Honorar.
Za 300 exemplarow Časopisa číslo 36 38. 22. —.	Vacat.
Za 300 ex. číslo 37 37. 28. —.	Wšelake wudawki.
Za 3500 protykow na 1869 72. —. —.	Za policu zawěśenja, za kupjenje knihow a wułozki atd. 14. 21. 9.
Za 200 woćisow „Přibyslawa“ 13. —. —.	Rekapitulacia.
Doplata za słownik 70. 16. 3. 232. 6. 3.	Staw II. 232. 6. 3. " III. 129. 2. 8. " IV. 24. 9. —. " VI. 14. 21. 9.
III.	Wšo do hromady 400. 10. —.
Wudawki za protyku.	Přirunanje.
Za papjelu. 42. 7. 5.	Wšitke dokhody 531. 28. 3.
Za 3400 štemplow 68. —. —.	Wšitke wudawki 400. 10. —.
Za wobrazki 17. 13. 3.	Potajkim zbytk 131. 18. 3.
Měščanski dawk 1. 12. —. 129. 2. 8.	

Zamoženje Maćicy Serbskeje.

Z požčenych pjenjez za bibliske stawizny wostawa	7. 4. 5.
W krajnostawskej nalutowańi na knižki č. 36	61. 2. —.
W budyskej nalutowańi na č. 19307	149. 9. —.
Šesć akciow na Serb. Nowiny	30. —. —.
Zbytk lěta 1868 w pokladnicy	131. 18. 3.
	379. 3. 8.

W Budyšinje, 31. decembra 1868.

Wylem Jakub, pokladnik.

W o b s a h.

Pokhěrluškaj, dotal njewoćiščanaj. Zdželił M. Hórník	str. 73.
Krystalowe zestawy. Wot M. Rostoka.	,, 75.
Kwasny spěw z lěta 1779. Sobudželeny wot K. A.	
Jenča	,, 83.
Sudnja. Z luda zdželił H. Dučman	,, 86.
Serbska reja. Zdželuje M. Hórník	,, 89.
Serbske rukopisne drobnostki. Zezběrał H. Dučman .	,, 90.
Wudospołnjenje narodnych pěsničkow. Wot M. Hórnika	,, 114.
Delnjołužiska pokazka w nětčišim porjedženym prawo-	
pisu. Podał M. Hórník	,, 117.
Próstwa na Serbow a jich přečelow	,, 121.
Dary do knihownje	,, 125.
Přinoški mačičnych sobustawow	,, 126.
Zličbowanie M. S. w 22. lěće	,, 127.

Z tutym zešiwkom wudawa so:

- 52) *Miħał Buđař, jeho živjenje a wotkaſanje atd.*
- 53) *Sahrodnistwo. Prěni đžel.*

W o b s a h.

Tři spěwy. Wot H. Seilerja	str.	3.
Kral Přibysław. Lyrisko-episka baseň we třoch džělach.		
Zložil Jan Česla	„	8.
Prawopis a ryč w katechismje z l. 1597. Podawa		
M. Hórník	„	56.
Wućahi z protokollow M. S.	„	62.
Třilětne zličbowanje Maćicy Serbskeje ,	„	66.
Zapis sobustawow M. S.	„	67.
Wozjewjenje knihow	„	71.
Dodawk k str. 61	„	72.

Z tutym zešiwkom wudawa so:

51) *Psichedženaf. Protýka na l. 1869.*

NB. Njeje-li tón abo druhí z česčených sobustawow vše spisy naklada M. S. dostał, njech to pola knihiskladnika abo sekretarja wozjewi. Zapis našeho naklada namaka so w zańdženym lětniku Časopisa.

 Druhi zešiwk Časopisa na l. 1868 wuńdže před jutrami.

Džesać zešiwkow Časopisa njech tež přichodnje zwjazk twori; tola dla jednorišeho citirowanja wuwostajamy ličbu zešiwkow na to so počahowacu.

Č A S O P I S
TOWARSTWA
MAĆICY SERBSKEJE
1868.

Redaktor:
Michał Hórnik.

Létnik XXI.

Zešiwk II.

(Cyłego rjada číslo 38.)

W Budyšinje.
Z nakładem Maćicy Serbskeje.